

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

Přírodovědecká fakulta

Studijní program: Demografie

Studijní obor: Demografie

Bc. Karel Přibil

REGIONÁLNÍ DIFERENCIACE GENDEROVÝCH CHARAKTERISTIK

Regional differentiation of gender patterns

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: Prof. RNDr. Jitka Rychtaříková, CSc.

Praha, 2013

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem závěrečnou práci zpracoval samostatně a že jsem uvedl všechny použité informační zdroje a literaturu. Tato práce ani její podstatná část nebyla předložena k získání jiného nebo stejného akademického titulu.

V Praze, 18. 08. 2013

Podpis

Tímto bych rád velmi poděkoval své vedoucí diplomové práce Prof. RNDr. Jitce Rychtaříkové, CSc. za odborné vedení a mnoho cenných rad k diplomové práci.

Regionální diferenciace genderových charakteristik

Abstrakt

V dnešní době je pohled na genderovou problematiku ze všech úhlů velmi aktuální, přičemž pohled na ní v regionálním pohledu je prozatím ojedinělý. Předkládaná práce se zabývá regionální diferenciací genderových charakteristik. Cílem práce je zachytit na vybraných ukazatelích největší rozdíly mezi muži a ženami v regionálním pohledu. Regionální pohled zde realizujeme do úrovně okresů, ve kterých se sledují vybrané charakteristiky genderu. Jako vhodnou datovou základnou pro sledování jsou vybrány výsledky z cenzů, setříděných dle trvalého bydliště. Práce je zaměřena na studium vzorců generových charakteristik a jejich změn mezi posledními dvěma cenzy, které na našem území proběhly a to SLDB 2001 a SLDB 2011. Nejprve jsou všechny ukazatele představeny za celé území ČR. Následně jsou analyzovány změny úrovně zvolených charakteristik mezi jednotlivými cenzy a poté i jejich strukturální transformace. Dále se práce věnuje již podrobněji regionálnímu pohledu. V poslední části je pozornost zaměřena na vytvoření typologie okresů v ČR dle nejvýznamnějších charakteristik.

Klíčová slova: gender, region, okres, muž, žena, diferenciace, SLDB

Regional differentiation of gender patterns

Abstract

It is common nowadays to view the problem of gender from all angles, but until now it has not been considered from a regional point of view. This dissertation focuses on the regional differentiation of gender patterns. The object of this dissertation is to show the biggest differences between men and women from a regional standpoint by the use of selected indicators. This entails considering the selected gender patterns in distinct districts. As a suitable data basis for this survey results from the last two censuses were chosen, the criterion being permanent residence in an area. The dissertation focused on study of patterns of gender characteristics and their changes between the last two censuses, which took place in the Czech Republic, SLDB 2001 and SLDB 2011. In the first part the indicators are presented for the whole of the Czech Republic. Then follows an analysis of changes in the levels of the chosen patterns between individual censuses and then their structural transformation. Then the dissertation looks at the regional view in more detail. The last part focuses on the creation of district typology in the Czech Republic according to the most important patterns.

Keywords: gender, region, district, man, woman, differentiation, SLDB

OBSAH

PŘEHLED POUŽITÝCH ZKRATEK	6
SEZNAM OBRÁZKŮ A TABULEK	7
1 Úvod	11
1.1 Cíle práce	13
1.2 Vstupní předpoklady	13
2 Zdroje dat, metodika	14
2.1 Dostupnost dat a publikací	14
2.2 Srovnatelnost ukazatelů ze SLDB 2001 a SLDB 2011	15
2.3 Administrativní členění LAU1 a NUTS4	17
2.4 Metodika	19
3 Změny genderu v ČR mezi roky 2001 a 2011	23
3.1 Gender a věková skladba	23
3.2 Gender a vzdělání	28
3.3 Gender a státní příslušnost	35
3.4 Národnost a mateřský jazyk podle genderu	43
3.5 Gender a rodinný stav (registrované partnerství)	50
3.6 Gender a náboženství	57
3.7 Gender a ekonomická aktivita	61
4 Změny genderu v regionálním pohledu mezi SLDB 2001 a 2011	65
4.1 Index maskulinity dle věkových skupin	66
4.2 Změna charakteristik věkových struktur	70
4.3 Změna vzdělanostních charakteristik	75
4.4 Státní příslušnost	78
5 Zhodnocení změny věkových a vzdělanostních charakteristik okresů v ČR	80
5.1 Věkové charakteristiky	81
5.2 Vzdělanostní charakteristiky	87
6 Závěr	93
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	95
Přílohy	98

PŘEHLED POUŽITÝCH ZKRATEK

ČSÚ - Český statistický úřad

IMA – Index maskulinity

ISCED 97 – Mezinárodní klasifikace vzdělání (International Standard Classification of Education)

LAU 1 - místní správní jednotka (zkratka z francouzského Local Administrative Units. Nahrazující od roku 2008 NUTS 4)

MPSV ČR – Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR

NUTS 4 - Nomenklatura územních statistických jednotek (zkratka z francouzského Nomenclature des Unites Territoriales Statistiques).

SLDB - Sčítání lidí domů a bytů

SEZNAM OBRÁZKŮ A TABULEK

Obr. 1. Změny administrativního členění z NUTS 4 na LAU 1	18
Obr. 2. Schéma nastavení stejných škál u kartogramů mezi roky 2001 a 2011	21
Obr. 3. Podíl žen věřících - Církev československá husitská (ČR, 2001)	21
Obr. 4. Podíl žen věřících - Církev československá husitská (ČR, 2011)	21
Tab. 1. Počet obyvatel dle pohlaví (ČR, 2001 a 2011)	24
Obr. 5. Porovnání věkové struktury obyvatelstva podle věku a pohlaví mezi roky 2001 a 2011 v ČR	24
Tab. 2. Věkové charakteristiky (CR, 2001 a 2011)	25
Tab. 3. Okresy s prvními třemi nejvyššími relativními podíly věkové složky 0-19 let a 65 a více let v % (ČR, 2001 a 2011)	26
Tab. 4. Okresy s nejvyšším relativním (%) podílem věkové složky 0-19 let dle pohlaví (ČR, 2001 a 2011)	26
Tab. 5. Okresy s nejvyšším relativním (%) podílem věkové složky 65 a více let dle pohlaví (ČR, 2001 a 2011)	27
Obr. 6. Porovnání nejstarší a nejmladší věkové struktury obyvatelstva podle věku a pohlaví v roce 2001 (Praha, Žďár nad Sázavou)	27
Obr. 6. Porovnání nejstarší a nejmladší věkové struktury obyvatelstva podle věku a pohlaví v roce 2011 (Brno-město, Praha-západ)	27
Tab. 6. Absolutní počty obyvatel ve věku 15 a více let podle vzdělanostních skupin a pohlaví (ČR, 2001 a 2011)	28
Tab. 7. Relativní struktury (%) obyvatel ve věku 15 a více let podle vzdělanostních skupin a pohlaví (ČR, 2001 a 2011)	29
Obr. 7. Složení obyvatelstva podle věku, pohlaví a dosaženého vzdělání (ČR, 2001)	30
Obr. 8. Složení obyvatelstva podle věku, pohlaví a dosaženého vzdělání (ČR, 2011)	31
Obr. 9. Relativní složení obyvatelstva podle věku, pohlaví a dosaženého vzdělání (ČR, 2001)	32
Obr. 10. Relativní složení obyvatelstva podle věku, pohlaví a dosaženého vzdělání (ČR, 2011)	33
Tab. 8. Věkové charakteristiky mužů a žen podle dosaženého vzdělání (CR, 2001 a 2011)	34
Tab. 9. Absolutní počty a relativní podíly osob s cizí státní příslušností dle pohlaví (ČR, 2001 a 2011)	35
Obr. 11. Porovnání věkové struktury obyvatel s cizí státní příslušností, podle věku a pohlaví mezi roky 2001 a 2011 v ČR	36
Tab. 10. Absolutní počty, čtyř početně nejsilnějších skupin cizích státních příslušníků, dle pohlaví (ČR, 2001 a 2011)	37
Obr. 12. Složení obyvatelstva s cizí státní příslušností podle věku a pohlaví (ČR, 2001)	37
Obr. 13. Složení obyvatelstva s cizí státní příslušností podle věku a pohlaví (ČR, 2011)	38
Obr. 14. Porovnání věkové struktury obyvatel s vietnamskou státní příslušností podle věku a pohlaví mezi roky 2001 a 2011 v ČR	39

Obr. 15. Porovnání věkové struktury obyvatel s ruskou státní příslušností podle věku a pohlaví mezi roky 2001 a 2011 v ČR	39
Obr. 16. Porovnání věkové struktury obyvatel se slovenskou státní příslušností podle věku a pohlaví mezi roky 2001 a 2011 v ČR	39
Obr. 17. Porovnání věkové struktury obyvatel s ukrajinskou státní příslušností podle věku a pohlaví mezi roky 2001 a 2011 v ČR	39
Tab. 11. Věkové charakteristiky podle státní příslušnosti (CR, 2001 a 2011)	40
Tab. 12. Absolutní počty příslušníků států spadajících do Subsaharské Afriky dle pohlaví (ČR, 2001 a 2011)	41
Obr. 18. Porovnání věkové struktury obyvatel se státní příslušností náležící Subsaharské Africe podle věku a pohlaví mezi roky 2001 a 2011 v ČR	41
Tab. 13. Věkové charakteristiky obyvatel se státní příslušností náležící Subsaharské Africe (CR, 2001 a 2011)	42
Tab. 14. Porovnání absolutních počtů romské národnosti a romského mateřského jazyka dle pohlaví (ČR, 2001 a 2011)	44
Obr. 19. Porovnání věkové struktury obyvatel s romskou národností (ČR, 2001 a 2011)	45
Obr. 20. Porovnání věkové struktury obyvatel s romským mat. jazykem (ČR, 2001 a 2011)	45
Tab. 15. Věkové charakteristiky podle romské národnosti a romského mateřského jazyka (CR, 2001 a 2011)	45
Tab. 16. Porovnání absolutních počtů obyvatel se slovenskou národností dle pohlaví (ČR, 2001 a 2011)	46
Obr. 21. Porovnání věkové struktury obyvatel se slovenskou národností (ČR, 2001 a 2011)	47
Tab. 17. Věkové charakteristiky podle slovenské národnosti (CR, 2001 a 2011)	47
Tab. 18. Zjišťované kombinace mateřského jazyka pro znakovou řeč při SLDB 2011	48
Obr. 22. Složení obyvatelstva podle věku, pohlaví a mateřského jazyka kombinovaného znakovou řečí (ČR, 2011)	49
Tab. 19. Věkové charakteristiky podle znakové řeči jako mateřského jazyka (CR, 2001 a 2011)	49
Tab. 20. Absolutní počty podle rodinného stavu dle pohlaví (ČR, 2001 a 2011)	50
Tab. 21. Relativní podíly (%) podle rodinného stavu dle pohlaví (ČR, 2001 a 2011)	51
Obr. 23. Složení obyvatelstva podle věku, pohlaví a rodinného stavu (ČR, 2001)	52
Obr. 24. Složení obyvatelstva podle věku, pohlaví a rodinného stavu (ČR, 2011)	53
Tab. 22. Věkové charakteristiky podle rodinného stavu (CR, 2001 a 2011)	54
Tab. 23. Absolutní podíly dle stavu registrovaného partnerství dle pohlaví (ČR, 2011)	55
Obr. 25. Složení obyvatelstva podle věku, pohlaví a registrovaného partnerství (ČR, 2011)	56
Tab. 24. Věkové charakteristiky podle registrovaného partnerství (CR, 2001 a 2011)	56
Tab. 25. Absolutní počty osob dle náboženství a pohlaví (ČR, 2001 a 2011)	57
Tab. 26. Relativní počty osob dle náboženství a pohlaví (ČR, 2001 a 2011)	57
Obr. 26. Složení věřícího obyvatelstva podle věku, pohlaví a náboženství (ČR, 2001)	58
Obr. 27. Složení věřícího obyvatelstva podle věku, pohlaví a náboženství (ČR, 2011)	58
Tab. 27. Věkové charakteristiky věřících osob (CR, 2001 a 2011)	58
Obr. 28. Složení věřícího obyvatelstva hnutí Jedi podle věku a pohlaví (ČR, 2011)	60
Tab. 28. Věkové charakteristiky osob hlásících se k hnutí Jedi (CR, 2001 a 2011)	60
Tab. 29. Absolutní počty a relativní podíly ekonomické aktivity u mužů (ČR, 2001 a 2011)	61
Obr. 29. Ekonomická aktivita mužů ve věku 20-64 let (ČR, 2001)	62
Obr. 30. Ekonomická aktivita mužů ve věku 20-64 let (ČR, 2011)	62

Tab. 30. Absolutní počty a relativní podíly (%) ekonomické aktivity u žen (ČR, 2001 a 2011)	63
Obr. 31. Ekonomická aktivita žen ve věku 20-64 let (ČR, 2001)	63
Obr. 32. Ekonomická aktivita žen ve věku 20-64 let (ČR, 2011)	63
Obr. 33. Index maskulinity podle jednotek věku (ČR, 2001 a 2011)	66
Obr. 34. Změna indexu maskulinity ve věku 20-64 let mezi SLDB 2001 a SLDB 2011	67
Obr. 35. Změna indexu maskulinity pro věk 65 a více let mezi SLDB 2001 a SLDB 2011	68
Obr. 36. Změna indexu maskulinity pro věk 80 a více let mezi SLDB 2001 a SLDB 2011	69
Obr. 37. Změna podílu mužů ve věku 20-64 let mezi SLDB 2001 a SLDB 2011	70
Obr. 38. Změna podílu žen ve věku 20-64 let mezi SLDB 2001 a SLDB 2011	70
Obr. 39. Změna podílu mužů ve věku 65 a více let mezi SLDB 2001 a SLDB 2011	71
Obr. 40. Změna podílu žen ve věku 65 a více let mezi SLDB 2001 a SLDB 2011	71
Obr. 41. Změna podílu mužů ve věku 80 a více let mezi SLDB 2001 a SLDB 2011	71
Obr. 42. Změna podílu žen ve věku 80 a více let mezi SLDB 2001 a SLDB 2011	71
Obr. 43. Změna průměrného věku mužů mezi SLDB 2001 a SLDB 2011	72
Obr. 44. Změna průměrného věku žen mezi SLDB 2001 a SLDB 2011	72
Obr. 45. Změna mediánového věku mužů mezi SLDB 2001 a SLDB 2011	73
Obr. 46. Změna mediánového věku žen mezi SLDB 2001 a SLDB 2011	73
Obr. 47. Změna variačního koeficientu věkového rozložení mužů mezi SLDB 2001 a SLDB 2011	74
Obr. 48. Změna variačního koeficientu věkového rozložení žen mezi SLDB 2001 a SLDB 2011	74
Obr. 49. Změna podílu mužů se základním vzděláním ve věku 30-39 let mezi SLDB 2001 a SLDB 2011	75
Obr. 50. Změna podílu žen se základním vzděláním ve věku 30-39 let mezi SLDB 2001 a SLDB 2011	75
Obr. 51. Změna podílu mužů se středoškolským vzděláním bez maturity ve věku 30-39 let mezi SLDB 2001 a SLDB 2011	76
Obr. 52. Změna podílu žen se středoškolským vzděláním bez maturity ve věku 30-39 let mezi SLDB 2001 a SLDB 2011	76
Obr. 53. Změna podílu mužů se středoškolským vzděláním s maturitou ve věku 30-39 let mezi SLDB 2001 a SLDB 2011	77
Obr. 54. Změna podílu žen se středoškolským vzděláním s maturitou ve věku 30-39 let mezi SLDB 2001 a SLDB 2011	77
Obr. 55. Změna podílu mužů s vysokoškolským vzděláním ve věku 30-39 let mezi SLDB 2001 a SLDB 2011	77
Obr. 56. Změna podílu žen s vysokoškolským vzděláním ve věku 30-39 let mezi SLDB 2001 a SLDB 2011	77
Tab. 31. Vybrané věkové charakteristiky (CR, 2001 a 2011)	82
Tab. 32. Faktorové zátěže věkových charakteristik (ČR, 2011)	83
Obr. 57. Podíl osob ve věku 80 a více let (ČR, 2011)	83
Obr. 58. Predikce podílu osob 80 a více let (ČR, 2011)	83
Obr. 59. Index stárnoucí pracovní síly (ČR, 2011)	84
Obr. 60. Predikce indexu stárnoucí pracovní síly (ČR, 2011)	84
Obr. 62. Průměrné hodnoty faktorových skóru v jednotlivých skupinách okresů (ČR, 2011)	85
Obr. 61. Typologie okresů na základě věkových charakteristik (ČR, 2011)	86
Tab. 33. Vybrané vzdělanostní charakteristiky pro věk 30-39 let (CR, 2001 a 2011)	87
Tab. 34. Faktorové zátěže vzdělanostních charakteristik (ČR, 2011)	88
Obr. 63. Podíl mužů se středoškolským vzděláním bez maturity pro věk 30-39 let (ČR, 2011)	89
Obr. 64. Predikce podílu mužů se středoškolským vzděláním bez maturity pro věk 30-39 let (ČR, 2011)	89

Obr. 65. Podíl mužů se základním vzděláním pro věk 30-39 let (ČR, 2011)	89
Obr. 66. Predikce podílu mužů se základním vzděláním pro věk 30-39 let (ČR, 2011)	89
Obr. 69. Podíl osob se středoškolským vzděláním s maturitou pro věk 30-39 let (ČR, 2011)	90
Obr. 70. Predikce podílu osob se středoškolským vzděláním s maturitou pro věk 30-39 let (ČR, 2011)	90
Obr. 72. Průměrné hodnoty faktorových skóre v jednotlivých skupinách okresů (ČR, 2011)	91
Obr. 71. Skupiny okresů na základě vzdělanostních charakteristik (ČR, 2011)	92

1 Úvod

Česká republika se přihlásila k závěrům čtvrté světové konference o ženách, kde byla ustanovena tzv. „Akční platforma“ (konference uskutečněná v Pekingu v roce 1995). Česká republika tím tedy na sebe vzala závazek v podobě řešení otázek rovného postavení mužů a žen. Úkolem „Akční platformy“ je vytipovat a pojmenovat základní soubor problémových okruhů. Tento dokument vysvětluje a připomíná otázky současného postavení žen. Dokument také definuje strategické cíle. Z hlediska této práce je nejzajímavější následující cíl.

„Jmenovitě strategický cíl H.3. nese název "Vytvořit a rozšířit údaje a informace rozdělené podle pohlaví pro plánování a vyhodnocování“. Jako opatření k tomu je v dokumentu uváděn požadavek na národní, regionální a mezinárodní statistické služby a příslušné vládní úřady ve spolupráci s výzkumnými a dokumentačními organizacemi (ČSÚ. 2013b)“ Pro vládu ČR pak z „Akční platformy“ plyne zajištění pravidelně vydávaných statistických publikací zabývajících se genderem.

České vlády věnují od konce devadesátých let 20. století otázkám rovných příležitostí obou pohlaví větší pozornost, než tomu bylo v minulosti. Důkazem větší pozornosti je přijetí vládního programu „Priority a postupy vlády při prosazování rovnosti mužů a žen“ v roce 1998. Tento vládní program a jeho plnění je každoročně hodnocen, připomínkován a revidován.

V této práci ukazuji statistická data ze SLDB 2001 a SLDB 2011 a snažím se zachytit současné postavení mužů a žen v České republice zaměřené na regionální úroveň. Statistický sběr dat vždy sledoval velké množství ukazatelů dle pohlaví. Pohlaví se vztahuje však jen k biologickým rozdílům. Avšak rozdíly mezi muži a ženami jsou charakteru nejen biologického ale i sociálního. Proto je vhodné v terminologii tuto odlišnost postihnout jiným výrazem, který je v našem případě gender.

„Gender se vztahuje k sociálním rozdílům a k těm vztahům mezi ženami a muži, které jsou získané, měnitelné v čase a široce se liší uvnitř jednotlivých kultur i mezi nimi.“ (ČSÚ. 2005)

Práce se zabývá genderovou problematikou v regionálním pohledu. Genderové rozdíly se v současné době stávají každodenním tématem v naší společnosti. Nebylo tomu tak vždy a v rozvinutých zemích je problematika genderu v centru pozornosti až v posledních letech. Také v této práci přidaný rozměr regionu je v naší společnosti stále opomíjen a to nejen státními institucemi. Pohled zaměřující se na gender v územním pohledu je zatím spíše ojedinělý. Rozbor genderových ukazatelů v regionálním pohledu přináší informace o distribuci jednotlivých charakteristik v území a napomáhá chápat hlubší souvislosti a trendy jednotlivých charakteristik z pohledu genderu. Rozborem upozorňuji na to, že naše společnost a území nejsou homogenní, naopak se diverzifikují. V ČR je mnoho oblastí, které se lišily, liší a jistě

i lišit budou v mnoha aspektech. Pokud chceme na danou problematiku mít objektivní pohled, musíme si být toho vědomi.

Napříč celou prací se lze setkávat s pojmem gender, který je již použit v názvu. Pro českou společnost a prostředí je tento pojem stále relativně nový. V některých odborných kruzích je pojem gender přijímán s rozpaky a je raději chápán jako rod (ČERMÁKOVÁ, Marie. 2001).

Původ pojmu gender je z angličtiny a prapůvodně znamenal v angličtině gramatický rod (ČERMÁKOVÁ, Marie. 2000). Proto převedení tohoto pojmu z angličtiny do češtiny pod pojmem rod může být zavádějící. Český pojem rod a anglický původní význam gramatický rod je totiž v každém jazyce chápán rozdílně. Nicméně v současné angličtině pojem gender již neznamená jen gramatický rod, ale je dále chápán jako zcela nový pojem, který v soudobém feministickém diskursu proniká do jiných oborových oblastí, konkrétně do psychologie, sociologie, demografie, geografie ap. Výraz dnes odkazuje na rozdíly mezi muži a ženami. Genderové rozdíly například ve společenských rolích jsou soudobou společností chápány jako něco normálního či přirozeného. Popravdě však jde o výtvar společnosti, který jedince daného pohlaví tlačí do společensky uznávané role (ČERMÁKOVÁ, Marie. 2000).

V interpretaci pojmu se nesmí zapomenout na to, že dané rozdíly mezi pohlavím nejsou vždy předurčeny biologicky, ale jsou také podmíněny kulturním, sociálním a historickým vývojem. Což má za následek, že tento společenský výtvar zvaný gender reálně ovlivňuje individuální vlastnosti a schopnosti zástupců daného pohlaví. Tento pojem není a ani nemůže být univerzální, jelikož se diferencuje dle místa a času. Pojem pohlaví je v naší práci užíván, hovoříme-li o základních fyziologických rozdílech mezi muži a ženami. Avšak pojem gender v našem textu užíváme jako sociální kategorii, která je vázána na očekávané sociální a společenské role pro muže a ženy (ČERMÁKOVÁ, Marie. 2000).

Z pojmu gender vychází i tzv. genderové role, které jsou získány navyklým a naučeným chováním určité skupiny osob (stát, komunita, sociální skupina), které jedince předurčuje pojímat aktivity, úkoly či odpovědnosti jako typicky mužské či typicky ženské. Zásadní změny v genderových rolích nastávají jako důsledek změn ekonomických, politických či přirozených změn. (ČSÚ. 2005)

V této práci nejprve systematicky popisují nejzákladnější charakteristiky dle genderu a až posléze vybírám další skupiny ukazatelů, které sleduji podrobněji. Pro hodnocení trendů generových charakteristik, jsem zvolil tři základní pohledy. První pohled v kapitole zabývající se genderem v ČR je věnován základní deskriptivní analýze sledovaných ukazatelů z posledních dvou sčítání a to SLDB 2001 a SLDB 2011. V druhém pohledu dochází k bližšímu pohledu na ukazatele v regionálním kontextu, kde jsou sledovány jen ty ukazatele, které se významně liší v genderovém pohledu či ve změně mezi sledovaným obdobím 2001 a 2011. V třetí části práce budou použity vícerozměrné statistické metody pro vytvoření typologie okresů na základě zvolených charakteristik.

1.1 Cíle práce

Cílem této diplomové práce je studium diferenciacie genderových charakteristik v územním pohledu. Práce se pokusí zachytit genderový rozměr na vybraných ukazatelích, které se běžně udávají za celou populaci, ne už však obvykle za gender v územním pohledu.

1.2 Vstupní předpoklady

V první řadě je třeba si uvědomit, že některé genderové rozdíly jsou dány historickým genderovým vývojem na našem území a také i nastavenou legislativou (například dřívější odchod žen do důchodu, prodlužování věku odchodu do důchodu apod.). Do určité míry jsou i některé sledované ukazatele ovlivněny nejen sociálně, ale i biologicky.

Hlavními předpoklady pro tuto práci jsou:

- Územní pohled značně diferencuje vybrané ukazatele obecně i podle genderu. Existují skupiny okresů s podobnými charakteristikami (náboženství, ekonomická aktivita apod.)
- Mezi posledními dvěma SLDB lze očekávat vývojové změny všech zvolených ukazatelů. Ukazatele, které nedoznají výrazných změn, nebudou dále sledovány.
- Genderové ukazatele se také liší napříč věkovými kategoriemi. Jsou zatíženy nejen biologicky, ale také společenským, politickým a kulturním pohledem.
- Genderové ukazatele jsou značně zatížené stereotypy, jak z minulosti, tak z přítomnosti.

2 Zdroje dat, metodika

Práce čerpá údaje pro vybrané ukazatele z publikovaných datových souborů z SLDB 2001 a SLDB 2011 za trvalý pobyt. Navíc byla použita primární anonymizovaná data, která informují, o stavech, počtech a strukturách obyvatelstva dle pohlaví a věku na vybraných charakteristikách v územním pohledu. Data z SLDB 2011 byla poskytnuta pracovníky ČSÚ na vyžádání, jelikož veřejně dostupné výsledky z posledního cenzu (SLDB 2011) jsou uveřejňovány za obvyklý pobyt. Data z SLDB 2001 byla přetříděna na novější administrativní jednotku LAU1 (podrobněji v kapitole „2.3 Administrativní členění LAU1 a NUTS4“ v metodice), která byla použita při sčítání 2011.

Analýza genderu nemá jednotnou nebo doporučenou metodiku. Můžeme tedy porovnávat vybrané ukazatele, kde máme odděleně uveřejněno pohlaví. Proto dle dostupných dat můžeme porovnávat například charakteristiky genderu v území, či změnu genderu v čase.

Skladba a rozmístění obyvatel je to, co nám značně diferencuje vývoj všech demografických ukazatelů v prostoru a naším hlavním bodem zájmu.

2.1 Dostupnost dat a publikací

Dostupnost informací ohledně genderu je v dnešní době již celkem dobrá a to zejména v celorepublikovém pohledu. Při pohledu na podrobnější regionální statistiky již informovanost o problematice je poněkud problematická a nezabývá se s ní žádná státní instituce (Doloženo korespondencí v příloze 67.-69).

Sledování genderové problematiky se věnuje několik institucí v ČR. Nejvýznamnější z nich je bezesporu Český statistický úřad (ČSÚ) popřípadě Ministerstvo práce a sociálních věcí (MPSV). Dále to jsou výzkumné ústavy, oddělení či nevládní neziskové organizace, jako například : Katedra genderových studií Fakulty humanitních studií University Karlovy v Praze, Oddělení Gender & sociologie v Sociologickém ústavu, Gender Studies, o.p.s. vydávající časopisy a studie, Gender centrum Fakulty sociálních studií Masarykovy univerzity v Brně. (ČERMÁKOVÁ, Marie. 2001)

Český statistický úřad sleduje vývoj genderové problematiky s pověřením vlády v mnoha různých aspektech. Dokonce pro tuto problematiku v roce 2003 na ČSÚ vzniklo samostatné oddělení specifických statistik obyvatelstva zabývající se tzv. „genderovou statistikou“.

„Nově vzniklý obor, tzv genderová statistika, má poskytnout data pro genderové analýzy, které diagnostikují rozdíly mezi ženami a muži“ (ČSÚ. 2005).

Vydává řadu publikací a na internetu uveřejňuje i mnoho datových podkladů. Avšak sběrem dat v regionálním měřítku se ČSÚ explicitně nezabývá, nicméně disponuje daty pro regionální analýzy. Předložená diplomová práce proto zejména vychází z dat ČSÚ.

2.2 Srovnatelnost ukazatelů ze SLDB 2001 a SLDB 2011

Srovnatelnost dat z SLDB 2001 a SLDB 2011 je možná pouze podle místa trvalého pobytu, neboť ve SLDB 2001 zpracování a publikování výsledků neprobíhalo dle místa obvyklého pobytu osob. V případě SLDB 2011 ale definitivní výsledky byly uveřejňovány pouze podle místa obvyklého pobytu jak je vidět níže.

„Definitivní výsledky SLDB 2011 jsou zpracovány a publikovány za obvykle bydlící obyvatelstvo, resp. tříděny podle místa obvyklého pobytu osob. Oproti tomu při sčítání v roce 2001 probíhalo veškeré zpracování a publikování výsledků podle místa trvalého pobytu osob, případně podle místa dlouhodobého pobytu.(ČSÚ. 2012a)“

A právě z těchto důvodů bylo potřeba v případě SLDB 2011 si vyžádat data podle místa trvalého pobytu. Český statistický úřad byl v poskytování dat za místo trvalého pobytu velmi vstřícný a velmi rychlý.

Porovnávání sčítání z posledních dvou období je velmi přínosné, jelikož tato dvě sčítání jsou zasazená v čase do období již fungujícího státního zřízení s dostatečným časovým odstupem od období transformací a tudíž srovnatelnost dat není ovlivněna obdobím formujícího se státu.

Při sběru dat v roce 2011 se objevilo několik ukazatelů, které předchozí sčítání nesledovalo. Několik z těchto ukazatelů, které jsou sledovány nově, budou specificky zahrnuty do této práce např. registrované partnerství, znaková řeč jako mateřský jazyk apod., aby byl zmapován jejich charakter a potenciál, jaký mají v celé populaci.

V práci byly pro generové srovnávání studovány následující charakteristiky osob mezi SLDB 2001 a SLDB 2011:

1. **Pohlaví** - Studováno rozložení mužů a žen v populaci.
2. **Věk** – Byly sledovány věkové struktury a věkové charakteristiky jako průměrný věk a mediánový věk.
3. **Vzdělání** – (udáváno pouze u osob ve věku 15 a více let podle nejvyšší ukončené školy) Sledováno v základních vzdělanostních kategoriích.
4. **Státní příslušnost** - Studována věková struktura všech cizích státních příslušníků a dále pak čtyři početně nejsilnější skupiny cizích státních příslušníků.
5. **Národnost** - (udává každá osoba dle svého přesvědčení) Sledována nejpočetnější nečeská národnostní skupina a dále i romská národnostní skupina. Ve sčítání 2001 byl tento údaj povinný, zatímco při sčítání 2011 byl nepovinný.
6. **Mateřský jazyk** - (byl definován jako jazyk, kterým se danou osobou v jejím dětství hovořila matka nebo osoby, které danou osobu vychovávaly) V našem případě sledován

romský mateřský jazyk pro srovnání s romskou národností a nová charakteristik při SLDB 2011 znaková řeč jako mateřský jazyk.

7. **Rodinný stav a registrované partnerství** – (rodinný stav je stav de jure, tedy právní manželský stav osoby; registrované partnerství je stav de jure, tedy právní stav – registrované partnerství osob stejného pohlaví uzavřené podle zákona č 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství nebo dle platných právních předpisů v zahraničí) Sledovány byly základní kategorie rodinného stavu a také základní kategorie registrovaného partnerství.
8. **Náboženství** - (udává každá osoba dle svého přesvědčení) Sledovány všechny věřící osoby. Ve sčítání 2001 byl tento údaj povinný, zatímco při sčítání 2011 byl nepovinný.
9. **Ekonomicky aktivní** – (jsou všechny osoby představující pracovní sílu) Studovány všechny základní charakteristiky ekonomicky aktivních osob.

2.2.1 Specifika pro vzdělání

Jak SLDB 2001 tak SLDB 2011 zjišťovalo úroveň vzdělání pomocí mezinárodní klasifikace vzdělání ISCED 97. V práci bylo nejvyšší dosažené vzdělání agregováno do šesti vzdělanostních kategorií. Pro názornost uveřejňujeme i kódy klasifikace ISCED-97. (BARTOŇOVÁ, Dagmar. 2013, s. 149)

-**Základní vzdělání** (v této kategorii jsou také započítány osoby se základním vzděláním označeného v klasifikaci kódem ISCED 2),

-**Středoškolské vzdělání bez maturity** (do této skupiny bylo zahrnuto střední vzdělání bez maturity včetně učebních oborů společně označené kódem ISCED 3C)

-**Středoškolské vzdělání s maturitou** (do této kategorie zahrnuto úplné střední všeobecné vzdělání s maturitou a úplné střední odborné vzdělání s maturitou společně označené kódem ISCED 3A dále také nástavbové studium po maturitě (ISCED 4))

-**Vyšší odborné vzdělání** (zahrnuto vyšší odborné vzdělání (absolutorium) označené kódem ISCED 5B)

-**Vysokoškolské vzdělání** (do této skupiny byly zahrnuty jak bakalářské obory (Bc., BcA.) tak magisterské obory (Ing., MUDr., JUDr., PhDr., Mgr. aj.) označené společným kódem ISCED 5A ale také doktorské obory (Ph.D., ThD., DrSc., aj. tituly za jménem) označené kódem ISCED 6).

- **Ostatní vzdělání** (do této kategorie zahrnuty osoby bez vzdělání (ISCED 0) a s nedokončeným základním vzděláním (ISCED) dále nezjištěné vzdělání)

2.2.2 Specifika pro náboženství

K výrazné komplikaci dochází i u sledování náboženského vyznání.

„Ke změnám zjišťovaných kategorií mezi SLDB 2001 a SLDB 2011 dochází například i u náboženské víry. „V údajích o náboženské víře v SLDB 2011 je jako samostatná kategorie uvedena deklarace „věřící – nehlásící se k žádné církvi ani náboženské společnosti“. V údajích

sčítání v roce 2001 byly takto formulované odpovědi zahrnuty mezi „ostatní a nepřesně určené“. Kromě většího počtu konkrétních církví, náboženských společností a směrů, za něž jsou údaje ze SLDB 2011 samostatně publikovány, jsou ostatní změny pouze terminologické a údaje jsou srovnatelné. (ČSÚ. 2012a)“

Jistě proto bude třeba samostatnou kategorií „věřící - nehlásící se k žádné církvi ani náboženské společnosti“ dále sledovat a zjistit její vliv na celkový podíl věřících. Avšak při pohledu na náboženské vyznání je třeba mít na paměti, že uvedení tohoto ukazatele při cenzu 2011 bylo dobrovolné, zatímco v roce 2001 byl tento údaj povinný. V kapitole věnující se náboženství při základním ohledání sledujeme vývoj věřících, bez vyznání a nezjištěných osob za celou populaci a dále sledujeme již vývoj pouze věřících osob.

2.3 Administrativní členění LAU1 a NUTS4

Co se týče regionální srovnatelnosti na úrovni okresů mezi SLDB 2001 a SLDB 2011, je zde poměrně velká komplikace. Při SLDB 2001 se pro okresní pohled používala klasifikace NUTS 4 (klasifikace platila do roku 2008) na rozdíl od SLDB 2011, kde se již používala nová klasifikace LAU1 (Od 1. 1. 2008 nahrazuje jednotku NUTS 4). I přesto, že počet okresů při obou klasifikacích byl zachován, nebyla zachována jejich administrativní hranice. Výhradně zachovány byly ty hranice, které okresům zajišťují skladebnost do krajů (NUTS 3). Nicméně významné změny okresních hranic se udály uvnitř krajů, jak je patrné na Obr. 1. Nejpodstatnější změny hranic krajů se uskutečnily v okolí velkých měst a na jižní Moravě. (ČSÚ. 2013a)

„Pro hodnocení demografických dat jsou důležité dvě skutečnosti: Okres Plzeň město a Ostrava-město už nezahrnují jedinou obec, stejnojmenné město, ale dalších 14 obcí (v případě Plzně), respektive dalších 12 obcí (v případě Ostravy), které ovšem představují shodně pouze 8,5 % obyvatel okresu.

Významnost meziokresních změn je možno hodnotit procentuální změnou počtu obyvatel k 1. 1. 2007. Největší změna je u okresu Plzeň-jih (-15,8 %), přitom jde o obce v příměstské zóně Plzně, takže lze předpokládat, že demografické charakteristiky okresu nebudou plně srovnatelné. Na dalších místech jsou okresy Plzeň-město (+9,4 %), Ostrava-město (+9,1 %), Brno-venkov (+9,0 %), Praha-východ (+8,9 %), Břeclav (-8,3 %), Frýdek-Místek (+8,0 %), Kolín (-6,8 %) a Plzeň-sever (-5,3 %). Dalších 38 okresů má změnu menší než 5 %.“ (MÜLLER, Jan. 2007)

Pro srovnatelnost sledovaných ukazatelů z obou sčítání bylo třeba přetřídít data z SLDB 2001 do nové klasifikace LAU1. Přetřídění dat na novou klasifikaci LAU1 prováděl Český statistický úřad na vyžádání. Také všechny mapové výstupy pro SLDB 2001 jsou uveřejněny v této práci za administrativní hranice LAU1, a tím je zajištěna srovnatelnost dat na okresní úrovni.

Obr. 1. Změny administrativního členění z NUTS 4 na LAU 1

Zdroje: mapové podklady z ČSÚ a vlastní zpracování

2.4 Metodika

V naší práci používáme několik základních ukazatelů struktury obyvatelstva. V kapitole zabývající se okresní úrovní jsou tyto ukazatele počítány vždy za každý okres zvlášť. Výpočty vychází z klasické demografické učebnice (PAVLÍK, Zdeněk, RYCHTAŘÍKOVÁ, Jitka a ŠUBRTOVÁ, Alena. 1986). V následující kapitole je uveřejněn přehled použitých ukazatelů.

2.4.1 Výpočty ukazatelů

Specifické podíly

V práci jsou všechny podíly počítány specificky dle pohlaví pro daný jev.

$$sp = \frac{jP_r^g}{P_r^g} * 100$$

Kde jP_r^g značí počet příslušníků daného pohlaví „g“ daného jevu „j“ v okresu „r“ a P_r^g značí počet příslušníků daného pohlaví „g“ v regionu „r“.

Index maskulinity

$$ima = \frac{P^m}{P^z} * 100$$

Kde P^m značí počet mužů a P^z značí počet žen.

Index maskulinity specificky dle věku

V našem případě je ima také počítán pro jednotlivé věkové skupiny x: 20-64, 65+ a 80+

$$ima_x = \frac{P_x^m}{P_x^z} * 100$$

Kde P_x^m značí počet mužů ve věkové skupině x a P_x^z značí počet žen ve věkové skupině x.

Index stáří

$$index\ stáří = \frac{P_{65+}}{P_{0-19}} * 100$$

Index seniorů

$$index\ seniorů = \frac{P_{80+}}{P_{65+}} * 100$$

Index feminity

$$index\ feminity = \frac{P_{80+}^z}{P_{80+}} * 100$$

Index závislosti

$$index\ závislosti = \frac{P_{65+}}{P_{20-64}} * 100$$

Index stárnoucí pracovní síly

$$index\ stárnoucí\ pracovní\ síly = \frac{P_{45-64}}{P_{20-64}} * 100$$

P_{0-19} značí počet osob v dokončeném věku 0-19 let

P_{20-64} značí počet osob v dokončeném věku 20-64 let

P_{45-64} značí počet osob v dokončeném věku 45-64 let

P_{65+} značí počet osob ve věku 65 a více let

P_{80+} značí počet osob ve věku 80 a více let

$P_{80+}^{\check{z}}$ značí počet žen ve věku 80 a více let

Průměrný věk

$$\bar{x} = \frac{\sum P_x * (x + 0,5)}{\sum P_x}$$

P_x počet osob v dokončeném věku x ; počítáno z jednoletých věkových intervalů

Mediánový věk

$$\tilde{x} = x + \frac{0,5 - y_x}{y_{x+1} - y_x} + 1$$

$y_x = \sum \frac{P_x}{P}$ (kde kumulativní počty osob dosáhnou poloviny populace)

Variační koeficient věkového rozložení

Vypočteme nejvhodněji pomocí výpočtového vzorce pro rozptyl.

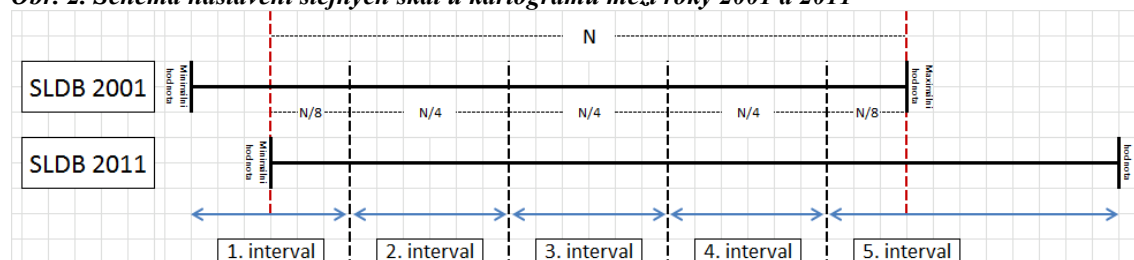
$$V_x = \sqrt{\frac{\frac{\sum (x + 0,5)^2 P_x}{\sum P_x} - \left[\frac{\sum (x + 0,5) P_x}{\sum P_x} \right]^2}{\frac{\sum (x + 0,5) P_x}{\sum P_x}}} * 100$$

2.4.2 Měřítka u kartogramu

Pro porovnání dvou ukazatelů u stejného pohlaví mezi roky 2001 a 2011 byla upravována legenda tak aby se v jednotlivých letech oddělovací body intervalů zobrazovaných hodnot shodovaly (Obr. 2). Minimální hodnoty intervalů v jednotlivých letech jsou vždy odlišné. První společný oddělovací bod, který dosahuje stejné hodnoty je mezi prvním a druhým intervalem a dále viz Obr. 2.

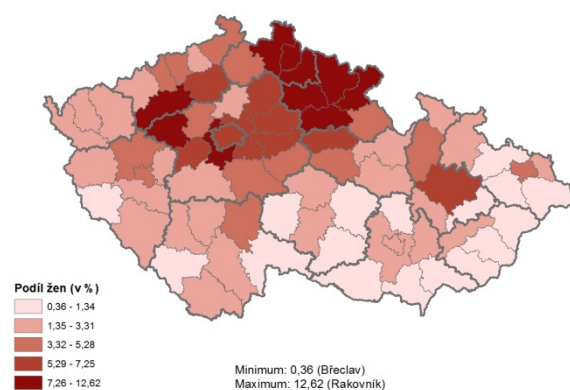
Vzdálenost N byla stanovena mezi nejvyšší minimální hodnotou pro jeden z roků a nejnižší maximální hodnotou také pro jeden z roků. K počátečnímu bodu vzdálenosti N byla připočtena vzdálenost $N/8$, což stanovilo první oddělovací bod. Poté byla k prvním bodu připočtena vzdálenost $N/4$ tolikrát aby byly získány další tři oddělovací body. Následně již zbyla vzdálenost $N/8$ do dosažení nejnižší maximální hodnoty z obou sledovaných let, což indikuje, že oddělovací body mezi intervaly byly stanoveny správně. Bylo tedy dosaženo konečného bodu, vzdálenosti N .

Tímto postupem bylo získáno pro každý rok pět intervalů. Postup lze použít jen u hodnot, kde se jejich škály překrývají. V případě této práce překryv škál nastal vždy.

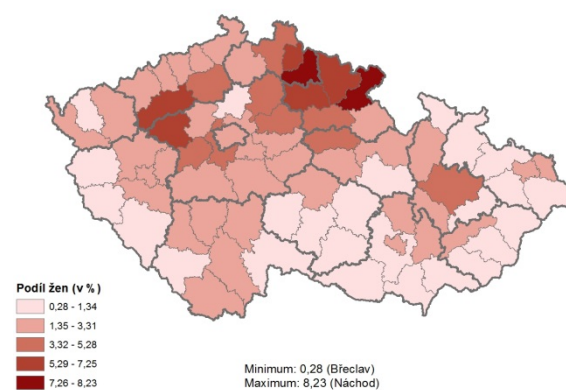
Obr. 2. Schéma nastavení stejných škál u kartogramů mezi roky 2001 a 2011

Zdroje: vlastní zpracování

Jako názorný příklad uvádíme dva kartogramy podílu žen věřících-Církev československá husitská na Obr. 3. a Obr. 4. Minimální hodnoty u prvních intervalů a maximální hodnoty u posledních intervalů se vždy liší. V roce 2001 dosahuje minimální hodnota 0,36 % a v roce 2011 dosahuje minimální hodnota 0,28 %; v roce 2001 dosahuje maximální hodnota 12,62 % a v roce 2011 dosahuje maximální hodnota 8,23 %. Avšak škála oddělovacích bodů při porovnání je již shodná podle již popsaného postupu.

Obr. 3. Podíl žen věřících - Církev československá husitská (ČR, 2001)

Zdroje: SLDB 2001 a vlastní zpracování

Obr. 4. Podíl žen věřících - Církev československá husitská (ČR, 2011)

Zdroje: SLDB 2011 a vlastní zpracování

Pro tvorbu mapových výstupů byl použit mapový software ESRI ArcMap 10.0.

2.4.3 Vícerozměrná statistická analýza

Protože diferenciaci sledovaných charakteristik v prostoru, potřebujeme vytvořit typologii jednotlivých okresů dle jejich podobnosti i nepodobnosti. Bude potřeba použít metody vícerozměrné statistické analýzy.

V prvé řadě pro snadnější orientaci ve vybraných ukazatelích a následnou jejich následnou analýzu používáme faktorovou analýzu. Faktorová analýza nám poslouží v orientaci mezi více proměnným. Tato analýza slučuje sledované proměnné do několika faktorů na základě korelovanosti jednotlivých proměnných. Pro výběr vhodného počtu faktorů slouží tzv. Kaiserovo kritérium vlastních hodnot. Díky tomuto kritériu dostaneme procento vysvětlené

variability zkoumaných proměnných v jednotlivých faktorech. V našem případě respektujeme Kaiserovo pravidlo a vždy používáme faktory, které mají hodnotu vlastního čísla větší než 1. Pro věrohodnost použité metody je důležité, aby výsledné faktory, vysvětlovaly alespoň 80 % variability v použitých datech. Cílem je nalézt několik faktorů obsahující informaci z více proměnných a určit, co vzniklý faktor měří.

Pro snadnější interpretaci výsledných faktorů byly faktory rotovány. Rotace faktorů lépe rozdělí podíl vysvětlené variability mezi výsledné faktory. V našem případě byla provedena jedna z nejpoužívanějších rotací a to rotace varimax. Rotace varimax minimalizuje počet ukazatelů mající vysoké zátěže.

Další použitou metodou byla shluková analýza, která slouží k seskupování objektů na základě jejich podobnosti. V našem případě byla použita hierarchická metoda shlukování. Tato metoda seskupuje objekty shora, kde se objevují všechny objekty nejprve v jedné skupině a poté se na základě odlišností oddělují na více skupin. Pro výpočet vzdáleností mezi jednotlivými okresy, na základě kterých je vyjádřena vzájemná podobnost jednotlivých okresů, byla použita metoda Euklidovské vzdálenosti. Tato metoda je jednou z nejrozšířenějších a její výpočet je založen na Pythagorově větě. Seskupení okresů do skupin bylo provedeno wardovou metodou, jejímž principem je minimalizace heterogenity skupin okresů. (MILITKÝ, Jiří. 2004)

V našem případě pro provádění těchto vícerozměrných statistických analýz byl použit statistický software IBM SPSS Statistic, Version 19.

V závěru práce budeme sledovat dvě velké skupiny ukazatelů. První sledovanou skupinou jsou věkové charakteristiky. Tato skupina se převážně skládá z ukazatelů, které jsou biologicky předurčeny. Druhá sledovaná skupina vzdělanostních charakteristik se skládá z ukazatelů, které jsou již společensky ovlivněny.

2.4.4 Predikce pomocí krigování

V práci byla použita v poslední kapitole geostatistická metoda kriging jako alternativní pohled na námi sledované proměnné.

„Kriging je geostatistická metoda odhadu prostorové proměnné. Je založena na váženém průměru, jehož váhy jsou spočteny na základě variogramu (informuje nás o tom, jak s narůstající vzdáleností narůstají i rozdíly) vyjadřující vlastnosti prostorové proměnné“ (JEŽEK, Josef. 2008, s. 50)

Existuje mnoho druhů krigingu, může se jednat o odhady hodnoty v určitém bodu (tzv. bodový kriging), nebo odhady průměrné hodnoty v prostoru (tzv. kriging bloku). V našem případě aplikujeme jeden z nejběžnějších druhů krigingu a to „Ordinary kriging“. Tento interpolační postup výsledný odhad hodnot v prostoru se zde počítá jako vážený průměr známých hodnot. Hodnoty vah jsou závislé na vzdálenostech a vzájemném uspořádání naměřených hodnot. Je třeba zdůraznit, že se jedná o odhad hodnoty na základě naměřených hodnot. (JEŽEK, Josef. 2008, s. 51).

Pomocí zvolené metody se snažíme predikovat hodnoty, jakých by teoreticky nabýval sledovaný ukazatel, uvažujeme-li vliv sousedních okresů. Jako vhodný nástroj by zvolen software pro tvorbu mapových výstupů ESRI ArcMap 10.0, konkrétně jeho geostatistický modul.

3 Změny genderu v ČR mezi roky 2001 a 2011

Cílem této kapitoly je analyzovat změnu vybraných ukazatelů za celé území ČR mezi SLDB 2001 a SLDB 2011 a zhodnotit vhodnost ukazatelů pro další regionálně zaměřené analýzy.

Struktura obyvatelstva dle genderu a věku patří k základním demografickým strukturám obyvatelstva. Strukturu podle věku vyjadřujeme rozdělením absolutního počtu mužů, či žen do jednoletých nebo víceletých skupin. Strukturu obyvatelstva můžeme dělit například na předprodukční složku, produkční složku či poprodukční složku obyvatelstva (KALIBOVÁ, Květa. 1997). Při stejném počtu obyvatel mohou mít jednotlivé populace odlišnou věkovou strukturu a zastoupení podle genderu. Právě proto je třeba věnovat změnám struktur obyvatelstva a jejich odlišnostem podle genderu velkou pozornost.

Pro klasifikaci věkových struktur existují různé klasifikace dělení, avšak nejčastěji se používají dvě základní klasifikace. Prvním je klasifikace založená na věku reprodukce nazývaná v některých případech biologická generace, která rozděluje populaci na tři složky a to:

- Dětská složka 0-14 let
- Reprodukční složka 15-49 let (*vymezena rodivým věkem žen*)
- Postreprodukční složka 50 a více let

Druhou také velmi používanou klasifikací je ekonomická generace. Také dělí populaci na tři složky, a to takto:

- Předprodukční věk 0-14 let nebo 0-19 let
- Produkční věk 15-59 let nebo 20-64 let
- Poprodukční věk 60 a více let nebo 65 a více let

Tato práce se přiklání k dělení populace na základě ekonomické generace. Pro nejmladší věkovou složku obyvatel (předprodukční) je užíváno věku 0-19 let. Dále pro měření ekonomicky aktivní složky obyvatel (produkční) je užíváno věku 20-64 let. Pro měření seniorské složky (poprodukční) je užíváno věku 65 a více let.

3.1 Gender a věková skladba

Počet mužů a žen mezi sčítáními 2001 a 2011 vzrostl u obou pohlaví, přičemž zastoupení mužů se zvýšilo o 0,4 procentního bodu (Tab. 1.), u žen se naopak snížilo o 0,4 procentního bodu. Přesto i dnes ženy představují v populaci České republiky 50,9 %, zatímco muži 49,1 %.

Při pohledu na změnu věkové struktury mezi roky 2001 a 2011 (Obr. 5.) je na ní patrný proces demografického stárnutí naší populace. Bezsporně za posledních deset let se v naší

společnosti odehrálo mnoho sociálních, ekonomických a demografických změn. Co se týče seniorské složky, tak ta zaznamenala výrazné zvýšení. Dále pak i přes zvýšenou úroveň porodnosti v posledních letech došlo ke snížení zastoupení osob do 20 let. Demografické stárnutí naší populace s sebou ponese zvýšené náklady pro společnost prostřednictvím zvýšených nákladů na zdravotní péči a nákladů na sociální zabezpečení. Tyto zvýšené náklady by měla kompenzovat ekonomicky aktivní část obyvatelstva, která však dle struktury věkové pyramidy bude v budoucnu ubývat, jak nám ukazuje poslední projekce obyvatelstva ČSÚ do roku 2100. Kdy se podle střední varianty projekce v roce 2100 počty mužů sníží na 3,85 miliónu a počty žen se sníží na 3,83 miliónu. (ČSÚ. 2013c)

Tab. 1. Počet obyvatel dle pohlaví (ČR, 2001 a 2011)

	Celkem	Muži	Ženy	Muži	Ženy
		abs.	abs.	rel.	rel.
SLDB 2001	10226577	4980089	5246488	48,7	51,3
SLDB 2011	10455788	5130086	5325702	49,1	50,9
Rozdíl	229211	149997	79214	0,4	-0,4

Zdroje: SLDB 2001 a SLDB 2011, vlastní zpracování

Obr. 5. Porovnání věkové struktury obyvatelstva podle věku a pohlaví mezi roky 2001 a 2011 v ČR

Zdroje: SLDB 2001 a SLDB 2011, vlastní zpracování

Pokud porovnáваме struktury obyvatel ČR podle věku a pohlaví, je patrné hned několik odlišností (Obr. 5.). V první řadě se vrchol věkové pyramidy zaoblil a již není vidět typický zářez pod vrcholem způsobený 1. světovou válkou. Dále je patrné zestárnutí silných populačních ročníků narozených po 2. S)větové válce a v 70. letech. Základna pyramidy nabývá progresivního tvaru v roce 2011, na rozdíl od regresivního v roce 2001. Nicméně podle posledních údajů uveřejněných ČSÚ byl v prvním čtvrtletí roku 2013 zaznamenán početní pokles obyvatelstva. Během ledna až března 2013 se v ČR živě narodilo 25,4 tisíc dětí a ve stejném období zemřelo 28,7 tisíce osob. Úbytek o 3,3 tisíce osob byl tedy výsledkem záporného přirozeného přírůstku. (ČSÚ. 2013d).

Nicméně podle nejnovější projekce obyvatelstva ČR uveřejněné Českým statistickým úřadem (Projekce 2013) se do budoucnosti dá očekávat ještě výraznější pokles počtu živě narozených dětí. A to z 108,7 tisíc živě narozených dětí (v roce 2011) na 60,5 tisíc živě narozených dětí v roce 2100 podle střední varianty projekce. (ČSÚ. 2013c)

Při pohledu na Tab. 2. je patrné, že se zvyšuje jak průměrný věk u mužů tak průměrný věk u žen. U mužů je toto zvýšení o něco větší a to o 2,35 roku na rozdíl od zvýšení o 2,14 roku u žen. Zároveň se snižuje i variační koeficient věkového rozložení také u mužů i u žen, což nám indikuje, že relativní velikost rozptýlenosti věkového rozložení se snižuje. A také byl zaznamenán posun věkového mediánu do vyšších věků a to posun o 2,54 roku u mužů a o 2,05 roku u žen.

Tab. 2. Věkové charakteristiky (CR, 2001 a 2011)

	Muži			Ženy		
	Průměrný věk	Mediánový věk	Variační koeficient	Průměrný věk	Mediánový věk	Variační koeficient
SLDB 2001	37,14	35,95	56,03	40,30	39,55	55,51
SLDB 2011	42,44	38,45	54,09	42,44	41,60	53,67
Rozdíl	5,30	2,49	-	2,14	2,05	-

Zdroje: SLDB 2001 a SLDB 2011, vlastní zpracování

Pro zjištění stáří či mládí jednotlivých okresů se můžeme podívat na Tab. 3. Zde jsou vždy zobrazeny tři okresy s nejvyšším podílem předprodukční složky obyvatel (0-19 let) a tři okresy s nejvyšším podílem poprodukční složky (65 a více let) obyvatel vždy pro rok 2001 a 2011. V roce 2001 mezi tři okresy s nejvyšším podílem předprodukční složky patřily okresy: Žďár nad Sázavou, Česká Lípa a Sokolov. Mezi tři okresy s nejvyšším podílem poprodukční složky patřily okresy: Praha, Brno-město a Rokycany. V roce 2011 mezi tři okresy s nejvyšším podílem předprodukční složky patřily okresy: Praha-západ, Praha-východ a Český Krumlov. Mezi tři okresy s nejvyšším podílem poprodukční složky patřily okresy: Brno-město, Plzeň-město a Pelhřimov. Zde je také patrné, že se podíl předprodukční složky a poprodukční složky vyrovnává. Při porovnání okresů s nejvyšším podílem předprodukční složky je patrné, že se ani jeden z okresů vyskytujících se v roce 2001 nezopakoval v roce 2011. Při porovnání okresů

s nejvyšším podílem poprodukční složky je patrné, že jediný okres, který se zde vyskytl v každém roce, je okres Brno-město.

Tab. 3. Okresy s prvními třemi nejvyššími relativními podíly věkové složky 0-19 let a 65 a více let v % (ČR, 2001 a 2011)

SLDB 2001		0-19	65+	SLDB 2011		0-19	65+
		rel.	rel.			rel.	rel.
nejmladší	Žďár nad Sázavou	25,8	12,7	nejmladší	Praha-západ	23,6	12,6
	Česká Lípa	25,7	10,3		Praha-východ	22,9	12,8
	Sokolov	25,6	9,9		Český Krumlov	21,6	13,0
nejstarší	Praha	19,3	16,1	nejstarší	Brno-město	17,9	18,0
	Brno-město	20,8	15,6		Plzeň-město	17,6	18,0
	Rokycany	22,3	15,5		Pelhřimov	19,6	17,6

Zdroje: SLDB 2001 a SLDB 2011, vlastní zpracování

Pro hlubší porozumění genderovému rozložení, kterého dosáhly okresy s prvními nejvyššími podíly osob v předprodukční a poprodukční složce, můžeme vidět na Tab. 4. pro nejvyšší podíly předprodukční složky a na Tab. 5. pro nejvyšší podíly poprodukční složky. Při pohledu na Tab. 4. je patrné, že vyšších podílů předprodukční složky dosahují muži oproti ženám, což do značné míry souvisí s vyšším indexem maskulinity při narození. V roce 2001 dosahovali muži v okrese Žďár nad Sázavou podílu 26,8 % oproti ženám, které zde dosahovaly 24,7 %. V roce 2011 dosahovaly muži v okrese Praha-západ podílu 24,7 % oproti ženám, které zde dosahovaly 22,6 %.

Tab. 4. Okresy s nejvyšším relativním (%) podílem věkové složky 0-19 let dle pohlaví (ČR, 2001 a 2011)

		Muži 0-19	Muži 65+	Ženy 0-19	Ženy 65+
		rel.	rel.	rel.	rel.
SLDB 2001	Žďár nad Sázavou	26,8	10,4	24,7	15,0
SLDB 2011	Praha-západ	24,7	10,9	22,6	14,3

Zdroje: SLDB 2001 a SLDB 2011, vlastní zpracování

Při pohledu na Tab. 5. je patrné, že vyšších podílů poprodukční složky dosahují ženy oproti mužům. V roce 2001 dosahovaly ženy v okrese Praha podílu 19,0 % oproti mužům, kteří zde dosahovali 13,0 %. V roce 2011 dosahovaly ženy v okrese Brno-město podílu 21,1 % oproti mužům, kteří zde dosahovali 15,0 %.

Tab. 5. Okresy s nejvyšším relativním (%) podílem věkové složky 65 a více let dle pohlaví (ČR, 2001 a 2011)

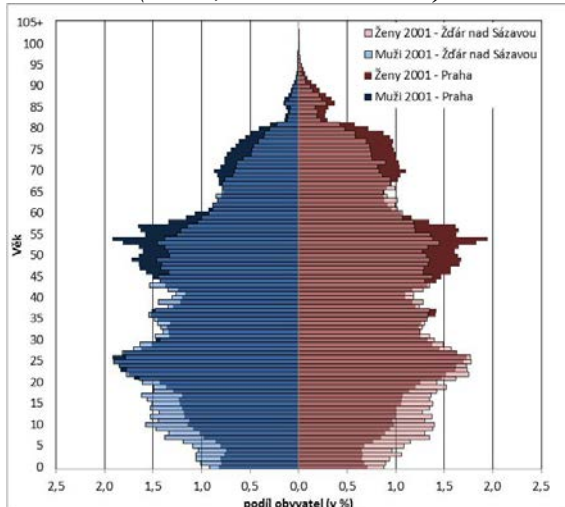
		Muži 0-19	Muži 65+	Ženy 0-19	Ženy 65+
		rel.	rel.	rel.	rel.
SLDB 2001	Praha	20,9	13,0	18,0	19,0
SLDB 2011	Brno-město	18,0	15,0	16,9	21,1

Zdroje: SLDB 2001 a SLDB 2011, vlastní zpracování

Okres v roce 2001 s nejstarší věkovou strukturou, kde podíl osob v poprodukčním věku dosáhl nejvyšších hodnot (13,0% u mužů a 19,0 % u žen), byl okres Praha (Tab. 5.) Naproti tomu ve stejném roce okres s nejmladší věkovou strukturou, kde podíl osob předprodukčního věku dosáhl nejvyšších hodnot (26,8 % u mužů a 24,7 % u žen), byl Žďár nad Sázavou (Tab. 4.) Při srovnání těchto dvou okresů je patrné z Obr. 6., že základna pyramidy je i u okresu s nejmladší strukturou regresivní. Dále je patrný rozdíl u věkové skupiny 45-60 let a 65 a více let, kde podíl mužů i žen okresu Praha jednoznačně dominoval.

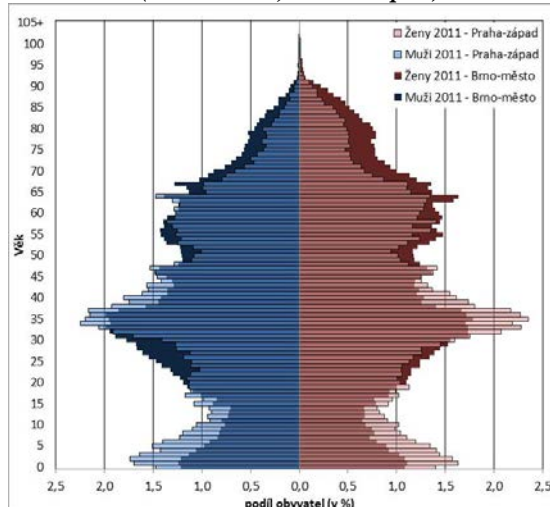
Okres v roce 2011 s nejstarší věkovou strukturou, kde podíl osob poprodukčního věku dosáhl nejvyšších hodnot (15,0 % muži; 21,1 % ženy), byl okres Brno-město (Tab. 5.). Naproti tomu okres s nejmladší věkovou strukturou, kde podíl osob 0-19 dosáhl nejvyšších hodnot (24,7 % muži; 22,6 % ženy), je Praha-západ (Tab. 4.). Při srovnání těchto dvou okresů je patrné z Obr. 6., že základna pyramidy je rozšířená u okresu s nejmladší i nejstarší věkovou strukturou, což souvisí s nedávným mírným oživením porodnosti v celé ČR. U nejmladšího okresu (Praha-západ) dominuje věková kategorie 0-15 let a 30-50 let, což jsou s největší pravděpodobností rodiče s dětmi, kteří v okrese Praha-západ mají svá bydliště. Naproti tomu podíl obyvatel v okrese s nejstarší věkovou strukturou (Brno-město) začíná dominovat od věkové kategorie 50 a více let.

Obr. 6. Porovnání nejstarší a nejmladší věkové struktury obyvatelstva podle věku a pohlaví v roce 2001 (Praha, Žďár nad Sázavou)

Zdroje: SLDB 2001, vlastní zpracování

Obr. 6. Porovnání nejstarší a nejmladší věkové struktury obyvatelstva podle věku a pohlaví v roce 2011 (Brno-město, Praha-západ)

Zdroje: SLDB 2011, vlastní zpracování

3.2 Gender a vzdělání

Plná třetina obyvatel ve věku 15 a více let v roce 2011 dosáhla středního vzdělání bez maturity. V porovnání mezi lety 2001 a 2011 se dá říct, že se zvyšuje podíl vyšších stupňů vzdělání. Při SLDB 2011 získala středoškolské vzdělání s maturitou a vyšší odborné vzdělání také téměř třetina obyvatel. Osoby s vysokoškolským vzděláním v roce 2011 dosahovaly 12,5 %. „Vzhledem ke koncentraci škol i pracovních příležitostí s vyššími kvalifikačními požadavky podíl osob s těmito vyššími stupni vzdělání významně vzrůstá s velikostí obce.“ (ČSÚ. 2012b, s.2)

Pokud se podíváme na absolutní počty osob dle vzdělanostních skupin (Tab. 6.) zjistíme, že nejpodstatnější změny absolutních počtů se odehrály u několika skupin. U základního vzdělání se počty žen snížily o téměř 300 tisíc. Zatímco i ve středoškolském vzdělání bez maturity můžeme zaznamenat pokles osob jak u žen, tak u mužů, tak u středoškolského vzdělání s maturitou zaznamenáváme jasný vzestup počtů u obou pohlaví opět výraznější u žen, a to vzestup o více než 190 tisíc. Naproti tomu skupina vyššího odborného vzdělání má protichůdné tendence, a to úbytek u mužů o 7 tisíc a vzrůst u žen téměř o 16 tisíc. Tento vzrůst vyššího odborného vzdělání u žen můžeme připisat podílu žen v určitých sektorech, kde převládá feminizace, jako je například ve zdravotnictví případ zdravotních sester. Avšak i vysokoškolské vzdělání u obou pohlaví má růstový charakter, který je vyšší u žen a můžeme i tvrdit, že počty vysokoškoláků mezi pohlavími mají sblížující se tendenci.

Tab. 6. Absolutní počty obyvatel ve věku 15 a více let podle vzdělanostních skupin a pohlaví (ČR, 2001 a 2011)

Muži						
	Základní vzdělání	Středoškolské vzdělání bez maturity	Středoškolské vzdělání s maturitou	Vyšší odborné vzdělání	Vysokoškolské vzdělání	Ostatní
SLDB 2001	682953	1873086	1003228	49999	445252	76567
SLDB 2011	578969	1704113	1151354	42618	573636	311371
Rozdíl	-103984	-168973	148126	-7381	128384	234804
Ženy						
	Základní vzdělání	Středoškolské vzdělání bez maturity	Středoškolské vzdělání s maturitou	Vyšší odborné vzdělání	Vysokoškolské vzdělání	Ostatní
SLDB 2001	1291828	1381835	1319395	58112	316983	72477
SLDB 2011	992934	1249279	1511229	73734	533628	236015
Rozdíl	-298894	-132556	191834	15622	216645	163538

Zdroje: SLDB 2001 a SLDB 2011, vlastní zpracování

Poznámka do položky ostatní vzdělání zahrnuje neukončené, nezjištěné a osoby bez vzdělání

Při pohledu na relativní struktury obyvatelstva (Tab. 7.) je patrné, že mezi lety 2001 a 2011 v žádné vzdělanostní kategorii nezůstávají zachovány stejné podíly. K nejvýznamnějším záporným úbytkům dochází u obou pohlaví u osob se základním vzděláním a osob se středoškolským vzděláním bez maturity. Jen u mužů však dochází i ke snížení podílů osob s vyšším odborným vzděláním, a to o 0,2 procentního bodu. Na druhou stranu dochází ke zvyšování podílů osob se středoškolským vzděláním a vysokoškolským vzděláním, a to jak u mužů, tak u žen. Jen u žen však dochází ke zvýšení podílu osob s vyšším odborným vzděláním, a to o 0,3 procentního bodu.

Tab. 7. Relativní struktury (%) obyvatel ve věku 15 a více let podle vzdělanostních skupin a pohlaví (ČR, 2001 a 2011)

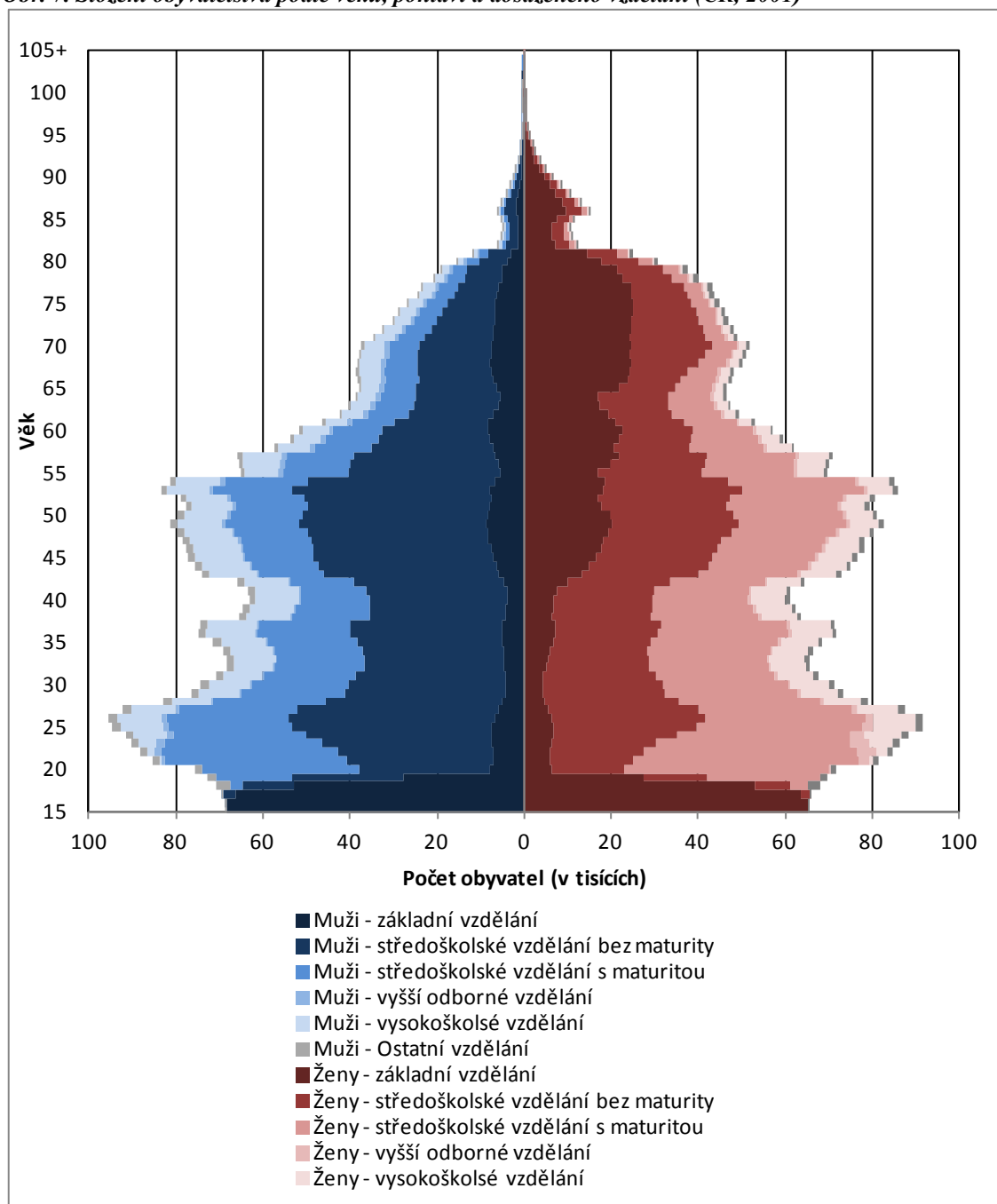
Muži						
	Základní vzdělání	Středoškolské vzdělání bez maturity	Středoškolské vzdělání s maturitou	Vyšší odborné vzdělání	Vysokoškolské vzdělání	Ostatní
SLDB 2001	16,5	45,3	24,3	1,2	10,8	1,9
SLDB 2011	13,3	39,1	26,4	1,0	13,2	7,1
Rozdíl	-3,3	-6,3	2,1	-0,2	2,4	5,3
Ženy						
	Základní vzdělání	Středoškolské vzdělání bez maturity	Středoškolské vzdělání s maturitou	Vyšší odborné vzdělání	Vysokoškolské vzdělání	Ostatní
SLDB 2001	29,1	31,1	29,7	1,3	7,1	1,6
SLDB 2011	21,6	27,2	32,9	1,6	11,6	5,1
Rozdíl	-7,5	-3,9	3,2	0,3	4,5	3,5

Zdroje: SLDB 2001 a SLDB 2011, vlastní zpracování

Poznámka do položky ostatní vzdělání zahrnuto neukončené, nezjištěné a osoby bez vzdělání

Při pohledu na složení obyvatelstva podle věku a pohlaví a dosaženého vzdělání v roce 2001 (Obr. 7.) je vidět vysoké zastoupení žen se základním vzděláním, a to převážně od věkové kategorie 45 a více let. U osob se základním vzděláním do 40 let není patrný žádný výrazný rozdíl dle genderu. Při pohledu na osoby se středoškolským vzděláním bez maturity je patrná dominance mužů, a to napříč celým věkovým spektrem. Při pohledu na osoby se středoškolským vzděláním s maturitou je naopak vidět jasná dominance žen. V málo zastoupeném počtu osob s vyšším odborným vzděláním převládají ženy a to u věkové kategorie 20-25 let. Toto zvýšení si můžeme vysvětlit tlakem zdravotnických zařízení na vyšší kvalifikaci svého zdravotnického personálu. Poslední kategorie osob s vysokoškolským vzděláním se přiklání na stranu mužů, kde s lehkou převahou dominují muži v téměř všech věkových kategoriích. Při bližším pohledu je viditelná jasná dominance u mužů s vysokoškolským vzděláním nad 30 let.

Obr. 7. Složení obyvatelstva podle věku, pohlaví a dosaženého vzdělání (ČR, 2001)

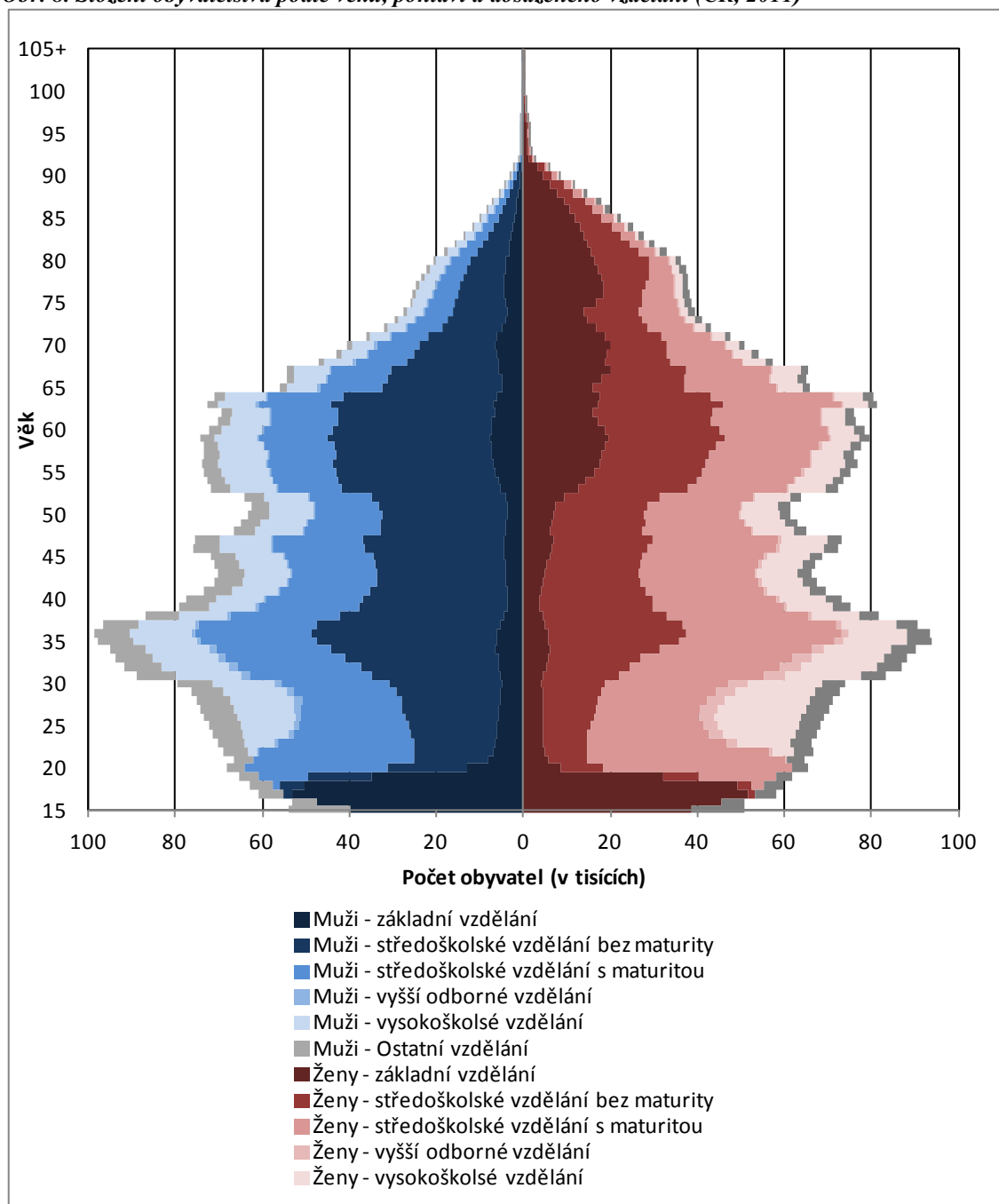

Zdroje: SLDB 2001, vlastní zpracování

Poznámka do položky ostatní vzdělání zahrnuto neukončené, nezjištěné a osoby bez vzdělání

Pokud se podíváme na složení obyvatelstva podle věku, pohlaví a dosaženého vzdělání v roce 2011 (Obr. 8.) je patrné, že u žen ve věku 50 a více let znatelně převažuje základní vzdělání. Avšak u mužů převažuje středoškolské vzdělání bez maturity. Ženy mají napříč všemi věkovými kategoriemi silné zastoupení středoškolského vzdělání s maturitou. Vyšší odborné školy převažují u žen mezi 25 a 35 roky. Vysokoškolské vzdělání u mužů napříč všemi věkovými kategoriemi je vesměs vyrovnané. Zatímco u žen ve věkové kategorii 20-30 let je znatelný výrazný nárůst vysokoškolského vzdělání oproti roku 2001.

Obr. 8. Složení obyvatelstva podle věku, pohlaví a dosaženého vzdělání (ČR, 2011)

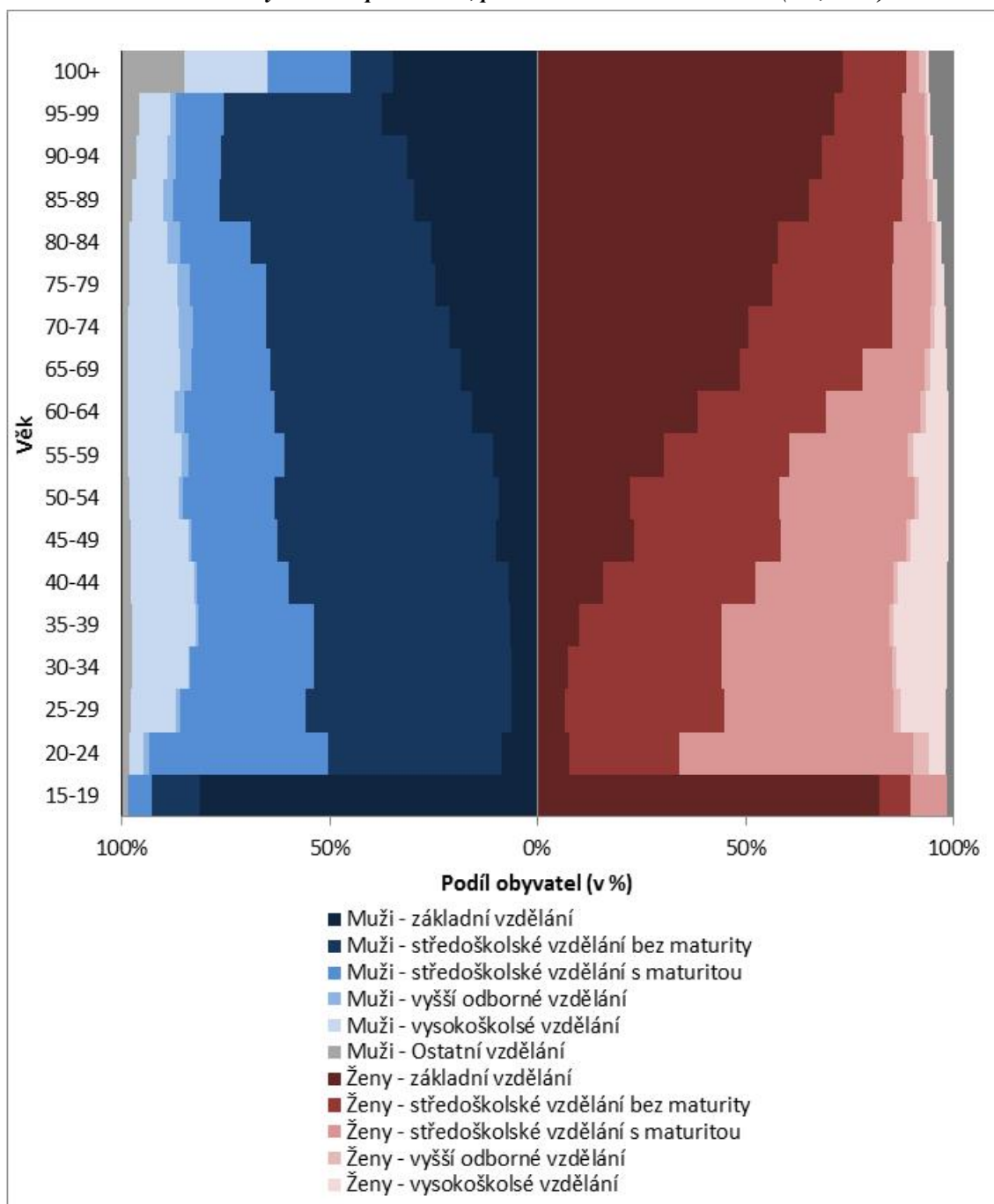
Zdroje: SLDB 2011, vlastní zpracování

Poznámka do položky ostatní vzdělání zahrnuto neukončené, nezjištěné a osoby bez vzdělání

Při pohledu na relativní složení obyvatelstva podle věku, pohlaví a dosaženého vzdělání v roce 2001 (Obr. 8.) je patrný zvyšující se podíl osob se základním vzděláním s přibývajícím věkem. U žen je toto zvyšování více než dvojnásobné. Podíly osob se středoškolským vzděláním bez maturity jsou u mužů napříč všemi věkovými skupinami v podstatě vyrovnané. U žen se podíly osob se středoškolským vzděláním bez maturity lehce snižují s přibývajícím věkem. Naopak s ubývajícím věkem se zvyšují podíly osob se středoškolským vzděláním s maturitou, a to výrazněji u žen. Podíl mužů s vysokoškolským vzděláním u mužů napříč všemi věkovými

kategoriemi dosahuje téměř vyrovnaných hodnot. Avšak podíly vysokoškolsky vzdělaných žen od věku 60 a více let dosahují velmi nízkých hodnot. Podíly žen s vysokoškolským vzděláním přibývají se snižujícím se věkem, nikdy však nepřesáhnou podíl mužů.

Obr. 9. Relativní složení obyvatelstva podle věku, pohlaví a dosaženého vzdělání (ČR, 2001)

Zdroje: SLDB 2001, vlastní zpracování

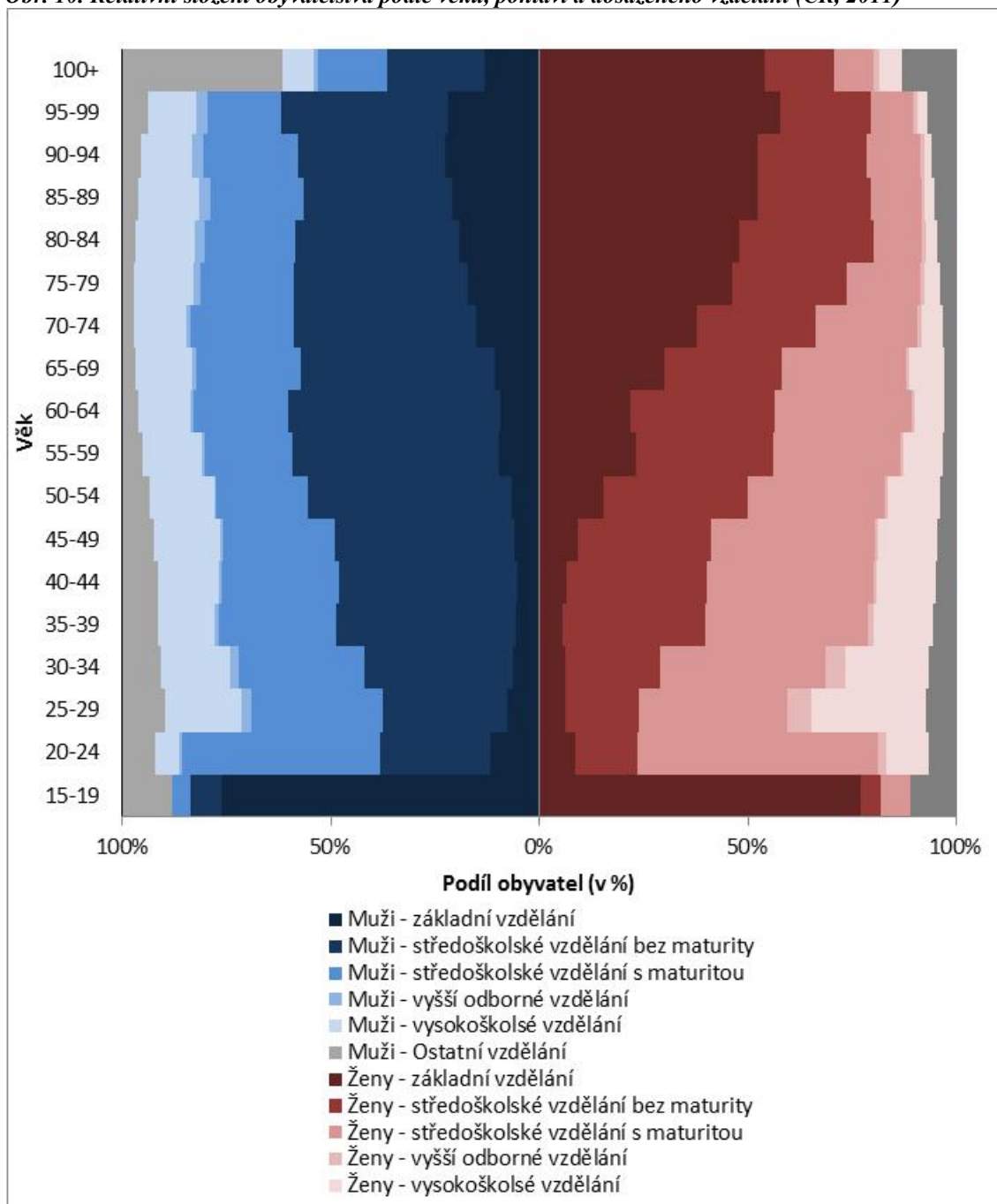
Poznámka do položky ostatní vzdělání zahrnuto neukončené, nezjištěné a osoby bez vzdělání

Relativní pohled na složení obyvatelstva podle věku, pohlaví a dosaženého vzdělání v roce 2011 (Obr. 10.) do jisté míry kopíruje pohled v roce 2001. Je odlišný ve věkové skupině osob 22-34 let. U těchto mladých osob je patrný výrazný vzrůst osob se středoškolským vzděláním

s maturitou a s vysokoškolským vzděláním. K výraznému zvýšení u žen dochází zejména u žen vysokoškolsky vzdělaných, a to zvýšeným podílem vysokoškolsky vzdělaných žen o více než dvojnásobek oproti ženám ve vyšších věkových skupinách. U mužů tento vzestup u vysokoškolského vzdělání není tak významný.

Obr. 10. Relativní složení obyvatelstva podle věku, pohlaví a dosaženého vzdělání (ČR, 2011)

Zdroje: SLDB 2011, vlastní zpracování

Poznámka do položky ostatní vzdělání zahrnuto neukončené, nezjištěné a osoby bez vzdělání

Při pohledu na Tab. 8. je patrné, že u osob se základním vzděláním, středním vzděláním bez maturity a středním vzděláním s maturitou se průměrný i mediánový věk zvyšuje. U mužů je

toto zvyšování menší než u žen. K zajímavým rozdílům dochází u osob s vyšším odborným vzděláním, kde dochází ke snižování průměrného věku, a to o 7,5 roku u mužů a o 5,2 roku u žen. Mediánový věk se zde posouvá velmi významně, a to o 20,1 roku u mužů a o 9,6 roku u žen. Tyto velké posuny jsou zapříčiněny i malými počty osob s tímto vzděláním a nerozšířeností těchto oborů v minulosti. Průměrný věk u mužů s vysokoškolským vzděláním zůstává téměř zachován, je patrné jen malé zvýšení o 0,4 roku a mediánový věk se zde zvýšil jen o 0,1 roku. U žen s vysokoškolským vzděláním se průměrný věk na rozdíl od mužů snižuje, a to o 0,4 roku a u mediánového věku zaznamenáváme snížení o 2,3 roku. Výraznější snížení mediánového věku u žen je zapříčiněno zvýšením počtu žen v nejmladších věkových kategoriích, jak je patrné na Obr. 8.

Tab. 8. Věkové charakteristiky mužů a žen podle dosaženého vzdělání (CR, 2001 a 2011)

		Muži		Ženy	
	Rok	Průměrný věk	Mediánový věk	Průměrný věk	Mediánový věk
Základní vzdělání	2001	37,9	28,3	51,6	56,1
	2011	38,1	29,0	53,1	60,2
Rozdíl		0,2	0,7	1,5	4,2
Středoškolské vzdělání bez maturity	2001	45,0	44,6	47,2	46,2
	2011	48,9	48,7	51,8	51,5
Rozdíl		4,0	4,0	4,6	5,3
Středoškolské vzdělání s maturitou	2001	41,0	37,7	40,4	37,9
	2011	43,8	40,7	45,0	43,0
Rozdíl		2,8	3,0	4,6	5,1
Vyšší odborné vzdělání	2001	53,4	57,2	43,8	41,8
	2011	46,0	37,1	38,6	32,3
Rozdíl		-7,5	-20,1	-5,2	-9,6
Vysokoškolské vzdělání	2001	47,1	45,7	43,0	41,3
	2011	47,5	45,8	42,6	39,0
Rozdíl		0,4	0,1	-0,4	-2,3

Zdroje: SLDB 2001 a SLDB 2011, vlastní zpracování

3.3 Gender a státní příslušnost

Od roku 2001 kontinuálně rostou počty cizích státních příslušníků, kteří v ČR dlouhodobě žijí. „V období 2001–2008 počty cizích státních příslušníků meziročně rostly. Nejvyšší meziroční přírůstek, 70 859 osob, byl na území České republiky evidován mezi lety 2006–2007. Od roku 2009 však došlo k přerušení rostoucího trendu a počty cizích státních příslušníků začaly meziročně klesat“ (BARDOŇOVÁ, Hana. 2012, s. 46). Mezi cizími státními příslušníky převažují muži. Podíl žen se však v posledních letech zvyšuje. Z hlediska složení podle státního občanství tvoří téměř 31,9 % cizinci pocházející ze zemí EU. Majoritní část tedy připadá na cizince třetích zemí. (BARDOŇOVÁ, Hana. 2012)

Pro popsání struktury cizinců na našem území byla zvolena data posledních dvou sčítání resp. z SLDB 2001 a SLDB 2011. Motivace cizích státních příslušníků, kde se usadit na našem území se může v mnoha aspektech lišit. Převážná většina cizinců se usazuje ve velkých městech popřípadě v oblastech, které jsou schopny dané skupině nabídnout zajímavé socio-ekonomické aktivity (pracovní uplatnění, poloha sídla anebo místní komunita stejné příslušnosti). Přistěhovalectví cizích státních příslušníků, je sekundárně ovlivňováno faktory osobního rázu jako je věk, pohlaví, vzdělání anebo sociální prostředí, ze kterého jedinec pochází. Nicméně je zřejmé, že za motivaci migrace cizích státních příslušníků nestojí pouze jeden faktor, ale tato motivace je multifaktorová. (BARDOŇOVÁ, Hana. 2012)

Jak je evidentní z Tab. 9. zastoupení cizích státních příslušníků v populaci ČR vzrostlo o 3,5 procentních bodů v celé populaci mužů což v absolutním vyjádření představuje růst téměř o 180 tisíc mužů a o 2,3 procentních bodů v celé populaci žen což představuje v absolutním počtu více než 125 tisíc žen.

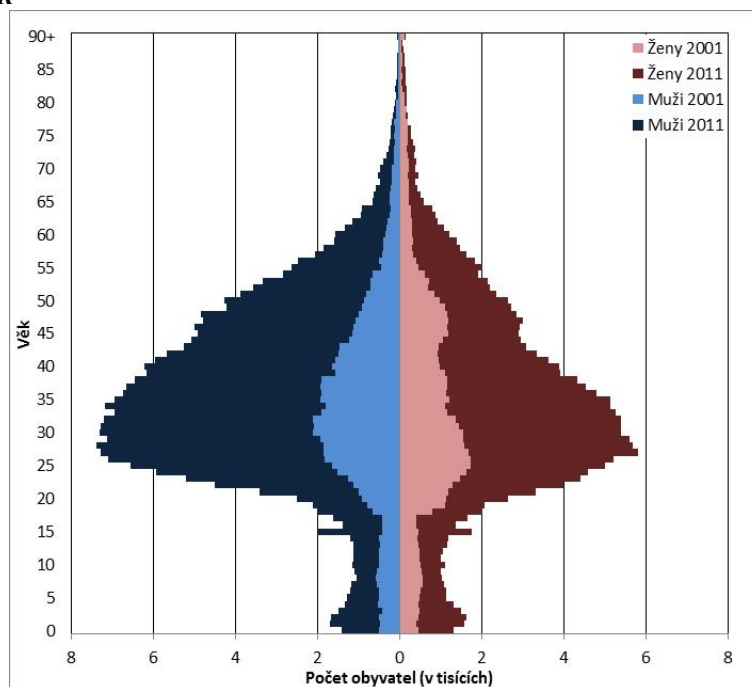
Tab. 9. Absolutní počty a relativní podíly osob s cizí státní příslušností dle pohlaví (ČR, 2001 a 2011)

	Muži	Ženy	Muži	Ženy	Muži	Ženy
	Celkem	Celkem	cizí státní příslušníci	cizí státní příslušníci	cizí státní příslušníci	cizí státní příslušníci
	abs.	abs.	abs.	abs.	rel. z celku mužů	rel. z celku žen
SLDB 2001	4980089	5246488	67616	59080	1,4	1,1
SLDB 2011	5130086	5325702	247233	184894	4,8	3,5
Rozdíl	149997	79214	179617	125814	3,5	2,3

Zdroje: SLDB 2001 a SLDB 2011, vlastní zpracování

Mezi SLDB 2001 a SLDB 2011 se absolutní počet cizinců téměř 3,5x znásobil (Obr. 11.). Pro věkovou strukturu cizinců je typická dominance věkové skupiny ekonomicky aktivních osob mezi věkem 20-64 let. Pyramida v roce 2011 má rozšířenou základnu, což může indikovat, že zde cizinci nejen pracují, ale zakládají zde i své rodiny. I přes početní nárůst cizích státních příslušníků přetrvává početní převaha mužů.

Obr. 11. Porovnání věkové struktury obyvatel s cizí státní příslušností, podle věku a pohlaví mezi roky 2001 a 2011 v ČR

Zdroje: SLDB 2001 a SLDB 2011, vlastní zpracování

Mezi čtyři početně nejsilnější skupiny cizích státních příslušníků v ČR v roce 2011 patří státní příslušníci Ukrajiny, Slovenska, Vietnamu a Ruska (Tab. 10.). Jejich počty se mezi roky 2001 a 2011 zvýšily řádově o desetitisíce. U první nejpočetnější skupiny cizinců došlo k následujícím změnám, u mužů s ukrajinskou státní příslušností došlo ke zvýšení o 55 tisíc a u žen s ukrajinskou státní příslušností došlo ke zvýšení o 36 tisíc. U druhé nejpočetnější skupiny cizinců došlo k následujícím změnám, u mužů se slovenskou státní příslušností došlo ke zvýšení o 20 tisíc a u žen se slovenskou státní příslušností došlo ke zvýšení o 18 tisíc. U třetí nejpočetnější skupiny cizinců došlo k následujícím změnám, u mužů s vietnamskou státní příslušností došlo ke zvýšení o 17 tisíc a u žen s vietnamskou státní příslušností došlo ke zvýšení o 17 tisíc. U čtvrté nejpočetnější skupiny cizinců došlo k následujícím změnám, u mužů s ruskou státní příslušností došlo ke zvýšení o 10 tisíc a u žen s ruskou státní příslušností došlo ke zvýšení o 11 tisíc.

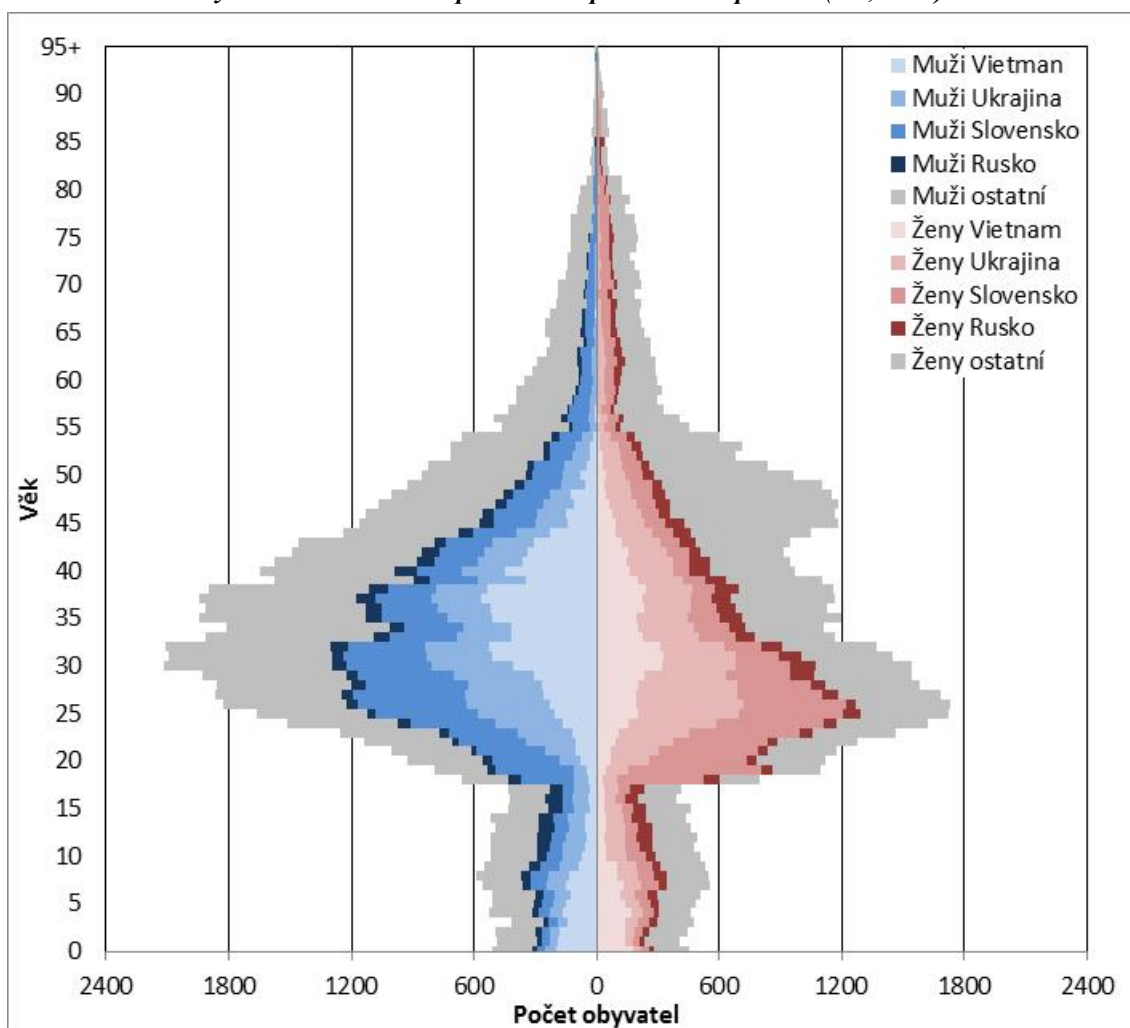
Tab. 10. Absolutní počty, čtyř početně nejsilnějších skupin cizích státních příslušníků, dle pohlaví (ČR, 2001 a 2011)

	Ukrajinská státní příslušnost		Slovenská státní příslušnost		Vietnamská státní příslušnost		Ruská státní příslušnost	
	Muži	Ženy	Muži	Ženy	Muži	Ženy	Muži	Ženy
	abs.	abs.	abs.	abs.	abs.	abs.	abs.	abs.
SLDB 2001	9688	10885	13060	11101	11136	7003	3387	4291
SLDB 2011	65041	47860	33739	29807	28376	19791	13520	16095
Rozdíl	55353	36975	20679	18706	17240	12788	10133	11804

Zdroje: SLDB 2001 a SLDB 2011, vlastní zpracování

Při pohledu na složení obyvatelstva s cizí státní příslušností (Obr. 12.) je patrné, že výše vyjmenované čtyři skupiny cizích státních příslušníků zaujímají největší podíl ze všech cizích státních příslušníků. Je zde také patrné oddělení dětské složky, tj. osob do 18 let, kde jsou počty cizích státních příslušníků malé. Od tohoto věku výrazně přibývají počty cizích státních příslušníků až do 32 let u mužů a 25 let u žen kdy dosáhnou svého početního maxima.

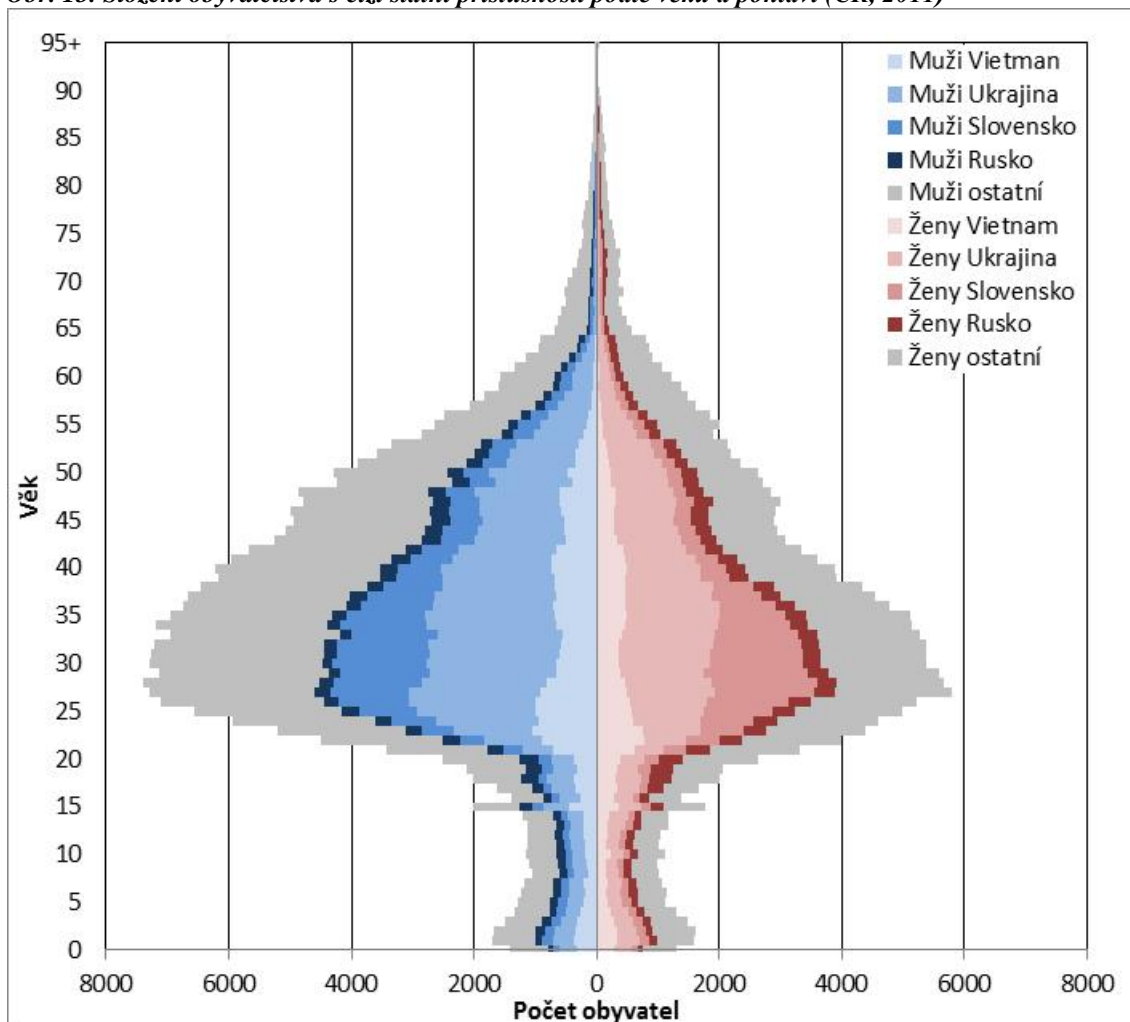
Obr. 12. Složení obyvatelstva s cizí státní příslušností podle věku a pohlaví (ČR, 2001)

Zdroje: SLDB 2001, vlastní zpracování

Na Obr. 13 je patrný výrazný početní nárůst ve všech věkových skupinách. Roste i podíl žen, ale podíl mužů stále nepřekonávají v žádné věkové kategorii. Je také patrné, že se základna pyramidy začíná rozšiřovat, což indikuje zvyšující se počet nejmladší dětské složky v populaci cizích státních příslušníků. Výrazně pak v populaci Vietnamců a Ukrajinců.

Obr. 13. Složení obyvatelstva s cizí státní příslušností podle věku a pohlaví (ČR, 2011)

Zdroje: SLDB 2011, vlastní zpracování

Při pohledu na porovnání věkové struktury obyvatel s vietnamskou národností (Obr. 14.) je patrné jak při SLDB 2001, tak při SLDB 2011 celkem vysoké zastoupení dětské složky do 5 let věku, což indikuje, že komunita Vietnamců u nás nejen pracuje, ale i zakládá své rodiny a plodí děti. V roce 2011 se nejvýznamnější změny odehrály ve věkové skupině od 20 do 30 let. Kde je patrný nejvyšší početní nárůst této státní příslušnosti

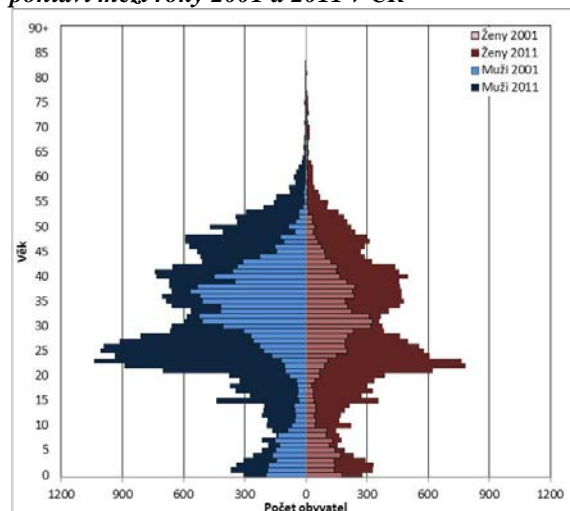
Pokud porovnáme ruskou státní příslušnost (Obr. 15), je patrný vysoký nárůst ve všech věkových skupinách. Je zde také vyšší zastoupení žen v roce 2011 oproti roku 2001. Největší převahu zde mají ženy nad muži ve věkové kategorii 18-30 let.

Na Obr. 16 je vidět porovnání věkové struktury obyvatel se slovenskou státní příslušností, kde je patrné, že jak v roce 2001 tak i v roce 2011 existuje mírná převaha mužů starších 40 let nad počtem žen v této kategorii. A zároveň mírná převaha žen do 20 do 35 let nad počtem

mužů. Dětská složka v obou obdobích je celkem stálá a indikuje nám, že své děti obyvatelé Slovenské národnosti, zřejmě vychovávají ve své mateřské vlasti.

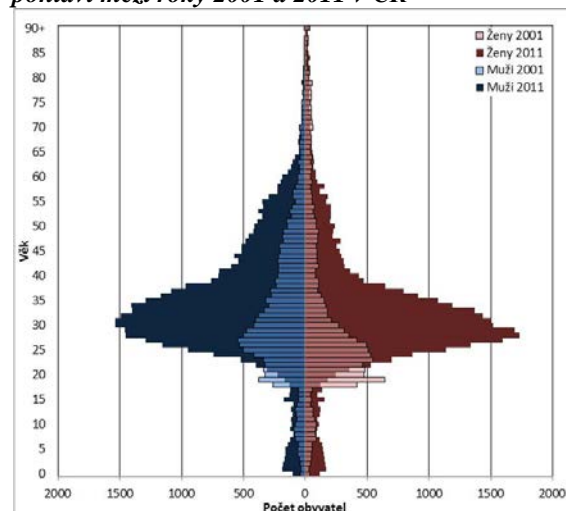
Obyvatelé na území ČR s ukrajinskou státní příslušností mají největší absolutní zastoupení na celém území České republiky mezi všemi ostatními státními příslušnostmi (Obr. 17.). V roce 2011 je nejvíce početně zastoupenou skupinou, skupina mužů 20-50 let. Zřejmě je toto vysoké zastoupení zapříčiněno pracovní migrací mužů právě v tomto věku. Ženy v roce 2011 nepřevyšovaly žádnou věkovou kategorii mužů a v roce 2001 byla jejich převaha znatelná pouze ve věkové skupině 25-30 let. Dětská složka 0-5 let v roce 2011 narostla oproti roku 2001 a nabývá progresivního tvaru, což indikuje zakládání rodin ukrajinskou populací na území České republiky.

Obr. 14. Porovnání věkové struktury obyvatel s vietnamskou státní příslušností podle věku a pohlaví mezi roky 2001 a 2011 v ČR

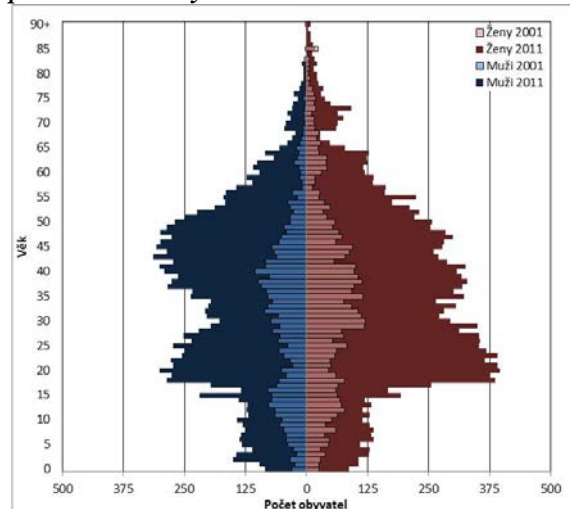
Zdroje: SLDB 2001 a SLDB 2011, vlastní zpracování

Obr. 16. Porovnání věkové struktury obyvatel se slovenskou státní příslušností podle věku a pohlaví mezi roky 2001 a 2011 v ČR

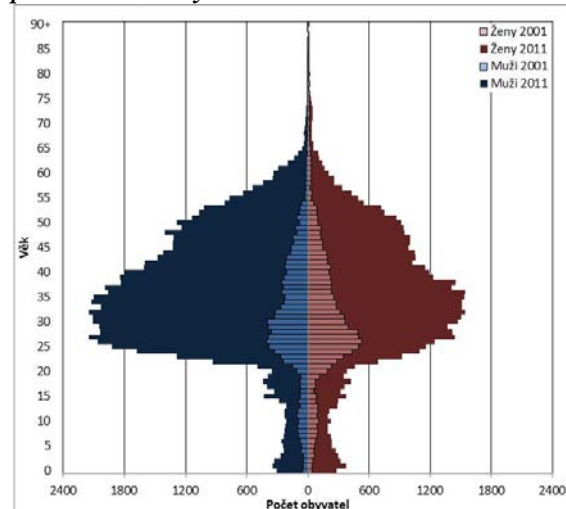
Zdroje: SLDB 2001 a SLDB 2011, vlastní zpracování

Obr. 15. Porovnání věkové struktury obyvatel s ruskou státní příslušností podle věku a pohlaví mezi roky 2001 a 2011 v ČR

Zdroje: SLDB 2001 a SLDB 2011, vlastní zpracování

Obr. 17. Porovnání věkové struktury obyvatel s ukrajinskou státní příslušností podle věku a pohlaví mezi roky 2001 a 2011 v ČR

Zdroje: SLDB 2001 a SLDB 2011, vlastní zpracování

Jak je vidět na Tab. 11, nejnižších průměrných věků dosahují na území ČR vietnamští státní příslušníci. V roce 2011 dosahovali vietnamští muži průměrného věku 31,2 let a ženy dosahovaly průměrného věku 29,4 let. Avšak i přes zvyšující se průměrný věk v této populaci klesá mediánový věk, a to znatelně o 2,8 let u mužů a o 2,2 let u žen. Což indikuje zvyšující se podíl mladé složky v populaci Vietnamců. U slovenské státní příslušnosti je patrný vzrůst průměrného věku i mediánového věku jak u mužů, tak u žen. Avšak mediánový věk se zvyšuje rychleji, a to o 1,3 let u mužů a 0,6 let u žen. Muži s ruskou státní příslušností zaznamenali vzrůst jako průměrného, tak mediánového věku, a to shodně o 3,1 let. Ženy s ruskou státní příslušností zaznamenávají vzrůst průměrného věku, a to o 0,5 let, ale v druhé řadě pokles mediánového věku o 0,1 let. Osoby s ukrajinskou státní příslušností zaznamenávají vzrůst jak průměrného, tak mediánového věku, a to u mužů i u žen.

Tab. 11. Věkové charakteristiky podle státní příslušnosti (CR, 2001 a 2011)

	Rok	Muži		Ženy	
		Průměrný věk	Mediánový věk	Průměrný věk	Mediánový věk
Vietnamská státní příslušnost	2001	30,7	33,7	27,8	30,7
	2011	31,2	30,9	29,4	28,5
Rozdíl		0,5	-2,8	1,5	-2,2
Slovenská státní příslušnost	2001	33,9	31,2	32,7	26,9
	2011	35,2	33,8	33,3	31,4
Rozdíl		1,3	2,6	0,6	4,5
Ruská státní příslušnost	2001	31,8	32,9	34,9	34,3
	2011	34,9	35,9	35,4	34,2
Rozdíl		3,1	3,1	0,5	-0,1
Ukrajinská státní příslušnost	2001	31,5	30,8	32,1	30,0
	2011	35,9	35,6	35,4	35,3
Rozdíl		4,4	4,8	3,3	5,3

Zdroje: SLDB 2001 a SLDB 2011, vlastní zpracování

Pohled na cizí státní příslušníky v ČR nemusí být jen z pohledu početně nejsilnějších skupin cizích státních příslušníků. Můžeme se zabývat například oblastním či kontinentálním pohledem na původ cizích státních příslušníků. Při pohledu na Tab. 12 vidíme absolutní počty cizích státních příslušníků spadajících do oblasti Subsaharské Afriky. Je zde patrný dvojnásobný početní nárůst jak u mužů, tak u žen. Je však vidět, že počty osob z této oblasti nedosahují nijak zásadních počtů, a tudíž jsou zde uveřejněny pouze jako zajímavost.

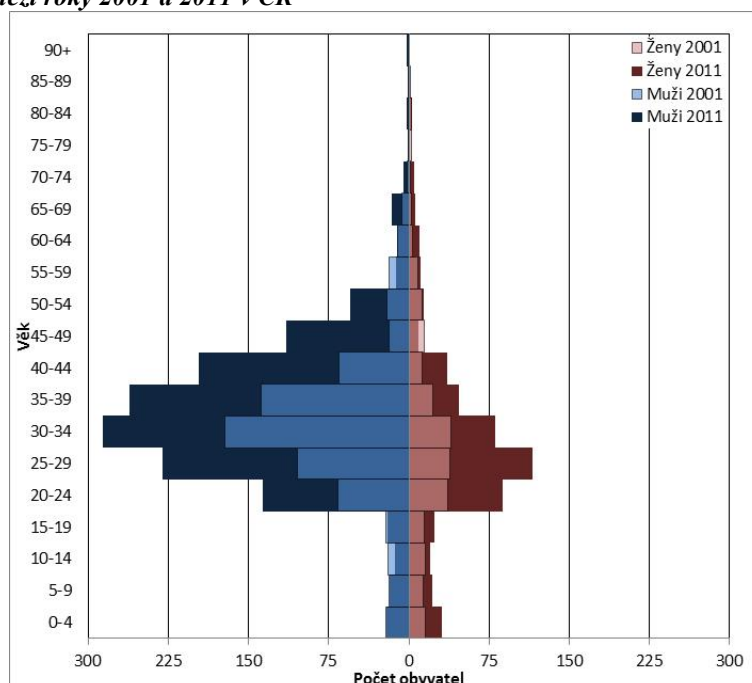
Tab. 12. Absolutní počty příslušníků států spadajících do Subsaharské Afriky dle pohlaví (ČR, 2001 a 2011)

	Muži	Ženy
	abs.	abs.
SLDB 2001	703	249
SLDB 2011	1402	523
Rozdíl	699	274

Zdroje: SLDB 2001 a SLDB 2011, vlastní zpracování

Pozitivní vývoj počtu cizích státních příslušníků ze Subsaharské Afriky je na obrázku 18. dobře patrný. Můžeme si povšimnout, že vývoj počtu osob v dětské složce zůstává mezi jednotlivými SLDB téměř konstantní. Z toho můžeme usoudit, že děti této skupiny obyvatel přijímají již české občanství anebo tato skupina obyvatel v ČR realizuje jen svou ekonomickou potřebu, jelikož největší nárůst obyvatel mezi SLDB byl ve věkové kategorii 20-50 let, což jsou ekonomicky aktivní jedinci. U skupiny mužů je dobře patrná početní převaha oproti ženám v roce 2001 i v roce 2011, což je v první řadě zapříčiněno vlnou pracovní migrace z těchto zemí. Ve skupině žen je mírný početní nárůst patrný až v roce 2011, a to více než dvojnásobný. Tento početní nárůst může být zpravidla zapříčiněn druhou vlnou migrace, kde ženy přicházejí za již usídlenými muži z předchozích vln migrace.

Obr. 18. Porovnání věkové struktury obyvatel se státní příslušností náležící Subsaharské Africe podle věku a pohlaví mezi roky 2001 a 2011 v ČR

Zdroje: SLDB 2001 a SLDB 2011, vlastní zpracování

Poznámka: (v našem případě jsou jako státy Subsaharské Afriky brány státy z následujícího abecedního výčtu) Angola, Benin, Botswana, Burkina Faso, Burundi, Čad, Džibutsko, Eritrea, Etiopie, Gabon, Gambie, Ghana, Guinea, Guinea-Bissau, Jihoafrická republika, Kamerun, Keňa, Kapverdy, Komory, Kongo (Brazzaville), Kongo (Kinshasa), Lesotho, Libérie, Madagaskar, Malawi, Mali, Mauricius, Mauritánie, Mosambik, Namibie, Niger, Nigérie, Pobřeží slonoviny, Réunion, Rovnická Guinea, Rwanda, Senegal, Seychely, Sierra Leone, Somálsko, Středoafriická republika, Súdán, Svatý Tomáš a Princův ostrov, Svazijsko, Tanzanie, Togo, Uganda, Zambie, Západní Sahara, Zimbabwe

Při pohledu na Tab. 13 je patrný mezi SLDB 2011 a SLDB 2011 zvyšující se průměrný věk u mužů, a to o 2,1 let a také zvyšující se mediánový věk, a to o 1,6 let. Naproti tomu se u žen průměrný věk snižuje, a to o 0,9 let a také se snižuje mediánový věk, a to o 0,8 let. Je zde tedy patrná protichůdná tendence toho, že muži v této skupině cizích státních příslušníků jsou zpravidla starší než ženy. V roce 2011 byl rozdíl průměrného věku mezi muži a ženami 5,6 let ve prospěch mužů.

Tab. 13. Věkové charakteristiky obyvatel se státní příslušností náležící Subsaharské Africe (CR, 2001 a 2011)

	Rok	Muži		Ženy	
		Průměrný věk	Mediánový věk	Průměrný věk	Mediánový věk
Obyvatelé se státní příslušností náležící Subsaharské Africe	2001	32,9	33,0	30,5	29,1
	2011	35,1	34,6	29,5	28,3
Rozdíl		2,1	1,6	-0,9	-0,8

Zdroje: SLDB 2001 a SLDB 2011, vlastní zpracování

3.4 Národnost a mateřský jazyk podle genderu

Národnost v České republice se deklaruje dle subjektivního přesvědčení jedince. Národnost je u nás chápána jako nejen příslušnost k danému státnímu zřízení, ale také jako sekundární příslušnost k národu, který v daném státě nemusí stát v majoritním postavení. Může to být například národnost romská, moravská, slezská, slovenská, řecká ap. Při sčítání 2001 byl údaj o národnosti povinný a uváděla se pouze jedna národnost, ve sčítání 2011 byl tento údaj nepovinný a mohly se uvést dvě národnosti. Výše uvedená odlišnost deklarace národnosti může do určité míry ovlivnit následující srovnání. Mateřský jazyk byl při obou sčítáních povinnou položkou.

3.4.1 Romská národnost a romský mateřský jazyk

K romské národnosti se na základě vlastního vyjádření při SLDB 2001 a SLDB 2011 přihlásilo shodně něco kolem 12 tisíc osob, včetně osob, které romskou národnost uvedly při SLDB 2011 jako svou druhou národnost. Výsledný údaj je odbornou veřejností považován za podhodnocený.

„Hrubý odhad velikosti romské menšiny, publikovaný ve Zprávě o situaci národnostních menšin v ČR, zpracované Radou vlády pro národnostní menšiny, se pohybuje mezi 150 - 300 tisíci osob“ (ČSÚ. 2003).

Avšak i přes tento názor odborné veřejnosti se výsledky z SLDB považují za deklaraci občana v této otázce národnosti za jednoznačnou a nezpochybnitelnou.

Pokud budeme chtít zjistit, kolik osob se na základě subjektivního přesvědčení přihlásilo k této menšině, můžeme nahlédnout na Tab. 14. zobrazující absolutní počty příslušníků romské národnosti a také zobrazující absolutní počty osob mající romský jazyk jako mateřský. Vzhledem k výše popsaným skutečnostem můžeme brát údaje za romskou národnost s rezervou, nicméně pro zajímavost je uvádíme.

Při pohledu na absolutní počty osob ztotožňujících se s romskou národností mezi SLDB 2001 a SLDB 2011 nevidíme žádný větší extrém a můžeme říci, že počet těchto osob se nijak významně nezměnil a to ani dle pohlaví. Zajímavým faktem je, že oproti romské národnosti došlo u romského mateřského jazyka k výrazným změnám. Počet mužů a žen majících romský jazyk jako mateřský se mezi roky 2001 a 2011 téměř zdvojnásobil. V roce 2011 vyplnilo svůj mateřský jazyk jako romský téměř čtyřikrát více osob než svou národnost jako romskou. Je z toho tedy možné usoudit, že mateřský jazyk lidé vyplňují dle reálných základů, avšak národní příslušnost je ovlivněna subjektivním přesvědčením daného jedince.

Tab. 14. Porovnání absolutních počtů romské národnosti a romského mateřského jazyka dle pohlaví (ČR, 2001 a 2011)

	Romská národnost		Romský mateřský jazyk	
	Muži	Ženy	Muži	Ženy
	abs.	abs.	abs.	abs.
SLDB 2001	6548	5979	11892	11311
SLDB 2011	6807	6139	21361	20100
Rozdíl	259	160	9469	8789

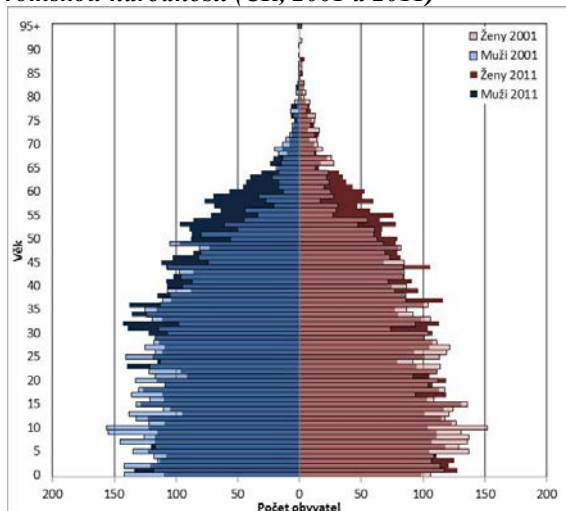
Zdroje: SLDB 2001 a SLDB 2011, vlastní zpracování

Poznámka: Do romské národnosti v roce 2011 byla zahrnuta kombinace národností. Následuje výčet použitých národností: romská, česká a romská, slovenská a romská, moravská a romská, romská a maďarská, romská a německá, romská a ukrajinská, slezská a romská, romská a vietnamská, romská a polská, romská a anglická, romská a ruská, romská a rumunská, romská a židovská.

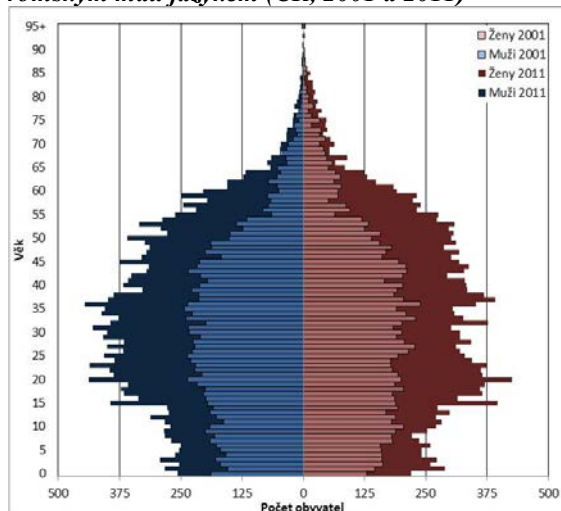
Do romského mateřského jazyku v roce 2011 byla zahrnuta kombinace romských mateřských jazyků. Následuje výčet použitých mateřských jazyků: romský jazyk, český a romský, romský a anglický, romský a maďarský, romský a moravský, romský a německý, romský a polský, romský a rumunský, romský a rusínský, romský a ruský, romský a ukrajinský, romský a vietnamský, romský a znaková řeč.

Pokud se zaměříme na národnost romskou, z Obr. 19 je patrné, že věková struktura se změnila pouze v nejvyšších věcích, respektive ve věkové skupině 50-65 let. Z toho je tedy patrné, že se daná populace začala dožívat vyšších věků. V rozložení celé věkové struktury není mezi muži ani ženami patrný žádný extrém a můžeme říci, že pyramida je symetrická a během desetiletého období mezi SLDB 2001 a SLDB 2011 si stále zachovává svůj spíše stacionární tvar. Při porovnávání věkových struktur osob s romskou národností mezi jednotlivými SLDB můžeme konstatovat, že nedošlo k podstatným změnám. Věkové struktury tedy zůstávají zachovány jak u mužů, tak u žen s výjimkou přibývajících osob nejvyšších věků.

Dalším pomocným ukazatelem pro analýzu romské menšiny může být například romský mateřský jazyk (Obr. 20). Na věkové struktuře osob, majících romský jazyk jako jazyk mateřský, je oproti romské národnosti významná odlišnost. Tvar věkové pyramidy má regresivní tvar. Mezi SLDB 2001 a SLDB 2011 zde došlo k značnému početnímu nárůstu ve všech věkových skupinách. Avšak k nejmenším početním nárůstům docházelo v roce 2011 u dětské složky ve věkové kategorii do 15 let. U obou věkových pyramid (Obr. 19 a 20) je zřetelný vliv zaokrouhlování (zkreslení) věku (age heaping). Projevuje se preference věků končících nulou nebo pěti.

Obr. 19. Porovnání věkové struktury obyvatel s romskou národností (ČR, 2001 a 2011)

Zdroje: SLDB 2001, SLDB 2011, vlastní zpracování

Obr. 20. Porovnání věkové struktury obyvatel s romským mat. jazykem (ČR, 2001 a 2011)

Zdroje: SLDB 2001, SLDB 2011, vlastní zpracování

Na Tab. 15 je patrné, že se u romského mateřského věku zvyšuje průměrný věk mezi SLDB 2001 a SLDB 2011, a to o 3,1 let u mužů a 2,0 let u žen. Zvyšuje se také věkový medián a to o 4,1 let u mužů a o 2,5 let u žen. Obyvatelé s romským mateřským jazykem také zaznamenávají vzrůst průměrného věku. U mužů tento vzrůst dosahuje 1,9 let a u žen 1,6 let. Mediánový věk se zde shodně zvýšil o 1,7 let jak u mužů, tak u žen

Tab. 15. Věkové charakteristiky podle romské národnosti a romského mateřského jazyka (CR, 2001 a 2011)

		Muži		Ženy	
	Rok	Průměrný věk	Mediánový věk	Průměrný věk	Mediánový věk
Romská národnost	2001	27,1	25,5	27,6	25,4
	2011	30,2	29,6	29,6	27,9
Rozdíl		3,1	4,1	2,0	2,5
Romský mateřský jazyk	2001	30,5	30,1	31,7	30,9
	2011	32,4	31,8	33,3	32,6
Rozdíl		1,9	1,7	1,6	1,7

Zdroje: SLDB 2001 a SLDB 2011, vlastní zpracování

3.4.2 Slovenská národnosť

K nejpočetnejší cizí národnosti na našem území patří slovenská národnostní menšina. Převážná většina osob se slovenskou národností má na našem území trvalý pobyt a státní občanství ČR. Velké početní zastoupení osob se slovenskou národností vysvětluje dlouhodobá existence společného státu Čechů a Slováků, kde existovala vnitrostátní migrace obyvatelstva a pozvolný proces prolínání obou národností. Avšak počty osob se slovenskou národností se od SLDB 1991 pozvolně snižují až na dnešních 150 tisíc osob. (ČSÚ. 2012c)

Při pohledu na Tab. 16 je patrné, že se celkem výrazně snižují počty osob se slovenskou národností na území ČR. Mezi SLDB 2001 a SLDB 2011 došlo ke snížení o 22 tisíc mužů a o 18 tisíc žen.

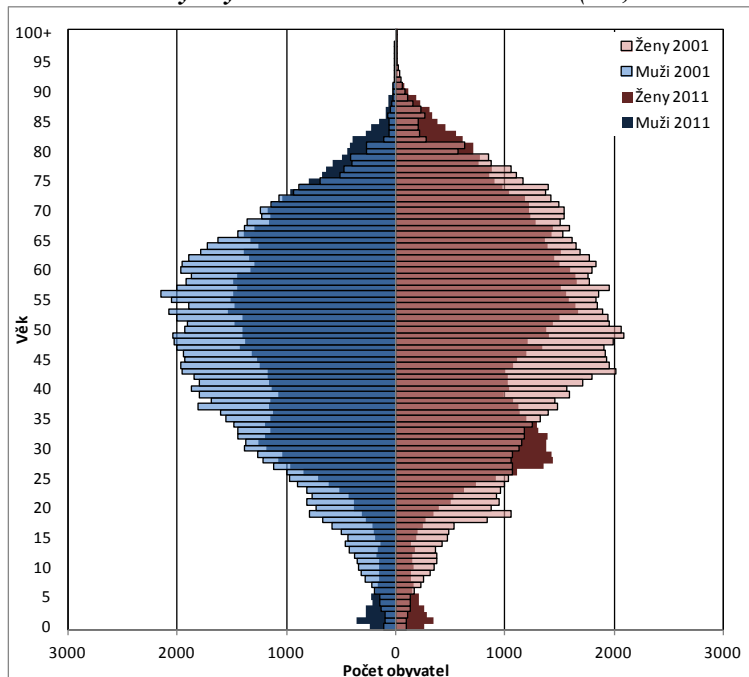
Tab. 16. Porovnání absolutních počtů obyvatel se slovenskou národností dle pohlaví (ČR, 2001 a 2011)

	Slovenská národnosť	
	Muži	Ženy
	abs.	abs.
SLDB 2001	96287	99789
SLDB 2011	73813	81376
Rozdíl	-22474	-18413

Zdroje: SLDB 2001 a SLDB 2011, vlastní zpracování

Poznámka: Do slovenské národnosti v roce 2011 byla zahrnuta kombinace národností. Následuje výčet použitých národností: slovenská, česká a slovenská, moravská a slovenská, slovenská a romská, slovenská a maďarská, slovenská a rusínská, slovenská a německá, slezská a slovenská, slovenská a československá, slovenská a polská, slovenská a ukrajinská, slovenská a rumunská, slovenská a ruská, slovenská a židovská, slovenská a vietnamská, slovenská a anglická

Mezi SLDB 2001 a SLDB 2011 dochází k výrazné změně věkové struktury obyvatel se slovenskou národností, jak je patrné z Obr. 21. Při porovnávání změny ve věkové struktuře je vidět zvýšení počtu osob nejnižších věků, tedy 0-5 let, a to jak u mužů, tak u žen. Co se týče osob v složce dětí a dospívajících, tedy 5-20 let, počet osob se zde snižuje a to jak u mužů, tak u žen. Zajímavý je vývoj žen ve věkové kategorii 25-35 let, kde svými počty dokonce převyšují počty žen v roce 2001. U obou pohlaví je vidět zub výrazného snížení početního zastoupení osob, a to u mužů ve věcích 35-40 let a u žen ve věcích 40-45 let. Na vrcholu pyramidy je patrné zvýšení počtu nejstarších osob.

Obr. 21. Porovnání věkové struktury obyvatel se slovenskou národností (ČR, 2001 a 2011)

Zdroje: SLDB 2001 a SLDB 2011, vlastní zpracování

U osob se slovenskou národností se průměrný věk zvyšuje mezi roky 2001 a 2011 a to o 2,2 let u mužů a o 1,3 let u žen. Posouvá se také mediánový věk a to o 2,5 let u mužů a o 2,2 let u žen. Můžeme tedy tvrdit, že věková struktura osob se slovenskou státní příslušností stárne.

Tab. 17. Věkové charakteristiky podle slovenské národnosti (ČR, 2001 a 2011)

		Muži		Ženy	
	Rok	Průměrný věk	Mediánový věk	Průměrný věk	Mediánový věk
Slovenská národnost	2001	47,5	48,5	49,6	50,5
	2011	49,7	51,0	50,9	52,6
Rozdíl		2,2	2,5	1,3	2,2

Zdroje: SLDB 2001 a SLDB 2011, vlastní zpracování

3.4.3 Znaková řeč jako mateřský jazyk

Jedním z nově sledovaných ukazatelů při SLDB 2011 je i znaková řeč jako mateřský jazyk. Z pohledu demografie je v populačním pohledu tento ukazatel zatím téměř nepovšimnut. Proto se tato práce pokouší nastínit jeho základní tendence a charakteristiky v genderovém pohledu, které má v naší populaci.

Při SLDB 2011 se tento ukazatel sledoval jako samostatně stojící mateřský jazyk a zároveň také jako vzájemná kombinace s ostatními mateřskými jazyky, jak je patrné z Tab. 18.

Tab. 18. Zjišťované kombinace mateřského jazyka pro znakovou řeč při SLDB 2011

SLDB 2011 (Muži)		SLDB 2011 (Ženy)	
Kombinace znakové řeči	Absolutně	Kombinace znakové řeči	Absolutně
Znaková řeč	881	Znaková řeč	557
Znaková řeč a jiný	95	Znaková řeč a jiný	47
Znaková řeč a vietnamský	42	Znaková řeč a vietnamský	41
Znaková řeč a ukrajinský	41	Znaková řeč a ukrajinský	17
Znaková řeč a moravský	36	Znaková řeč a moravský	21
Znaková řeč a anglický	5	Znaková řeč a anglický	5
Znaková řeč a maďarský	5	Znaková řeč a maďarský	2
Znaková řeč a ruský	3	Znaková řeč a ruský	11
Znaková řeč a rumunský	2	Znaková řeč a rumunský	1
Český a znaková řeč	2677	Český a znaková řeč	2168
Romský a znaková řeč	313	Romský a znaková řeč	146
Slovenský a znaková řeč	33	Slovenský a znaková řeč	50
Německý a znaková řeč	18	Německý a znaková řeč	2
Polský a znaková řeč	6	Polský a znaková řeč	10
Celkový součet	4157	Celkový součet	3078

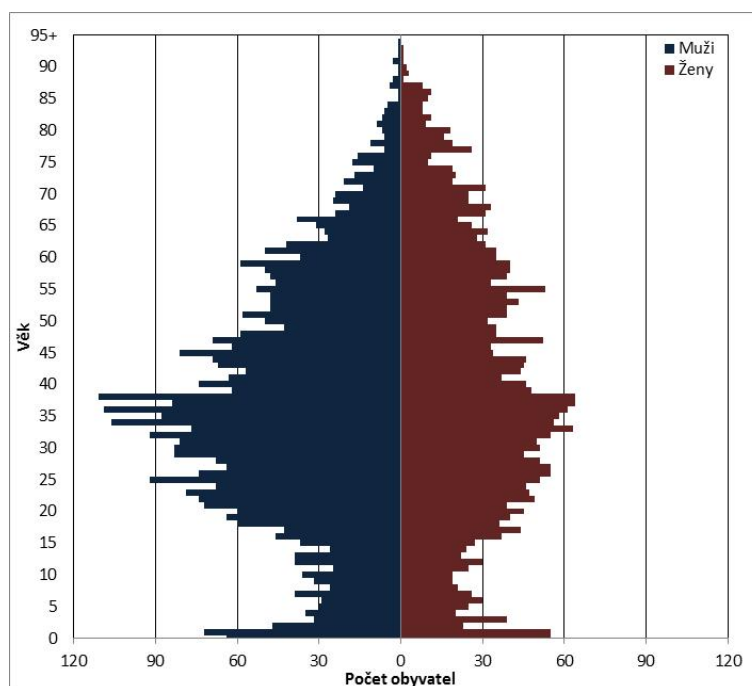
Zdroje: SLDB 2001, SLDB 2011, vlastní zpracování

V naší populaci existuje celkem 7235 osob majících znakovou řeč a její kombinace jako mateřský jazyk respektive je to 4157 mužů a 3078 žen.

Při pohledu na věkové rozložení na Obr. 22. je patrná značná početní převaha mužů ve věkové kategorii 20 - 60 let. Mohlo by se tedy zdát, že v populaci osob majících znakovou řeč jako mateřský jazyk dominují významně muži. Ženy začínají početně nad muži v této populaci převažovat až ve věku 65 a více let. Nejde si také nevšimnout vysokých počtů dětí v nejmladších věcích, a to ve věkové kategorii 0-3 let.

Obr. 22. Složení obyvatelstva podle věku, pohlaví a mateřského jazyka kombinovaného znakovou řečí (ČR, 2011)

Zdroje: SLDB 2011, vlastní zpracování

Vyšších průměrných věků u osob se znakovou řečí jako mateřským jazykem dosahují ženy. Průměrný věk žen v roce 2011 dosáhl hodnoty 39,2 let na rozdíl od mužů, kde průměrný věk dosáhl 36,5 let. Vyšších hodnot dosahuje i mediánový věk u žen, a to 37,6 let na rozdíl od mužů, kde mediánový věk dosahuje 35,7 let.

Tab. 19. Věkové charakteristiky podle znakové řeči jako mateřského jazyka (ČR, 2001 a 2011)

	Muži		Ženy	
	Průměrný věk	Mediánový věk	Průměrný věk	Mediánový věk
Znaková řeč jako mateřský jazyk	36,5	35,7	39,2	37,6

Zdroje: SLDB 2011, vlastní zpracování

3.5 Gender a rodinný stav (registrované partnerství)

Rodinný stav je jistě zajímavým ukazatelem, který vypovídá o stavu naší společnosti. Snižování počtu sňatků v posledních 20 letech mělo za následek i výraznou transformaci struktury rodinného stavu. Rozvoj soužití svobodných osob v partnerském svazku nebo časté rozvody oddaných osob jistě ve společnosti vyvolávají mnohé diskuze.

Strukturu absolutních počtů osob dle rodinných stavů můžeme vidět v Tab. 20. Absolutní počty ženatých mužů se snížily téměř o 160 tisíc a u žen došlo ke snížení o více než 173 tisíc. Tento trend snižování podílu osob v manželství můžeme v první řadě vysvětlit zvyšujícím se počtem svobodných a rozvedených osob. U mužů se počet svobodných mužů zvýšil za posledních deset let o téměř 290 tisíc a rozvedených mužů přibýlo 130 tisíc. U žen se počet svobodných zvýšil o 240 tisíc a počet rozvedených žen o 151 tisíc. Zvýšené počty svobodných osob se dají vysvětlit trendem odkládání manželství do vyššího věku a životem s partnerem v neoficiálně stvrzeném svazku v tzv. „nesezdaném soužití“. Naproti tomu počet rozvedených může indikovat neochotu znovu podstupovat obřad svatby. Co se týče vdovců a vdov, tak mezi muži tento počet nijak výrazně nevzrostl, respektive vzrostl jen o 5 tisíc osob. Naproti tomu ovdovělých žen celkem výrazně ubylo a to o 27 tisíc. Lehké zvýšení počtu vdovců a snížení počtu vdov je čistě biologického charakteru. Toto zvýšení můžeme vysvětlit rychleji zvyšující se nadějí na dožití u mužů oproti ženám. To nám vysvětluje fakt, že přibývá mužů, kterým zemře manželka dříve, a zároveň znatelně ubývá žen, kterým manžel umírá dříve.

Tab. 20. Absolutní počty podle rodinného stavu dle pohlaví (ČR, 2001 a 2011)

Muži					
	Ženatý	Svobodný	Rozvedený	Vdovec	Ostatní
SLDB 2001	2370098	1189843	351973	122047	28948
SLDB 2011	2212042	1478558	482322	126863	8465
Rozdíl	-158056	288715	130349	4816	-20483
Ženy					
	Vdaná	Svobodná	Rozvedená	Vdova	Ostatní
SLDB 2001	2372612	854482	459423	662447	26382
SLDB 2011	2199041	1094964	611381	635447	5167
Rozdíl	-173571	240482	151958	-27000	-21215

Zdroje: SLDB 2001, SLDB 2011, vlastní zpracování

Poznámka: do položky ostatní zahrnuty údaje nezjištěno

Při pohledu na relativní struktury rodinného stavu (Tab. 21) docházíme k tomu, že nám tento strukturální pohled téměř kopíruje všechny změny v absolutním pohledu, jen u skupiny mužů vdovců je jistá odlišnost. Oproti absolutním počtům vdovců kde se počet vdovců zvýšil, v relativním pohledu nám udává úbytek, a to o 0,1 procentního bodu. Což je zapříčiněno tím, že

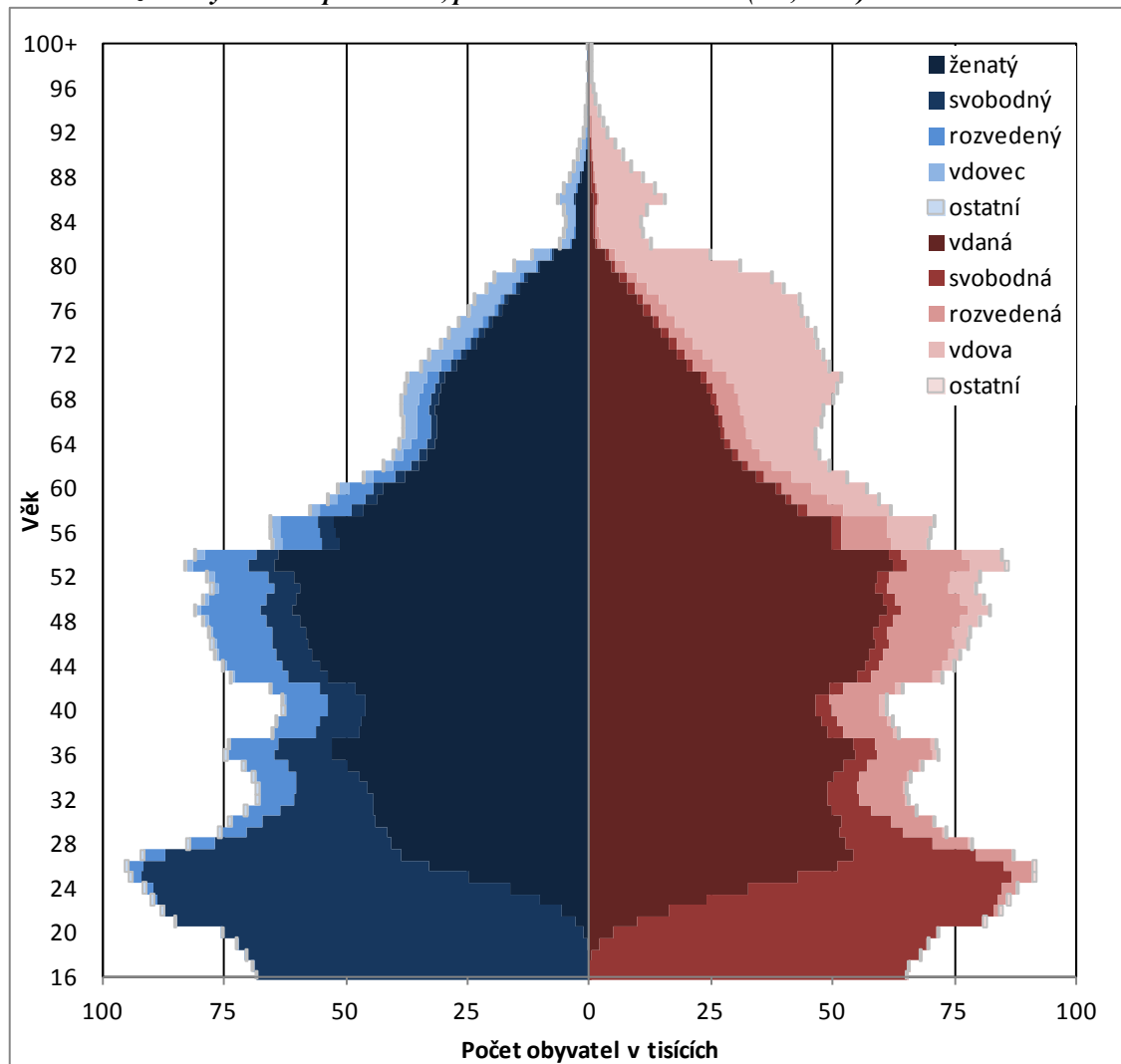
se sice zvýšil počet vdovců v absolutním pohledu, ale toto zvýšení nestačilo na to, aby se v porovnání s ostatními kategoriemi rodinného zároveň zvýšil i relativní podíl vdovců.

Tab. 21. Relativní podíly (%) podle rodinného stavu dle pohlaví (ČR, 2001 a 2011)

Muži					
	Ženatý	Svobodný	Rozvedený	Vdovec	Ostatní
SLDB 2001	58,3	29,3	8,7	3,0	0,7
SLDB 2011	51,3	34,3	11,2	2,9	0,2
Rozdíl	-7,0	5,0	2,5	-0,1	-0,5
Ženy					
	Vdaná	Svobodná	Rozvedená	Vdova	Ostatní
SLDB 2001	54,2	19,5	10,5	15,1	0,6
SLDB 2011	48,4	24,1	13,4	14,0	0,1
Rozdíl	-5,9	4,6	2,9	-1,2	-0,5

Zdroje: SLDB 2001, SLDB 2011, vlastní zpracování

Při porovnávání struktur obyvatelstva dle rodinného stavu v roce 2001 (Obr. 23) je nejmarkantnější změna u počtu vdov starších 60 a více let. Celkem zajímavá změna se odehrála u počtu svobodných, ve věkových skupinách 20-30 let, a to jak u mužů, tak u žen. Při SLDB 2001 vysoké počty svobodných žen přestávaly dominovat kolem věku 27 a více let. U mužů vysoký počet svobodných přestával dominovat kolem věku 33 a více let.

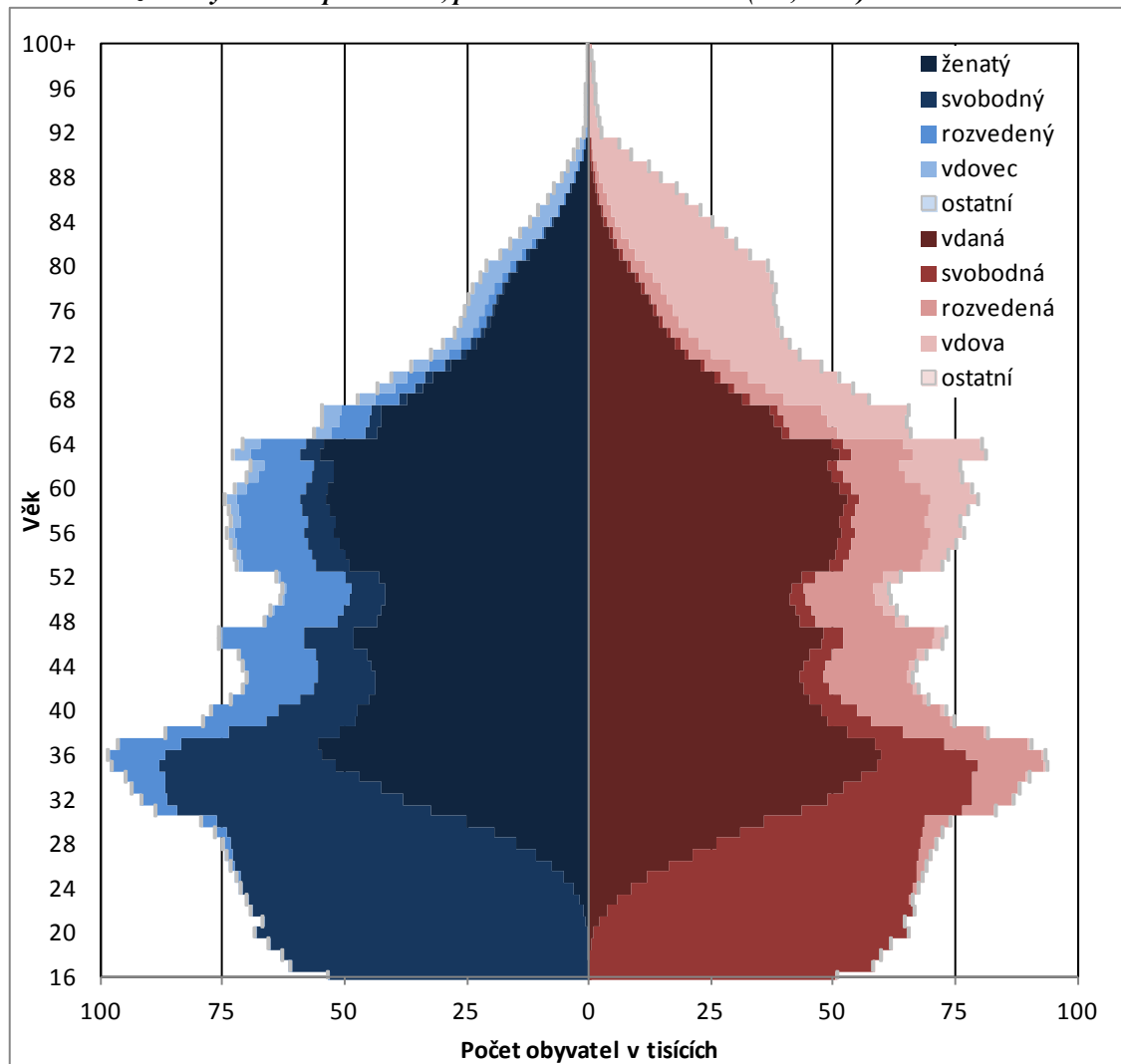
Obr. 23. Složení obyvatelstva podle věku, pohlaví a rodinného stavu (ČR, 2001)

Zdroje: SLDB 2001, vlastní zpracování

Poznámka: do položky ostatní zahrnuty i údaje nezjištěno

Naproti tomu při pohledu na složení obyvatelstva dle rodinného stavu v roce 2011 (Obr. 24) se počty svobodných osob u obou pohlaví posunuly do vyšších věků a shodně přestávají kolem věku 34 a více let u žen a 37 a více let u mužů. Počet rozvedených v populaci má vzrůstovou tendenci, tento vzrůst se týká všech věkových skupin.

Obr. 24. Složení obyvatelstva podle věku, pohlaví a rodinného stavu (ČR, 2011)

Zdroje: SLDB 2011, vlastní zpracování

Poznámka: do položky ostatní zahrnutý i údaje nezjištěno

Vzrůst průměrného věku je patrný jak u mužů, tak u žen napříč všemi kategoriemi rodinných stavů (Tab. 22.). Průměrný věk u svobodných osob vzrostl o 2,8 let u mužů a o 2,3 let u žen. Mediánový věk u svobodných také roste a to o 3,3 let u mužů a o 3,0 let u žen. U ženatých mužů a vdaných žen průměrný věk vzrostl zřejmě nejvíce, a to o 3,5 let u mužů a o 3,7 let u žen. Mediánový věk zde vzrostl o 4,1 let u mužů a o 3,7 let u žen. Zvyšuje se také průměrný věk u rozvedených osob, a to o 3,5 let u rozvedených mužů a o 3,1 let u rozvedených žen. Věkový medián u rozvedených osob také vzrůstá, a to o 3,1 let u mužů a o 2,7 let u žen. Mezi všemi kategoriemi se nejméně zvyšoval průměrný věk u ovdovělých osob, a to o 1,2 let u mužů a o 2,0 let u žen, zvyšuje se zde i věkový medián a to o 0,9 let u mužů a o 1,8 let u žen.

Tab. 22. Věkové charakteristiky podle rodinného stavu (CR, 2001 a 2011)

		Muži		Ženy	
	Rok	Průměrný věk	Mediánový věk	Průměrný věk	Mediánový věk
Svobodní/Svobodní	2001	19,2	18,0	17,3	15,9
	2011	22,1	21,3	19,6	18,8
Rozdíl		2,8	3,3	2,3	3,0
Ženatí/Vdané	2001	49,7	49,2	46,7	46,5
	2011	53,2	53,3	50,4	50,1
Rozdíl		3,5	4,1	3,7	3,7
Rozvedení/Rozvedené	2001	47,4	47,1	48,5	47,6
	2011	51,0	50,2	51,6	50,3
Rozdíl		3,5	3,1	3,1	2,7
Ovdovělí/Ovdovělé	2001	71,5	73,3	71,3	73,0
	2011	72,8	74,2	73,3	74,8
Rozdíl		1,2	0,9	2,0	1,8

Zdroje: SLDB 2001 a SLDB 2011, vlastní zpracování

3.5.1 Registrované partnerství

Registrované partnerství je v dnešní době uzákoněnou formou soužití jedinců stejného pohlaví. V ČR je možno od 1. července 2006 uzavírat registrované partnerství.

„Registrované partnerství je stav de jure, tedy právní stav – registrované partnerství osob stejného pohlaví uzavřené podle zákona č. 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství nebo dle platných právních předpisů v zahraničí. (ČSÚ. 2012a, s.1)“

V roce 2011 byla tato registrace zjišťována při SLDB a proto se jí tato práce pro zajímavost věnuje. Při pohledu na Tab. 23, vidíme absolutní počty dle stavů registrovaného partnerství. Registrované partnerství může být buď trvající, anebo zaniklé, a to soudně, anebo úmrtím partnera. Při prvním ohledání dat vidíme, že co se týče početního zastoupení mužů a žen, téměř trojnásobně převažuje registrované partnerství u mužů než u žen. Ostatní počty osob v registrovaném partnerství, které zaniklo soudně, anebo úmrtím partnera, dosahují velmi malých počtů.

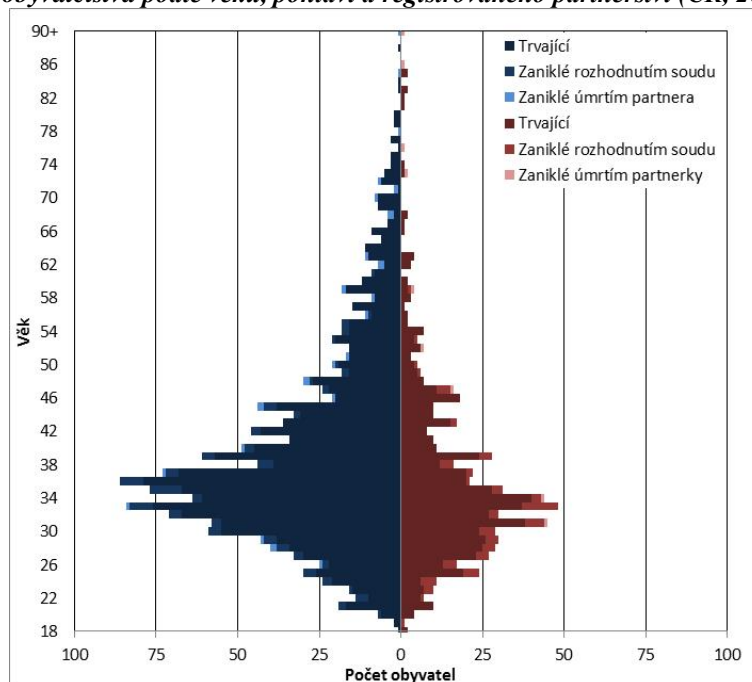
Tab. 23. Absolutní podíly dle stavu registrovaného partnerství dle pohlaví (ČR, 2011)

	Registrované partnerství trvající	Registrované partnerství zaniklé soudně	Registrované partnerství zaniklé úmrtím partnera
Muži	1420	104	28
Ženy	571	83	9
Celkem	1991	187	37

Zdroje: SLDB 2011, vlastní zpracování

Při pohledu na Obr. 25 zjišťujeme, že počet registrovaných partnerství převládá více než dvojnásobně u mužů než u žen.

Nejčastější věk registrovaných osob se pohybuje kolem 35 let u mužů a kolem 33 let u žen. Počty registrovaných mužů s narůstajícím věkem konstantně ubývají téměř do věku 75 let. Na rozdíl u žen, kde absolutní počty registrovaných partnerství ubývají do věku 60 let a poté se již téměř nevyskytují. Lze tedy odvodit, že věkové rozložení registrovaných mužů je přirozeně rozloženo napříč všemi věkovými skupinami s maximálním počtem osob kolem věku 35 let. U žen registrované partnerství uzavírají spíše mladší ženy ve věkové skupině 30-37 let s maximem kolem 33 roku.

Obr. 25. Složení obyvatelstva podle věku, pohlaví a registrovaného partnerství (ČR, 2011)

Zdroje: SLDB 2011, vlastní zpracování

Hodnota průměrného věku u registrovaných osob dosahovala 40,3 let u mužů a 36,9 let u žen v roce 2011. Věkový medián byl nižší než průměrný věk u obou pohlaví a u mužů dosahoval 37,4 let a u žen dosahoval 34,5 let. Osoby se soudně zaniklým registrovaným partnerstvím dosahovaly průměrného věku 35,8 let u mužů a 33,0 let u žen. Osoby s registrovaným partnerstvím zaniklým z důvodu úmrtí partnera dosahují vyšších průměrných věků, a to o 54,6 let u mužů a 61,4 let u žen. Věkový medián zde byl u mužů vyšší než průměrný věk mužů, a to 56,0 let a u žen byl věkový medián nižší než průměrný věk, a to 59,5 let.

Tab. 24. Věkové charakteristiky podle registrovaného partnerství (CR, 2001 a 2011)

	Muži		Ženy	
	Průměrný věk	Mediánový věk	Průměrný věk	Mediánový věk
Registrované partnerství trvající	40,3	37,4	36,9	34,5
Registrované partnerství zaniklé soudně	35,8	35,3	33,0	31,9
Registrované partnerství zaniklé úmrtím partnera	54,6	56,0	61,4	59,5

Zdroje: SLDB 2011, vlastní zpracování

3.6 Gender a náboženství

Při SLDB 2011 měli věřící nehlásící se k žádné církvi možnost vyplnit do sčítacího archu tuto možnost. Jak je patrné na Obr. 27. můžeme tedy usuzovat, že osoby, které vyplnily tuto možnost, jsou osoby, které v předchozím sčítání deklarovaly svou příslušnost ke konkrétním církvím. A tedy nelze očekávat početní nárůst věřících osob. Jen můžeme předpokládat jistý úbytek příslušníků jednotlivých církví. Naším objektem zájmu jsou zde věřící osoby a jejich charakteristiky dle genderu, a proto se budeme věnovat osobám bez vyznání pouze okrajově.

Při pohledu na Tab. 25. je patrné, že se počty věřících osob výrazně snižují. Mezi SLDB 2001 a SLDB 2011 se snížil počet mužů o 469 tisíc a počet žen se snížil dokonce o 659 tisíc osob. Snížení počtu osob bez vyznání se dá přikládat nevyplnění této informace a tím pádem zařazení těchto osob do kategorie nezjištěno.

Tab. 25. Absolutní počty osob dle náboženství a pohlaví (ČR, 2001 a 2011)

	Věřící		Bez vyznání		Nezjištěno	
	Muži	Ženy	Muži	Ženy	Muži	Ženy
	abs.	abs.	abs.	abs.	abs.	abs.
SLDB 2001	1424208	1863424	3099103	2939649	456778	443415
SLDB 2011	955189	1204040	1835591	1762400	2339306	2359262
Rozdíl	-469019	-659384	-1263512	-1177249	1882528	1915847

Zdroje: SLDB 2001, SLDB 2011, vlastní zpracování

Pokud se podíváme na relativní počty osob podle náboženství (Tab. 26), vidíme významný pokles u věřících osob. Podíl mužů věřících se snížil o 10,0 procentního bodu a podíl žen věřících se snížil o 12,9 procentního bodu. Snížily se i podíly osob bez vyznání, ale ty se pravděpodobně přesunuly do kategorie nezjištěno.

Tab. 26. Relativní počty osob dle náboženství a pohlaví (ČR, 2001 a 2011)

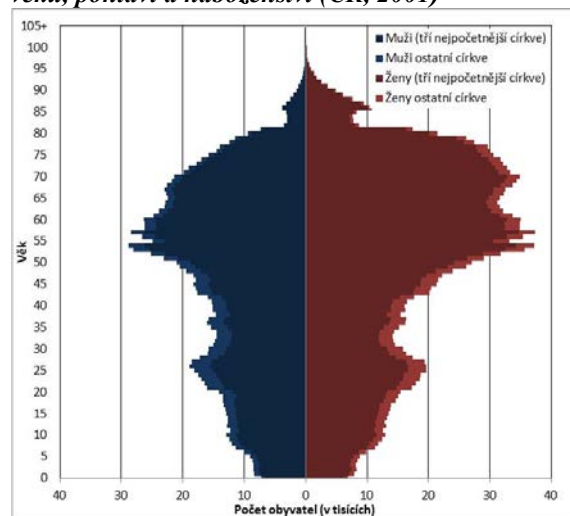
	Věřící		Bez vyznání		Nezjištěno	
	Muži	Ženy	Muži	Ženy	Muži	Ženy
	rel.	rel.	rel.	rel.	rel.	rel.
SLDB 2001	28,6	35,5	62,2	56,0	9,2	8,5
SLDB 2011	18,6	22,6	35,8	33,1	45,6	44,3
Rozdíl	-10,0	-12,9	-26,4	-22,9	36,4	35,8

Zdroje: SLDB 2001, SLDB 2011, vlastní zpracování

Při pohledu na věkovou strukturu osob, které při SLDB 2001 a SLDB 2011 vyplnily své náboženské vyznání, je v první řadě vidět jejich markantní úbytek (Obr. 26. a Obr. 27.).

Největší úbytky mezi SLDB 2001 a SLDB 2011 dosahovaly nejstarší ročníky, zvláště pak ženy. V roce 2001 ve struktuře věřícího obyvatelstva výhradně dominovala skupina osob ve věku 50 a více let zatímco v roce 2011 se tato skupina, které bylo již 60 a více let, zmenšila téměř o polovinu. Z výsledků SLDB 2011 již není téměř znatelná dominance věřících žen, která je lehce patrná jen u žen starších 60 let. Můžeme tedy usuzovat, že budoucí vývoj spíše k vyrovnání genderového rozložení věřících osob.

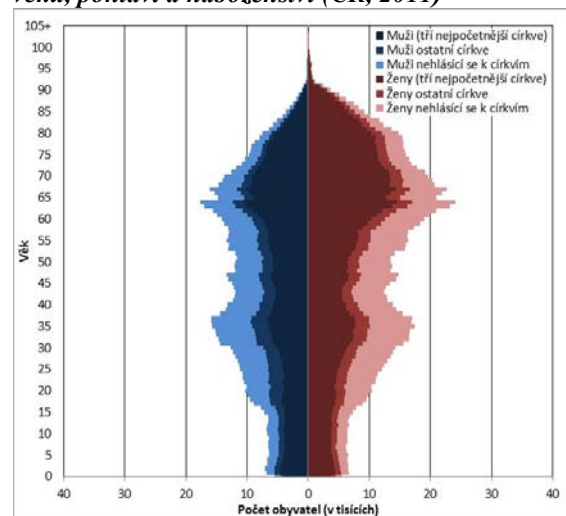
Obr. 26. Složení věřícího obyvatelstva podle věku, pohlaví a náboženství (ČR, 2001)

Zdroje: SLDB 2001, vlastní zpracování

Poznámka: mezi tři nejpočetnější církve se v ČR řadí následující církve ta to Církve římskokatolická, Českobratrská církev evangelická, Církve československá husitská

Obr. 27. Složení věřícího obyvatelstva podle věku, pohlaví a náboženství (ČR, 2011)

Zdroje: SLDB 2011, vlastní zpracování

Zajímavé u věřících osob je to, že jejich věková struktura mládne. Je to způsobeno snižováním počtu věřících osob v nejvyšších věcích, významně pak u žen. Průměrný věk se u věřících mužů snížil o 0,2 let a u žen se snížil o 3,1 let. Mediánový věk má také snižující se charakter, u mužů se mediánový věk snížil o 0,6 let a u žen se snížil o 1,7 let.

Tab. 27. Věkové charakteristiky věřících osob (CR, 2001 a 2011)

	Rok	Muži		Ženy	
		Průměrný věk	Mediánový věk	Průměrný věk	Mediánový věk
Věřící obyvatelstvo	2001	45,9	49,4	51,0	55,1
	2011	45,7	46,3	50,4	53,4
Rozdíl		-0,2	-0,6	-3,1	-1,7

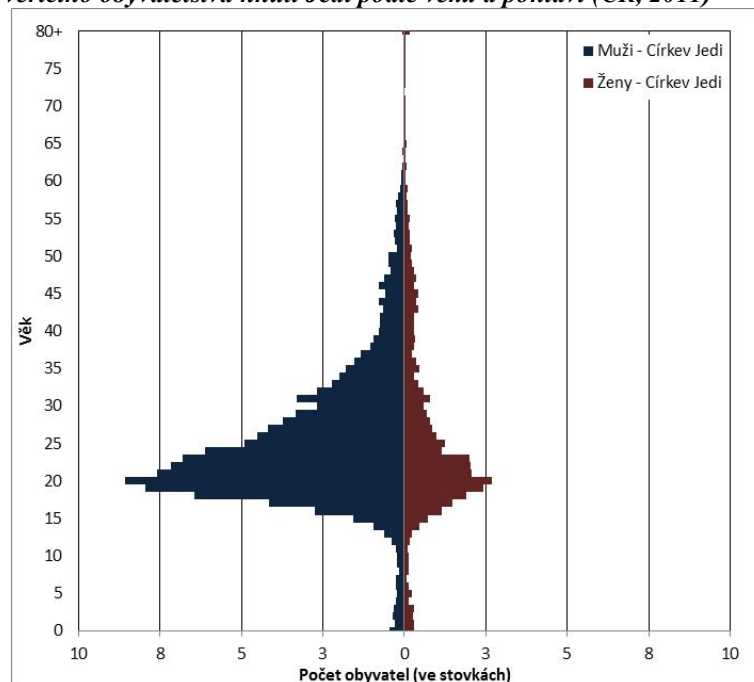
Zdroje: SLDB 2001, SLDB 2011, vlastní zpracování

3.6.1 Hnutí Jedi

Při SLDB 2011 sečetl ČSÚ také osoby, které uvedly do příslušné kolonky týkající se náboženského vyznání hnutí Jedi. Věnovat se hnutí Jedi má jistě smysl, jelikož je to obraz naší soudobé společnosti. V některých případech může člověk nabývat dojmu, že se jedná spíše o projev vlivu současných médií na jednotlivce. Avšak i přes to nám studie hnutí Jedi ukazuje, jak se společnost vyvíjí a kam spěje. I v případě, že by se zde jednalo o pouhou recesi, je zajímavé studovat množství a věkovou strukturu osob, kterých se to týká. Ne všechny zdroje však považují tento jev za korektní vznik nového náboženství, například ČSÚ na svých webových stránkách uvádí. „*Na českém Facebooku je v současnosti velmi silná skupina "Na sčítání lidu 2011 napíšu do svého náboženského vyznání víru Jedi". Místopředseda ČSÚ Stanislav Drápal kvůli tomu musel dokonce svolat mimořádné jednání. "K této akci se už přihlásilo 14.200 lidí, a jelikož jde o velmi silný fenomén, který se objevil i při sčítání lidu v jiných zemích, musíme na něj reagovat," uvedl Kubala k jednání.*“ (ČSÚ. 2011) Dále se budeme tímto ukazatelem zabývat jako seriózním.

Hnutí Jedi při sčítání dostalo svůj kód a bylo zpracovááno podobně jako ostatní církve. Dále pak s tímto hnutím ČSÚ nakládal jako při zpracování běžných církví. Osoby, které se k tomuto hnutí svobodně deklarovali, byly převážně muži. Přesněji se přihlásilo 11468 mužů a 3486 žen. Avšak k tomuto hnutí se nepřihlašují jen osoby v ČR. Například podle britského statistického úřadu se k tomuto hnutí přihlásilo přes 390 tisíc osob. Vysoký počet osob hlásících se k hnutí Jedi byl pak zaznamenán v Austrálii, kde jich bylo přes 70 tisíc osob a v Kanadě, kde se přihlásilo k hnutí 21 tisíc osob.

Jak je patrné na Obr. 28. příznivci tohoto hnutí Jedi mají převážně zastánce ve věkové skupině mládeže mezi roky 20-25 let. Objem mužů převažuje nad ženami více než 3,5 krát. Lze tedy říci, že z pohledu struktury věku má toto hnutí nejpodstatnější část zastánců mezi mladými muži. Z čehož člověk může usuzovat jistou závislost mezi internetovými médii a jejich uživateli. Maximálních hodnot dosahují ženy okolo věku 20 let.

Obr. 28. Složení věřícího obyvatelstva hnutí Jedi podle věku a pohlaví (ČR, 2011)

Zdroje: SLDB 2011, vlastní zpracování

Jak je vidět z Tab. 28. průměrné věky osob patřící k příznivcům hnutí Jedi dosahují poměrně nízkých hodnot. Průměrný věk mužů dosahuje 26,1 let a průměrný věk žen dosahuje 26,5 let. Věkový medián u obou pohlaví dosahuje nižších hodnot, a to 23,9 let u mužů a 23,0 let u žen. Při pohledu na věkové charakteristiky je tedy patrné, že k příznivcům hnutí Jedi se řadí mladí lidé.

Tab. 28. Věkové charakteristiky osob hlásících se k hnutí Jedi (ČR, 2001 a 2011)

	Muži		Ženy	
	Průměrný věk	Mediánový věk	Průměrný věk	Mediánový věk
Hnutí Jedi	26,1	23,9	26,5	23,0

Zdroje: SLDB 2011, vlastní zpracování

3.7 Gender a ekonomická aktivita

Sčítání lidí, domů a bytů je nejrozsáhlejším statistickým zjišťováním o ekonomické aktivitě osob. Co se týče ekonomicky aktivního obyvatelstva, tak při SLDB 2011 podíl ekonomicky aktivních obyvatel tvořil 49 % obyvatel ČR. Z celkového počtu ekonomicky aktivního obyvatelstva muži představovali 54 %. (TUHÁČKOVÁ, Pavla. 2013)

V následující kapitole se tato práce zabývá změnami ekonomických aktivit osob mezi SLDB 2001 a SLDB 2011. Sleduje zde změny v ekonomické aktivitě odděleně pro muže a ženy. Tento pohled je nezbytný, jelikož v průběhu svého života zastávají muži a ženy odlišné genderové role, které mají vliv na průběh jejich ekonomického života. Při studiu ekonomické aktivity se tato práce zabývá pouze osobami v produkčním věku 20-64 let. Všechny ukazatele a hodnoty jsou tak uveřejněny za tuto věkovou kategorii.

Při pohledu na Tab. 29. je patrný posun v počtu pracujících důchodců mužů, který se zvýšil téměř o 10 tisíc mužů. Avšak zvýšil se i počet pracujících studentů, a to o téměř 11 tisíc mužů. Ve skupině zaměstnanci, zaměstnavatelé a samostatně činní a pomáhající došlo k poklesu, avšak tento pokles kompenzují již předem zmínění pracující studenti a důchodci. Co se týče podílu mužů nezaměstnaných, tak ten se zvýšil o 0,9 procentních bodů, což není nijak zarážející, pokud vezmeme v potaz ekonomickou krizi, která přetrvává od roku 2008, a ovlivnila tak situaci při sčítání 2011.

Tab. 29. Absolutní počty a relativní podíly ekonomické aktivity u mužů (ČR, 2001 a 2011)

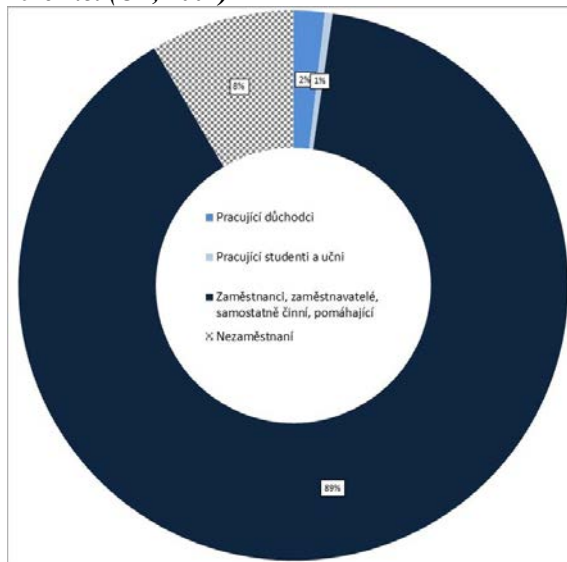
Muži						
	Pracující důchodci	Pracující studenti a učni	Zaměstnanci, zaměstnavatelé, samostatně činní, pomáhající	Nezaměstnaní	Celkem zaměstnaní	Celkem ekonomicky aktivní
	abs.	abs.	abs.	abs.	abs.	abs.
SLDB 2001	50937	12684	2478541	234137	2542162	2776299
SLDB 2011	60384	23641	2312316	247076	2396341	2643417
Rozdíl	9447	10957	-166225	12939	-145821	-132882
Muži						
	Pracující důchodci	Pracující studenti a učni	Zaměstnanci, zaměstnavatelé, samostatně činní, pomáhající	Nezaměstnaní	Celkem zaměstnaní	Celkem ekonomicky aktivní
	rel.	rel.	rel.	rel.	rel.	rel.
SLDB 2001	1,8	0,5	89,3	8,4	91,6	100,0
SLDB 2011	2,3	0,9	87,5	9,3	90,7	100,0
Rozdíl	0,4	0,4	-1,8	0,9	-0,9	0,0

Zdroje: SLDB 2001, SLDB 2011, vlastní zpracování

Poznámka: Hodnoty odpovídají věkové kategorii 20-64 let

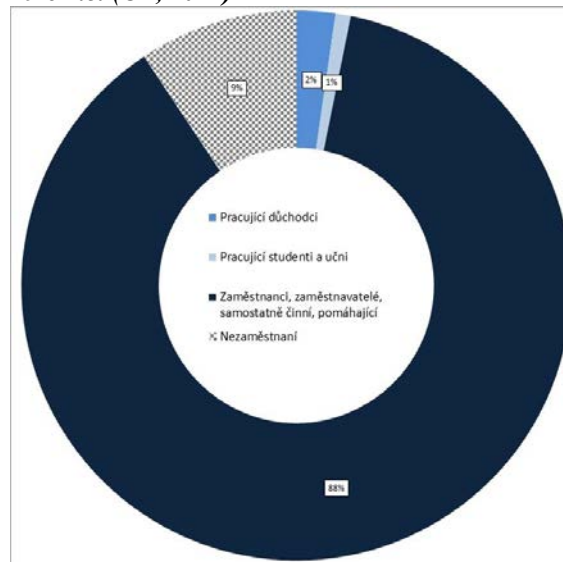
Podíváme-li se na Obr. 29. a Obr. 30., je patrné, že k žádným významným změnám v ekonomické aktivitě mužů ve věku 20-64 let mezi SLDB 2001 a SLDB 2011 nedochází. Dochází jen k mírnému zvýšení podílu pracujících důchodců a pracujících studentů a učňů. Také dochází k mírnému zvýšení podílu nezaměstnaných mužů, a to o 0,9 procentního bodu.

Obr. 29. Ekonomická aktivita mužů ve věku 20-64 let (ČR, 2001)

Zdroje: SLDB 2001, vlastní zpracování

Obr. 30. Ekonomická aktivita mužů ve věku 20-64 let (ČR, 2011)

Zdroje: SLDB 2011, vlastní zpracování

Jak je patrné z Tab. 30., počet pracujících důchodkyň se zvýšil o více než 9 tisíc. Zároveň se zvyšoval i počet pracujících studentek a to celkem o 18 tisíc. Početní nárůst studentek je oproti mužům téměř dvojnásobný. V počtu žen ve skupině zaměstnanci, zaměstnavatelé a samostatně činní a pomáhající došlo také k poklesu podobně jako u mužů a také dochází k určité kompenzaci pracujícími studenty a důchodci. Zajímavým jevem je to, že na rozdíl od mužů počet nezaměstnaných nevrstl, ale naopak poklesl, a to o 0,4 procentního bodu. Počet žen na mateřské dovolené se mezi SLDB 2001 a SLDB 2011 zvýšil o 15 tisíc žen, což v relativním pohledu představuje zvýšení o 0,8 procentního bodu. Toto zvýšení žen na mateřské dovolené můžeme vysvětlit tím, že v současné době jsou v plodivém věku ženy generačně silných ročníků 70. let.

Tab. 30. Absolutní počty a relativní podíly (%) ekonomické aktivity u žen (ČR, 2001 a 2011)

Ženy							
	Pracující důchodci	Pracující studenti a učni	Zaměstnanci, zaměstnavatelé, samostatně činní, pomáhající	Nezaměstnaní	Ženy na mateřské dovolené (28 nebo 37 týdnů)	Celkem zaměstnaní	Celkem ekonomicky aktivní
	abs.	abs.	abs.	abs.	abs.	abs.	abs.
SLDB 2001	72106	10987	1934702	219428	79645	2097440	2316868
SLDB 2011	81468	29046	1818922	202265	94671	2024107	2226372
Rozdíl	9362	18059	-115780	-17163	15026	-73333	-90496

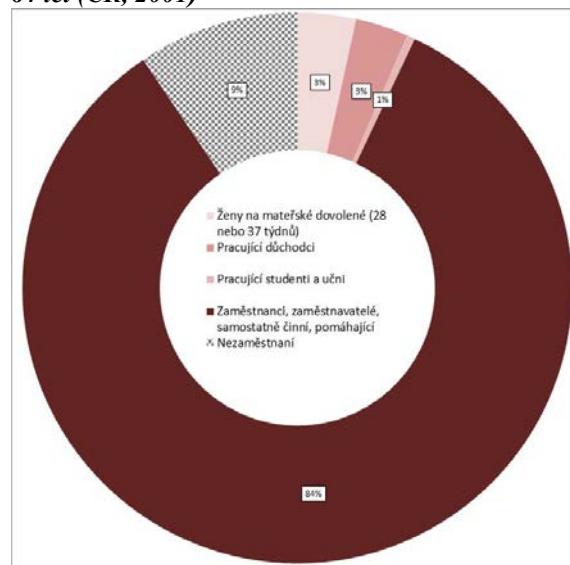
Ženy							
	Pracující důchodci	Pracující studenti a učni	Zaměstnanci, zaměstnavatelé, samostatně činní, pomáhající	Nezaměstnaní	Ženy na mateřské dovolené (28 nebo 37 týdnů)	Celkem zaměstnaní	Celkem ekonomicky aktivní
	rel.	rel.	rel.	rel.	rel.	rel.	rel.
SLDB 2001	3,1	0,5	83,5	9,5	3,4	90,5	100,0
SLDB 2011	3,7	1,3	81,7	9,1	4,3	90,9	100,0
Rozdíl	0,5	0,8	-1,8	-0,4	0,8	0,4	0,0

Zdroje: SLDB 2001, SLDB 2011, vlastní zpracování

Poznámka: Hodnoty odpovídají věkové kategorii 20-64 let

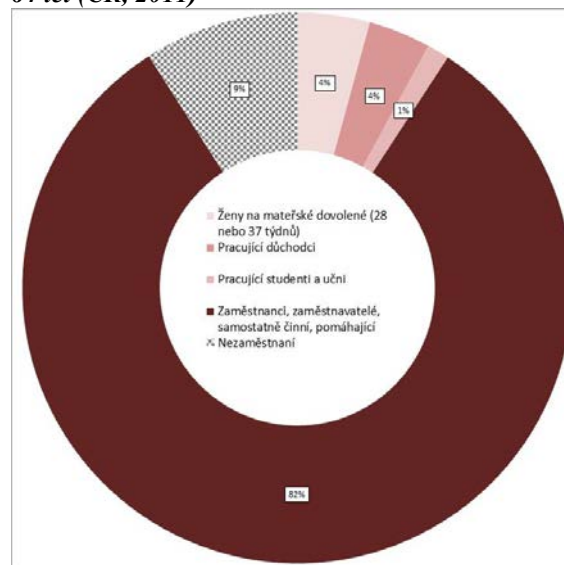
V celkovém pohledu na změny struktur rozložení ekonomicky aktivních žen ve věku 20-64 let mezi SLDB 2001 a SLDB 2011 (Obr. 31. a Obr. 32.) jsou patrné jen malé změny. Za zmínku stojí zvyšující se podíl zaměstnaných důchodců a studentů, a to o 0,5 procentního bodu u zaměstnaných důchodců a o 0,8 procentního bodu u pracujících studentů. Zajímavostí je snižující se podíl nezaměstnaných žen o 0,4 procentního bodu.

Obr. 31. Ekonomická aktivita žen ve věku 20-64 let (ČR, 2001)

Zdroje: SLDB 2001, vlastní zpracování

Obr. 32. Ekonomická aktivita žen ve věku 20-64 let (ČR, 2011)

Zdroje: SLDB 2011, vlastní zpracování

Na závěr v celkovém souhrnu ekonomické aktivity mezi muži a ženami lze říci, že došlo k poklesu ekonomicky aktivních osob. U mužů byl tento pokles počtu intenzivnější než u žen. Během posledních deseti let došlo ke změně ve struktuře zaměstnaných osob. Je zaznamenán početní vzrůst pracujících důchodců a pracujících studentů. Počet nezaměstnaných mužů mírně roste, naproti tomu počet nezaměstnaných žen mírně klesá.

4 Změny genderu v regionálním pohledu mezi SLDB 2001 a 2011

V následujících kapitolách se již zaměřujeme na ukazatele představené v předešlé kapitole a podrobněji sledujeme jejich změny na úrovni okresů mezi oběma posledními sčítáními 2001 a 2011. Byly analyzovány i vybrané věkové kategorie jednotlivých ukazatelů. Hlavní důraz je kladen na ukazatele, které se nejvíce změnily dle genderu. Mimo prvního ukazatele byly všechny ostatní ukazatele sledovány odděleně za muže a ženy. Také je třeba zdůraznit fakt, že podíly byly vždy počítány odděleně pro muže a ženy.

Seznam sledovaných ukazatelů na úrovni okresů:

- Index maskulinity** (byl sledován ve věkových kategoriích, a to ve věkové kategorii 20-64 let, 65 a více let a 80 a více let.)
- Podíly osob** (sledovány ve věkových kategoriích, a to ve věkové kategorii 20-64 let, 65 a více let a 80 a více let dle genderu)
- Průměrný věk** (sledován dle genderu)
- Variační koeficient věkového rozložení** (sledován dle genderu)
- Mediánový věk** (sledován dle genderu)
- Vzdělanostní charakteristiky** (sledovány ve věkové kategorii osob 30-39 let, a to pro kategorie osob se základním vzděláním, středoškolským vzděláním bez maturity, středoškolským vzděláním s maturitou a vysokoškolským vzděláním dle genderu)
- Státní příslušnost** (sledovány čtyři nejčtenější státní příslušnosti dle genderu)
- Náboženství** (sledování věřících a tři nejpočetnější církve u nás)

Z mnoha různých metod pro zobrazení změny vybraných ukazatelů v územním pohledu mezi SLDB 2001 a SLDB 2011 byl zvolen bodový graf jako hlavní nástroj pro zobrazení změny. V určitých případech pro zobrazení změny používáme klasický kartogram. V případě, že se budeme chtít blíže podívat na daný ukazatel jen v jednom konkrétním roce, použijeme kartogram umístěný buď v této kapitole, anebo v přílohové části.

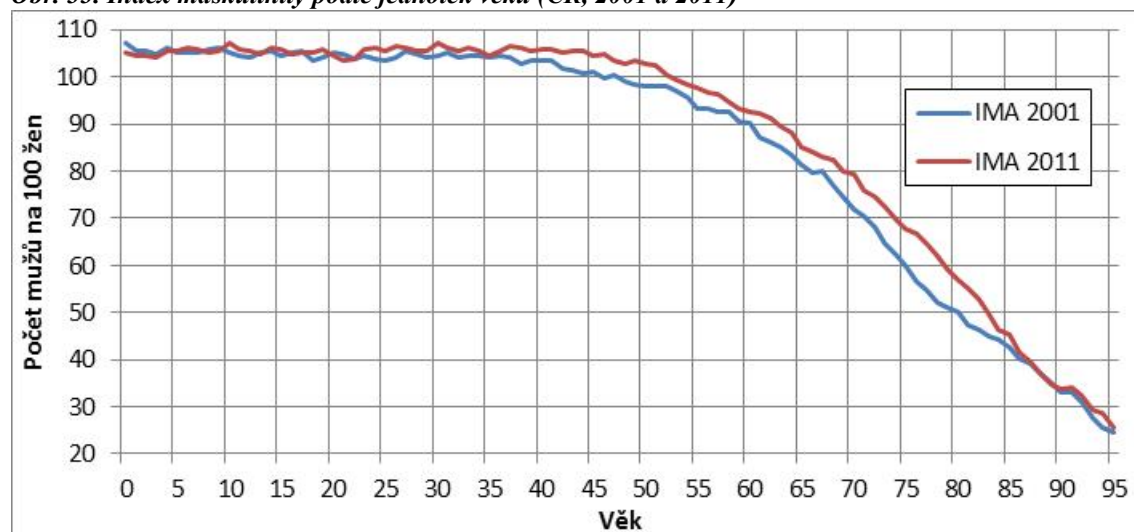
Pro studium genderových ukazatelů je třeba znát základní charakter územní diferenciace ČR. Na našem území jistě existuje vliv velkých měst na sledované ukazatele, dochází k interakci města a jeho zázemí, čím větší je město, tím bude větší i vliv na jeho zázemí. Území ČR má i své periferie, která se můžou objevovat při hranicích krajů (Středočeský, Plzeňský, Olomoucký) anebo při hranicích republiky. K nejvýraznějším vnitro-krajským odlišnostem jistě bude docházet v rámci Středočeského kraje, což je způsobeno velikostí kraje a rozdíly mezi zázemím Prahy a oblastmi při hranicích krajů (ČSÚ. 2007).

4.1 Index maskulinity dle věkových skupin

Pokud se zabýváme genderovou problematikou, ať v jakémkoliv ohledu, nesmíme opomenout index maskulinity, který nám udává počet mužů vztažený k počtu žen. V nejmladších věkových složkách existuje vliv biologické zákonitosti u tohoto ukazatele, tedy že se v průměru rodí 105-106 chlapců na 100 žen. Tato biologická zákonitost velice ovlivňuje ukazatel v nejmladších věkových složkách, a z tohoto důvodu se zabýváme indexem maskulinity až ve vyšších kategoriích. Na Obr. 33. je patrné, jakých hodnot nabývá ima v nejmladších kategoriích.

Informačního přínosu o populaci u tohoto ukazatele dostáváme až s vyšším věkem, kde se podíl 105-106 mužů na 100 žen začíná obracet ku prospěchu žen (Obr. 33.). Početní převaha mužů přetrvává v roce 2001 zhruba do 47 let mužů a v roce 2011 do 53 let, kdy jsou početní stavy mužů a žen vyrovnané.

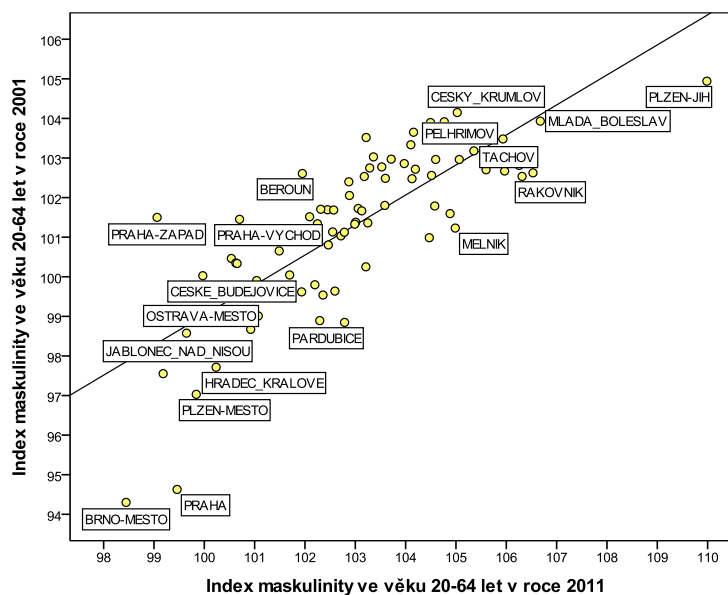
Obr. 33. Index maskulinity podle jednotek věku (ČR, 2001 a 2011)

Zdroje: SLDB 2001 a SLDB 2011, vlastní zpracování

Jako první věková skupina, pro index maskulinity (IMA) byla zvolena věková skupina 20-64 let. Ukazatel se v tomto věku dotýká osob převážně ekonomicky aktivních a může být do určité míry ovlivněn například i pracovní migrací. Při prvním pohledu na Obr. 34. je patrné, že okresy, které mají na svém území velká města jako je Praha, Brno-město, Hradec Králové apod., dosahují mezi roky 2001 a 2011 nejnižších hodnot u tohoto ukazatele. Je to zapříčiněno i tím, že velké městské aglomerace lákají spíše ženy oproti mužům, kteří zase dominují spíše na venkově. Dále je pak patrné to, že buďto periferní okresy jako je např. Tachov, anebo strojírensko-průmyslné okresy jako je Mladá Boleslav a Plzeň-jih, dosahují mezi sledovanými lety nejvyšších hodnot IMA a indikují vyšší počet mužů, který souvisí se strojírensko-průmyslným odvětvím, ve kterém dominují muži. Při pohledu do Přílohy 13. a Přílohy 14. je patrné, že se ima mezi sledovanými roky zvýšil na celém území, avšak již se nezvyšoval ve velkých městech. Ke zvýšení docházelo téměř ve všech krajích Čech, avšak nejvíce v Plzeňském kraji, Jihočeském kraji a kraji Vysočina.

Obr. 34. Změna indexu maskulinity ve věku 20-64 let mezi SLDB 2001 a SLDB 2011

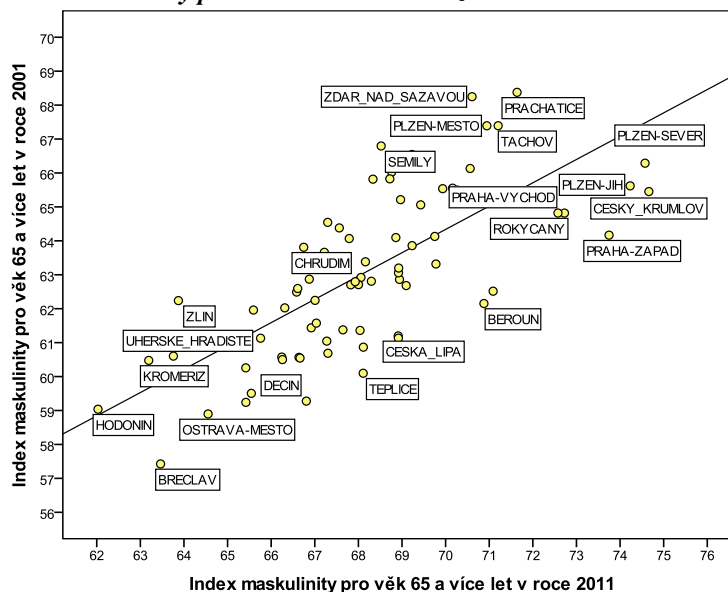

Zdroje: SLDB 2001 a SLDB 2011, vlastní zpracování

Poznámka: Index maskulinity je počet mužů na 100 žen

Čím je věk vyšší, tím se zároveň zvyšuje odlišnost mezi muži a ženami, co se týče početního zastoupení (Obr. 35.). Ve věkové kategorii 65 a více let začíná jednoznačně dominovat počet žen nad počtem mužů, a to v rozmezí 57 až 69 mužů na 100 žen v roce 2001. V roce 2011 se rozmezí pohybovalo mezi 62 až 75 muži na 100 žen. Jak je patrné z grafu, tvoří se zde jedna skupina okresů převážně z Moravy a Slezska, konkrétně Břeclav, Hodonín, Kroměříž, Uherské Hradiště a Ostrava-město, kde index maskulinity dosahoval v každém období vždy nejnižších hodnot. Kdežto nejvyšších hodnot (které nikdy nepřesáhly hodnotu 100) mezi obdobími dosahovaly okresy převážně z Čech. V této věkové skupině se neobjevují již žádné skupiny okresů, kde se projevuje vliv velkých měst. Při pohledu na přílohu 15. a přílohu 16. vidíme, že ke zvýšení ima pro tuto věkovou kategorii dochází na celém území Čech avšak na Moravě a Slezsku již dochází k menšímu zvýšení.

Obr. 35. Změna indexu maskulinity pro věk 65 a více let mezi SLDB 2001 a SLDB 2011

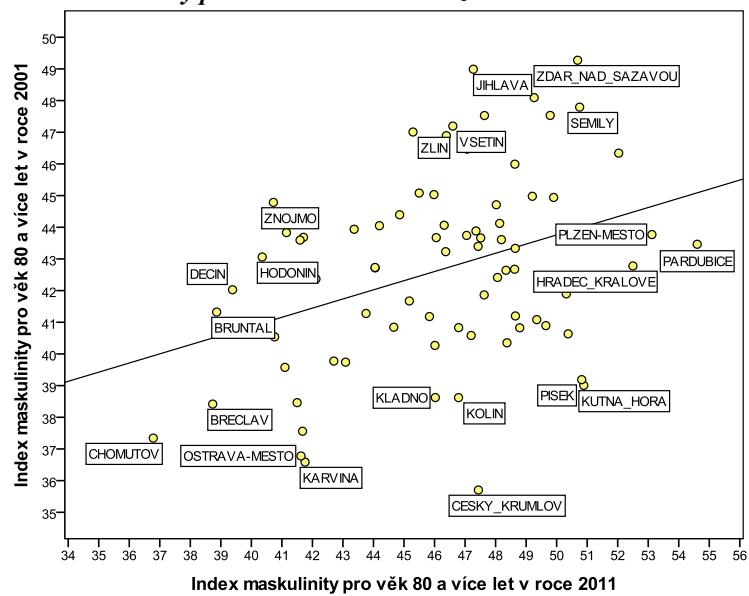

Zdroje: SLDB 2001 a SLDB 2011, vlastní zpracování

Poznámka: Index maskulinity je počet mužů na 100 žen

Pro podrobnější rozbor indexu maskulinity sledujeme také index v nejvyšším věku a to 80 a více let (Obr. 36). Zde je patrná skupina okresů z Kraje Vysočina (Jihlava, Havlíčkův Brod a Žďár nad Sázavou), které dosahovaly vysokých hodnot v této věkové skupině mezi oběma SLDB. Další dobře patrná skupina okresů se rozkládá od středních Čech do jižních Čech a je to například Kolín, Kutná Hora, Písek a Český Krumlov. Tato skupina se vyznačuje tím, že v roce 2001 dosahovala nízkých hodnot a naopak v roce 2011 hodnot vyšších u ní. Poslední skupina je soubor okresů s nejnižšími hodnotami ima mezi sledovanými roky, a to okresů z Moravy, Slezska a také ze severních Čech jako je Břeclav, Karviná a Ostrava-město, Děčín a Chomutov. Jak je vidět na příloze 17. a příloze 18., ima v této věkové kategorii v roce 2001, dosahoval nejvyšších hodnot v Kraji Vysočina. V roce 2011 došlo k nejmenšímu zvýšení ima v následujících krajích, a to v Ústeckém, Libereckém, Moravskoslezském, Zlínském a Jihomoravském kraji.

Obr. 36. Změna indexu maskulinity pro věk 80 a více let mezi SLDB 2001 a SLDB 2011

Zdroje: SLDB 2001 a SLDB 2011, vlastní zpracování

Poznámka: Index maskulinity je počet mužů na 100 žen

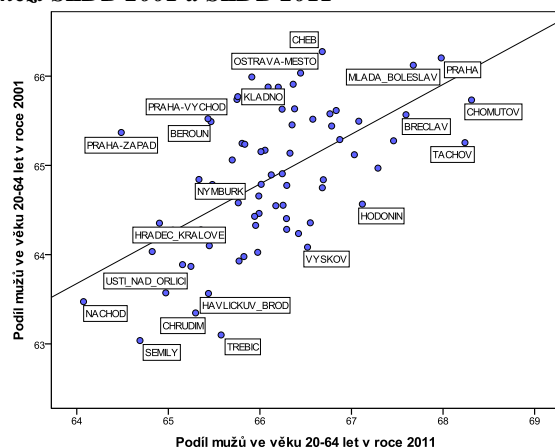
4.2 Změna charakteristik věkových struktur

Skupinou s nejzajímavějšími ukazateli jsou věkové charakteristiky mužů a žen. Věkové charakteristiky jsou ovlivněny jak biologicky, tak sociálně. Například vyvíjející se zdravotnictví dosahuje skvělých medicínských úspěchů, které v České republice prodlužují rychleji život mužů a napomáhají věkovým charakteristikám mezi muži a ženami k jejich sblížení. U věkových skupin, kde jsou použity jejich podíly, jsou vždy počítány odděleně za muže a ženy.

4.2.1 Věkové skupiny

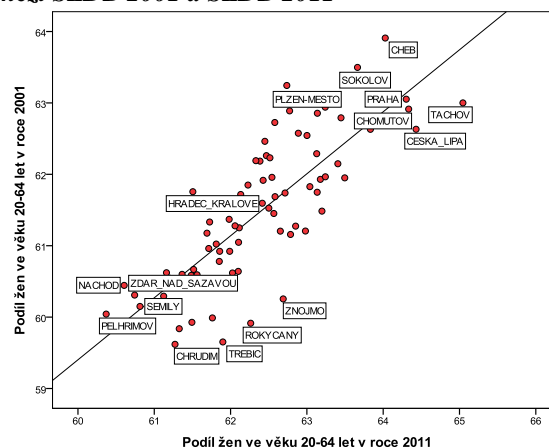
Co se týče podílu mužů ve věkové skupině 20-64 let (Obr. 37.), je zde patrné snížení podílu mužů v roce 2011 a to u skupiny okresů, které tvoří zázemí Prahy (Praha-západ a Praha-východ). U žen se toto snížení podílu nevyskytuje (Obr. 38.). Nižších podílů osob ve věkové kategorii 20-64 let dosahují jak muži, tak ženy v okresech spadajících pod Kraj Vysočina a některých sousedních okresů jako jsou Žďár nad Sázavou, Třebíč, Havlíčkův Brod, Pelhřimov a z okolních například Chrudim, jak je dobře patrné i z přílohy 1. – 4.

Obr. 37. Změna podílu mužů ve věku 20-64 let mezi SLDB 2001 a SLDB 2011

Zdroje: SLDB 2001 a SLDB 2011, vlastní zpracování
Poznámka: podíl v %

Obr. 38. Změna podílu žen ve věku 20-64 let mezi SLDB 2001 a SLDB 2011

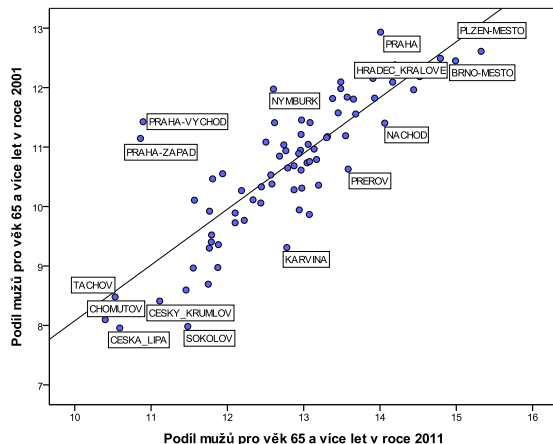

Zdroje: SLDB 2001 a SLDB 2011, vlastní zpracování
Poznámka: podíl v %

Při prvním pohledu na Obr. 39 i Obr. 40. je patrné, že okresy tvořící zázemí Prahy mají velmi odlišné postavení od všech ostatních okresů. Například pro muže z okresu Praha-východ a Praha-západ je zajímavé, že je zachován stejný podíl mužů. Navzdory tomu zvýšení podílu mužů v této kategorii proběhlo u všech ostatních. U žen dokonce v těchto okresech Praha-východ a Praha-západ došlo k snížení podílu a to téměř o 2,5 procentního bodu u obou okresů. Zajímavou skupinou okresů je skupina dosahující nejnižších hodnot, a to okresy v periférii ČR respektive v pohraničí, a to např. Česká Lípa, Sokolov, Tachov a Chomutov. Při pohledu na

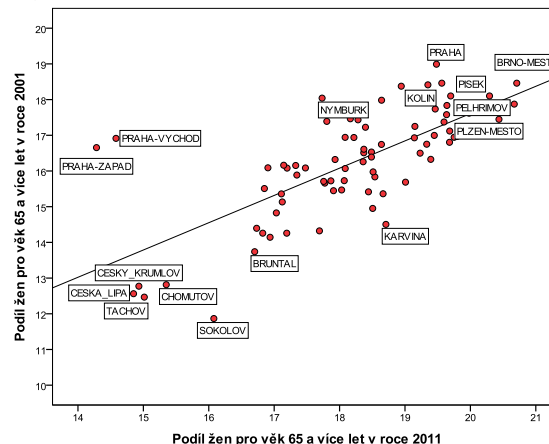
přílohu 5. a přílohu 6. je zde viditelné zvýšení počtu mužů mezi lety 2001 a 2011 na celém území ČR mimo severních Čech okresu Tachov a zázemí Prahy. U žen (Příloha 7 a Příloha 8.) je patrné zvýšení na celém území Čech mimo zázemí Prahy a okresu Česká Lípa, kde dokonce došlo ke snížení.

Obr. 39. Změna podílu mužů ve věku 65 a více let mezi SLDB 2001 a SLDB 2011

Zdroje: SLDB 2001 a SLDB 2011, vlastní zpracování
Poznámka: podíl v %

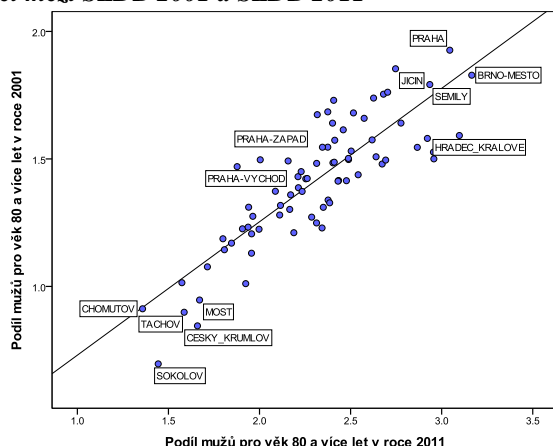
Obr. 40. Změna podílu žen ve věku 65 a více let mezi SLDB 2001 a SLDB 2011

Zdroje: SLDB 2001 a SLDB 2011, vlastní zpracování
Poznámka: podíl v %

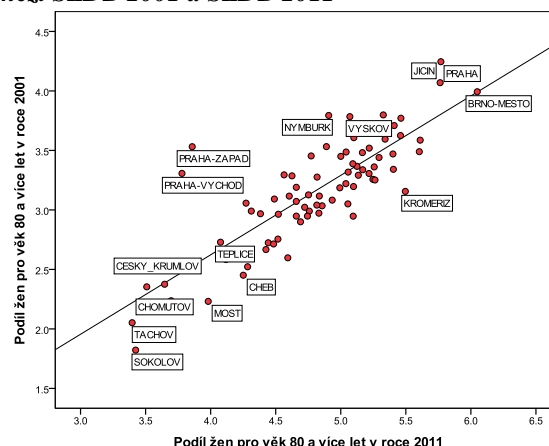
Při pohledu na Obr. 41. a Obr. 42 je patrná skupina příhraničních okresů Most, Sokolov, Tachov, Chomutov apod., kde podíly mužů i žen dosahují nejnižších hodnot mezi roky 2001 a 2011, což je i dobře patrné z příloh 9. - 12. Zvláštní postavení, které měla Praha-východ a Praha-západ pro podíly osob 60 a více let, zde již není patrné. Avšak oddělují se zde okresy s nejvyššími podíly osob v této kategorii, a to Brno-město a Praha pro muže a Brno-město, Praha a Jičín po ženy.

Obr. 41. Změna podílu mužů ve věku 80 a více let mezi SLDB 2001 a SLDB 2011

Zdroje: SLDB 2001 a SLDB 2011, vlastní zpracování
Poznámka: podíl v %

Obr. 42. Změna podílu žen ve věku 80 a více let mezi SLDB 2001 a SLDB 2011

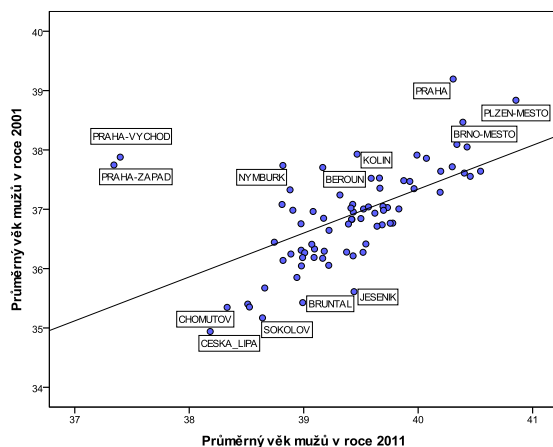

Zdroje: SLDB 2001 a SLDB 2011, vlastní zpracování
Poznámka: podíl v %

4.2.2 Průměrný a mediánový věk

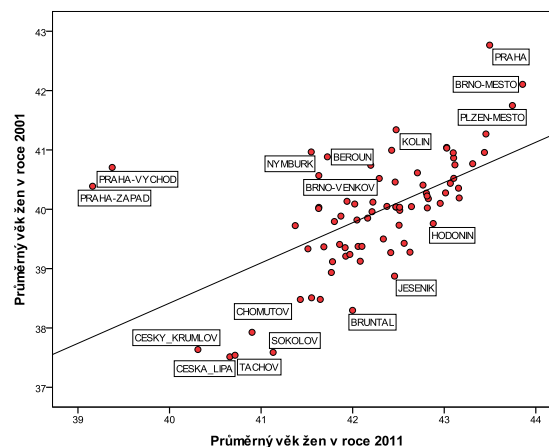
Pokud se podíváme na průměrný věk, vidíme dva body, které jak u mužů, tak u žen vystupují od zbylých bodů. Na Obr. 43. a Obr. 44. jsou vidět body reprezentující Prahu-východ a Prahu-západ. Tyto okresy mají zvláštní postavení, kterým je zázemí okresu s největším městem ČR, Prahy. Lidé, kteří přichází za prací, nachází sídelní zázemí právě v těchto dvou okresech, kde zároveň vychovávají i své děti. Z toho tedy můžeme usuzovat, že právě proto v posledním sledovaném období dosahují tyto regiony nejnižšího průměrného věku, a to jak u mužů, tak u žen. Při pohledu na přílohu 23. a přílohu 24., je patrné, že nejvyšších průměrných věků v roce dosahovali shodně muži i ženy v okrese Praha. Naproti tomu nejnižších hodnot průměrných věků dosahovali muži i ženy v roce 2011 v okresech Praha-východ a Praha-západ. Zajímavostí u průměrného věku je, že v roce 2011 dosáhly tři okresy nejmenšího rozdílu mezi průměrným věkem u mužů a u žen a to méně než dva roky. Jsou to okresy Praha-východ (průměrný věk mužů 37,4 let a průměrný věk žen 39,4 let), Praha-západ (průměrný věk mužů 37,3 let a průměrný věk žen 39,2 let) a Český Krumlov (průměrný věk mužů 38,5 let a průměrný věk žen 40,3 let).

Obr. 43. Změna průměrného věku mužů mezi SLDB 2001 a SLDB 2011

Zdroje: SLDB 2001 a SLDB 2011, vlastní zpracování

Obr. 44. Změna průměrného věku žen mezi SLDB 2001 a SLDB 2011

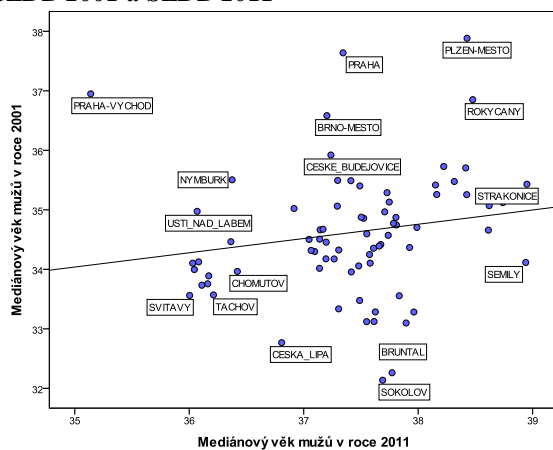
Zdroje: SLDB 2001 a SLDB 2011, vlastní zpracování

Při pohledu na změnu věkového mediánu mužů (Obr. 45.) vidíme, že vysokých hodnot v obou sledovaných obdobích dosahují okresy Praha, Plzeň město a Rokycany. K zajímavé změně dochází v okrese Praha-východ, kde se věkový medián výrazně snížil až na nejnižší hodnotu v roce 2011. Věkový medián u žen (Obr. 46.) dosahoval mezi SLDB 2001 a SLDB 2011 nejvyšších hodnot v okrese Praha. Jak je patrné z přílohy 19. a přílohy 20. nejnižších hodnot dosahovali v roce 2001 muži v okrese Sokolov (35,14 let), zato nejvyšších hodnot dosahovali muži v okrese Plzeň-město, a to 37,88 let. V roce 2011 dosahovali muži nejnižších hodnot v okrese Praha-východ, a to 35,14 let, zato nejvyšších hodnot dosahovali v okrese Strakonice, kde dosahovali mediánového věku 38,95 let. V roce 2001 ženy dosahovaly

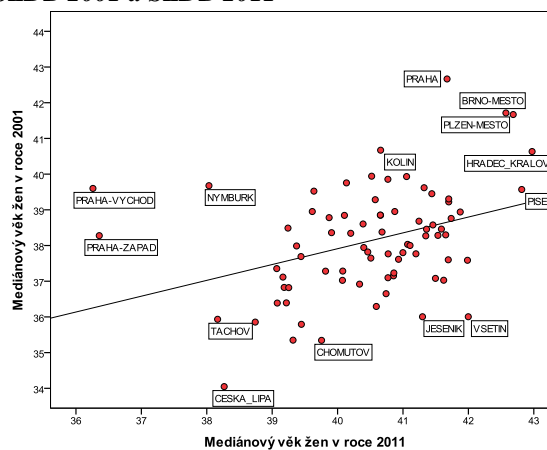
nejnižšího mediánového věku v okrese Česká Lípa (34,05 let), v roce 2011 to byl okres Praha-východ (36,26 let). Nejvyšších hodnot mediánového věku u žen dosahoval v roce 2001 okres Praha (42,66 let) a v roce 2011 to byl okres Hradec Králové.

Obr. 45. Změna mediánového věku mužů mezi SLDB 2001 a SLDB 2011

Zdroje: SLDB 2001 a SLDB 2011, vlastní zpracování

Obr. 46. Změna mediánového věku žen mezi SLDB 2001 a SLDB 2011

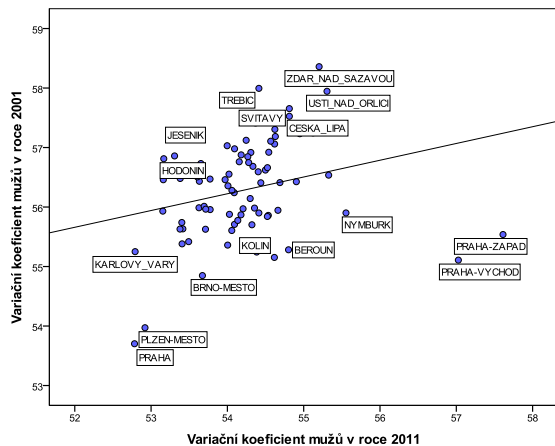
Zdroje: SLDB 2001 a SLDB 2011, vlastní zpracování

4.2.3 Variční koeficient věkového rozložení

Pro zjištění, jak máme na našem území rozptýlené věkové složení mužů, a žen v jednotlivých okresech je v této práci použit variační koeficient věkového rozložení.

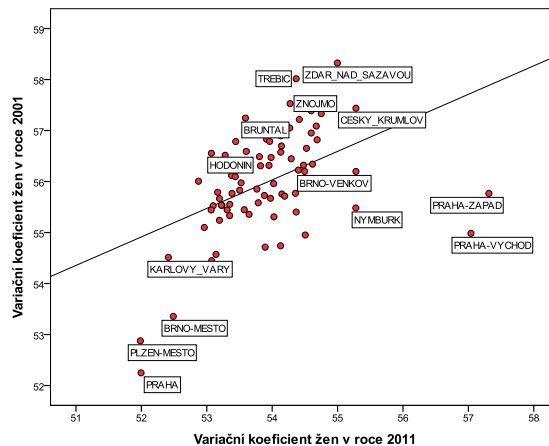
Při pohledu na změnu variačního koeficientu věkového rozložení u mužů (Obr. 47.) vidíme, že k nejmenším změnám mezi roky 2001 a 2011 dochází v okrese Praha, Plzeň-město a Brno-město, jak je i dobře patrné z přílohy 27. a přílohy 28. K největším změnám variačního koeficientu věkového rozložení u mužů dochází v okresech Praha-východ a Praha-západ, kde z původně nižších hodnot v roce 2001 bylo dosaženo až k nejvyšším hodnotám v roce 2011, nejvíce pak okres Praha-západ, a to na 57,61 (Příloha 28.). Pokud se podíváme na změnu variačního koeficientu věkového rozložení u žen (Obr. 48.), je patrné, že vývoj tohoto ukazatele má podobný průběh, jako u mužů. Také se zde seskupují okresy, které v obou sledovaných období dosahovaly nízkých hodnot, a to Praha, Plzeň-město a Brno-město, což zároveň potvrzuje i příloha 29. a příloha 30. Podobně dochází k největším změnám z nízkých hodnot v roce 2001 na hodnoty vysoké v roce 2011 u okresu Praha-východ a Praha-západ.

Obr. 47. Změna variačního koeficientu věkového rozložení mužů mezi SLDB 2001 a SLDB 2011

Zdroje: SLDB 2001 a SLDB 2011, vlastní zpracování

Obr. 48. Změna variačního koeficientu věkového rozložení žen mezi SLDB 2001 a SLDB 2011

Zdroje: SLDB 2001 a SLDB 2011, vlastní zpracování

4.3 Změna vzdělanostních charakteristik

Okres Praha měl při SLDB 2011 výrazně odlišné postavení co se týče osob s vysokoškolským vzděláním. V okrese Praha měla téměř každá čtvrtá osoba ve věku nad 15 let vysokoškolské vzdělání. Více než 35 % obyvatel získalo střední vzdělání s maturitou. Téměř 15 % obyvatel s vysokoškolským vzděláním měly okresy z Jihomoravského kraje. Nejnižších podílů osob s vysokoškolským vzděláním dosahovaly dva kraje a to Karlovarský a Ústecký kraj, kde také více než pětina obyvatel měla pouze základní vzdělání. (ČSÚ. 2012b, s.2)

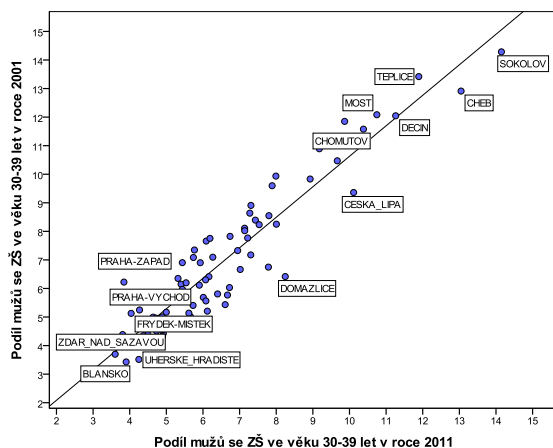
V následující kapitole jsou sledovány skupiny mužů i žen vždy ve věkové kategorii 30-39 let, a to z důvodu, že právě v tomto věkovém intervalu lze předpokládat, že osoby ukončily vzdělání. A zároveň nám tato věková skupina pomůže pochopit vzdělanostní trendy, které se udály mezi SLDB 2001 a SLDB 2011.

Mezi okresy se zvláštním postavením, co se týče vzdělanostních charakteristik, patří okres Praha a jeho zázemí (Praha-východ a Praha-západ). Rozsáhlá škála pracovních příležitostí v Praze, jako je například uplatnění ve státní správě, samosprávě, u většiny kulturních a vědeckých institucí, ale také často i u prestižních zahraničních společností, patří mezi příčiny výrazného zastoupení osob s vysokoškolským vzděláním. (ČSÚ. 2012b, s. 2)

4.3.1 Základní vzdělání

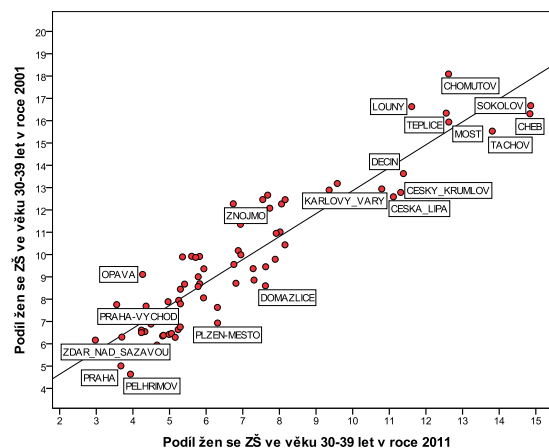
Při pohledu na základní vzdělání jak u mužů, tak u žen (Obr. 49. a Obr. 50.) je patrné, že nejvyšších podílů základního vzdělání dosahují muži i ženy v periferních okresech ze severozápadu Čech jako jsou Sokolov, Chomutov, Louny, Teplice, Tachov a Cheb. Což je také patrné v přílohách 47. až 50., kde je patrné zachování vysokých podílů základního vzdělání jak u mužů, tak u žen v okresech severního pohraničí, a to zejména v okrese Cheb a Sokolov u mužů a Tachov, Cheb a Sokolov u žen.

Obr. 49. Změna podílu mužů se základním vzděláním ve věku 30-39 let mezi SLDB 2001 a SLDB 2011

Zdroje: SLDB 2001 a SLDB 2011, vlastní zpracování
Poznámka: podíl v %

Obr. 50. Změna podílu žen se základním vzděláním ve věku 30-39 let mezi SLDB 2001 a SLDB 2011

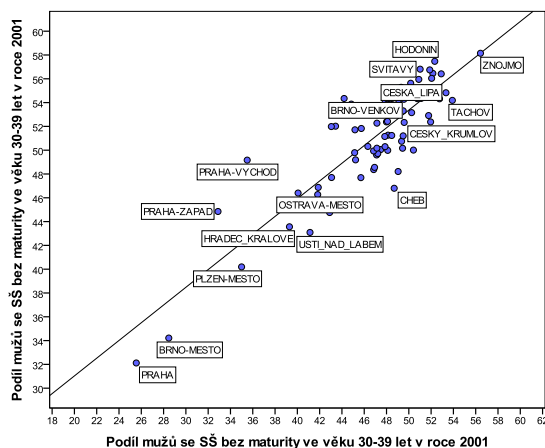

Zdroje: SLDB 2001 a SLDB 2011, vlastní zpracování
Poznámka: podíl v %

4.3.2 Středoškolské vzdělání bez maturity

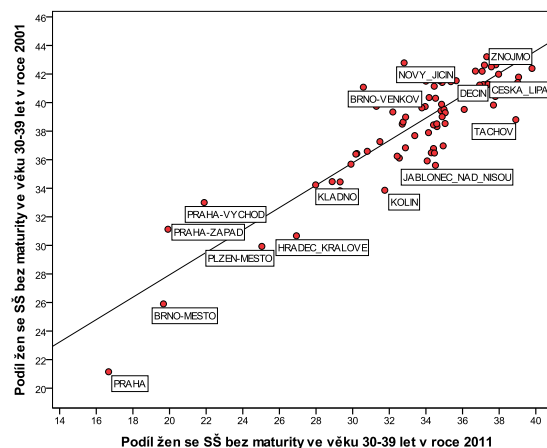
Na Obr. 51 a Obr. 52. je patrné, že muži obecně dosahují ve sledovaných obdobích SLDB 2001 a SLDB 2011 vyšších podílů mužů se středoškolským vzděláním bez maturity, než dosahují ženy. Nejnižších podílů u tohoto vzdělání dosahují jak muži, tak ženy v okresech s největšími městy v ČR a to v okrese Praha, Brno-město a Plzeň-město, což je i dobře patrné z příloh 51.-54.

Obr. 51. Změna podílu mužů se středoškolským vzděláním bez maturity ve věku 30-39 let mezi SLDB 2001 a SLDB 2011

Zdroje: SLDB 2001 a SLDB 2011, vlastní zpracování
Poznámka: podíl v %

Obr. 52. Změna podílu žen se středoškolským vzděláním bez maturity ve věku 30-39 let mezi SLDB 2001 a SLDB 2011

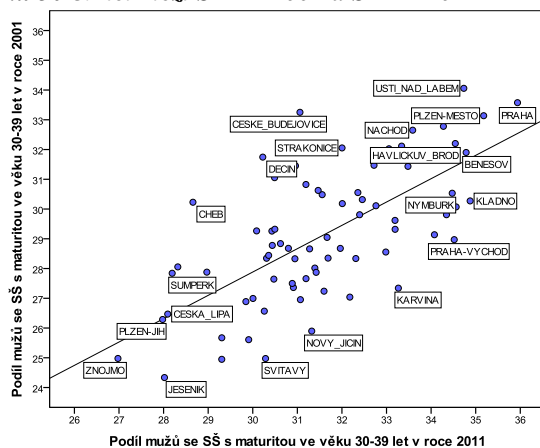

Zdroje: SLDB 2001 a SLDB 2011, vlastní zpracování
Poznámka: podíl v %

4.3.3 Středoškolské vzdělání s maturitou

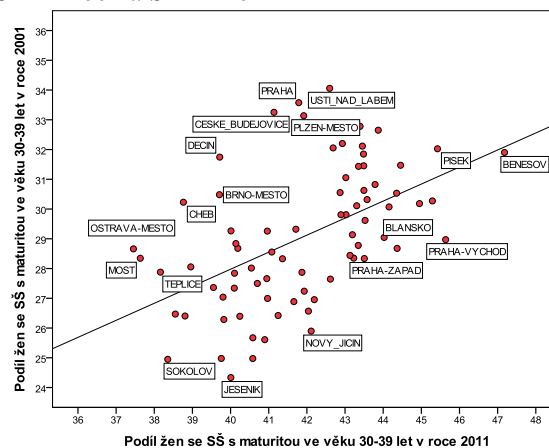
Při pohledu do přílohy 55. a přílohy 56 je patrné, že v roce 2001 nejnižších podílů mužů se středoškolským vzděláním s maturitou bylo dosaženo v okrese Jeseník (24,34 %) a nejvyšších bylo dosaženo v okrese Ústí nad Labem (34,06 %). Nejnižších podílů mužů v roce 2011 se středoškolským vzděláním s maturitou dosahoval okres Znojmo (26,98 %) a nejvyšších podílů dosahoval okres Praha (35,94 %). Z Obr. 53. a Obr. 54. není znatelný žádný významný trend, jen můžeme vysledovat, že nižších podílů dosahují jak muži, tak ženy v příhraničních oblastech jako jsou okresy: Sokolov, Jeseník, Znojmo, Most, apod. U žen je to viditelné v příloze 57. a příloze 58.

Obr. 53. Změna podílu mužů se středoškolským vzděláním s maturitou ve věku 30-39 let mezi SLDB 2001 a SLDB 2011

Zdroje: SLDB 2001 a SLDB 2011, vlastní zpracování
Poznámka: podíl v %

Obr. 54. Změna podílu žen se středoškolským vzděláním s maturitou ve věku 30-39 let mezi SLDB 2001 a SLDB 2011

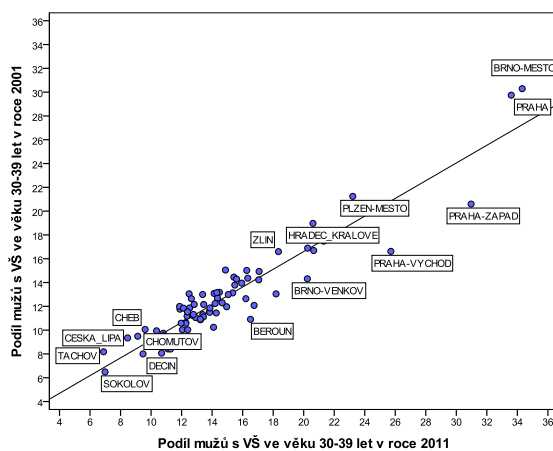

Zdroje: SLDB 2001 a SLDB 2011, vlastní zpracování
Poznámka: podíl v %

4.3.4 Vysokoškolské vzdělání

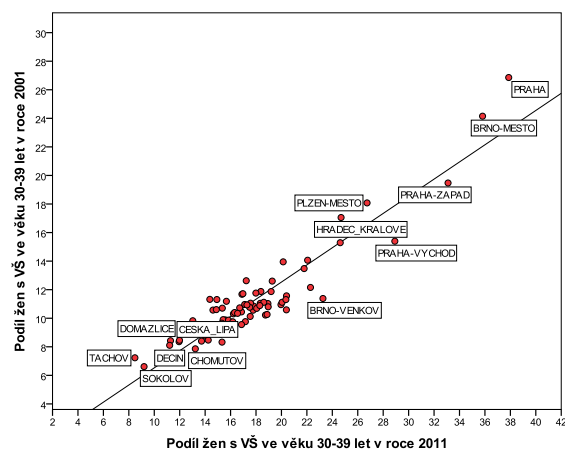
Obecně platí u vysokoškolského vzdělání při pohledu na Obr. 55. a Obr. 56., že nejvyšších podílů dosahují muži a ženy v okresech s největšími městy. Daleko od ostatních regionů je dvojice okresů Brno-město a Praha, kde jak muži, tak ženy dosahují nejvyšších podílů ve vysokoškolském vzdělání. Pokud se podíváme na přílohu 59. a přílohu 62., je patrné, že v roce 2001 nejvyšších podílů osob s vysokoškolským vzděláním dosahovaly okresy Praha a Brno-město, a to jak u mužů, tak u žen. Nejvyšších podílů v roce 2011 dosahovaly okresy Praha, Brno-město a Plzeň-město, a to pro muže a ženy. Z pohledu žen zde ještě dominoval okres České Budějovice a Hradec Králové.

Obr. 55. Změna podílu mužů s vysokoškolským vzděláním ve věku 30-39 let mezi SLDB 2001 a SLDB 2011

Zdroje: SLDB 2001 a SLDB 2011, vlastní zpracování
Poznámka: podíl v %

Obr. 56. Změna podílu žen s vysokoškolským vzděláním ve věku 30-39 let mezi SLDB 2001 a SLDB 2011

Zdroje: SLDB 2001 a SLDB 2011, vlastní zpracování
Poznámka: podíl v %

4.4 Státní příslušnost

Počty osob s cizí státní příslušností jsou výrazně koncentrovány do velkých měst. Celkový počet cizinců v ČR v roce 2011 představuje přibližně 4 % populace. Téměř dvě pětiny cizinců žijí v Praze. Pokud bychom sečetli počet cizinců v Praze a Středočeském kraji tak bychom dostali více než polovinu celkového počtu cizinců v ČR. Nadprůměrného zastoupení cizinců v populaci má i Karlovarský a Plzeňský kraj, a to mezi 5 - 6 %. Největší skupinu cizích státních příslušníků představovaly v roce 2011 osoby s ukrajinskou státní příslušností s počtem 112,9 tisíc osob. Jejich podíl v populaci ČR tak přesáhl 1 %, v Praze tvořily dokonce 3,9 %. Druhou nejpočetnější skupinou cizích státních příslušníků jsou osoby se slovenskou státní příslušností s početním zastoupením 63 tisíc osob. Třetí nejpočetnější skupinu představovali cizí státní příslušníci s vietnamskou státní příslušností s početním zastoupením 48 tisíc osob. Poslední sledovanou čtvrtou nejpočetnější skupinou cizích státních příslušníků byly osoby s ruskou státní příslušností s počtem téměř 30 tisíc osob. Pro všechny uvedené nejpočetnější skupiny platí, že největší část z nich žije ve městech se 100 tisíci a více obyvateli. (ČSÚ. 2012b, s. 1-2)

Pokud se podíváme na podíly mužů s ukrajinskou státní příslušností, (Příloha 31. A Příloha 32.) je patrné, že v roce 2001 dosahovaly nejvyšších hodnot v okresech Semily a Prostějov. Nejnižších hodnot dosahovaly v Moravskoslezském kraji a také v okrese Vsetín a Děčín. V roce 2011 se podíly mužů zvýšily na území celých centrálních Čech a na jižní Moravě. Nejnižších hodnot opět dosahovaly v Moravskoslezském kraji a poté v okrese Hodonín. U žen s ukrajinskou státní příslušností nejvyšších hodnot dosahovaly v roce 2001 (Příloha 33.) okresy Pelhřimov a Prostějov. V roce 2011 (Příloha 34.) dosahovaly ženy nejvyšších podílů v okrese Mělník. Je zde také patrné nízké zastoupení žen v Moravskoslezském kraji a to jak pro rok 2001 tak pro rok 2011.

Osoby se slovenskou státní příslušností jsou rozmístěny nejčastěji do příhraničních okresů se Slovenskem jak je patrné z příloh 35.-38. Dále je také patrné jejich nízké zastoupení v roce 2011 v severních Čechách, a to jak u mužů, tak u žen. Muži se slovenskou státní příslušností dosahovali nejnižších hodnot ve sledovaném období vždy v okresech Cheb a Opava. Ženy dosahovaly nejnižších hodnot ve sledovaném období vždy v okrese Cheb a Děčín.

Osoby s vietnamskou státní příslušností dosahují nejvyšších podílů v příhraničních okresech na severu a západě Čech a to jak u mužů, tak u žen (Přílohy 39.-42.). Okres s maximálním podílem mužů i žen byl v roce 2011 okres Cheb (s 44,93 % pro muže a 39,86 % pro ženy). Minimálních podílů mužů s vietnamskou státní příslušností dosahoval v roce 2011 okres Karviná (3,15 %). Pro ženy byl okres s minimálními podíly okres Blansko, a to 3,67 %.

Rozložení osob s ruskou státní příslušností je mezi sledovanými roky velmi podobné, a to jak u mužů tak u žen (Přílohy 43.-46.) Nejvyšších podílů dosahovali jak muži tak ženy v okrese Praha, ve Středočeském kraji, dále pak v okresech Karlovy Vary, Most a Teplice. V roce 2011 jak muži, tak ženy dosahovali nejvyšších podílů shodně v okrese Karlovy Vary (19,83 % pro muže a 27,52 % pro ženy).

Závěrem v této kapitole lze konstatovat, že nejzajímavějších odlišností mezi pohlavími zaujímají ukazatele dle specifických skupin věku a tudíž pro další analýzy bude zvolena skupina věkových charakteristik, která bude dále analyzována v následující kapitole. Další skupinou ukazatelů, které mají zajímavý vývoj, je skupina ukazatelů vzdělanostních charakteristik pro specifický věk 30-39 let, a tudíž vzdělanostní charakteristiky bude dále analyzovány v následující kapitole.

5 Zhodnocení změny věkových a vzdělanostních charakteristik okresů v ČR

V této kapitole se tato práce podrobněji věnuje syntetizujícímu pohledu na věkové a vzdělanostní charakteristiky v okresech ČR. Pro názornější představu o sledovaných charakteristikách byla použita vícerozměrná statistická analýza, která má sloužit k typologii okresů, tj. vytvoření skupin vykazujících podobné trendy. Jako vhodný nástroj byl použit statistický program SPSS, kde pomocí faktorové a shlukové analýzy byl vytvořen dendrogram, který znázorňuje skupiny okresů, které dosahují podobných trendů.

Předchozí kapitoly se zabývaly jednotlivými ukazateli odděleně. Tato kapitola se bude věnovat dvěma skupinám ukazatelů. První skupinou jsou ukazatele, které lze shrnout pod skupinu věkových charakteristik. Druhou skupinou ukazatelů jsou ukazatele, které se dají shrnout pod skupinu vzdělanostních charakteristik.

První sledovanou skupinou jsou věkové charakteristiky, které jsou převážně předurčeny biologicky. I tak v nich lze nalézt určitý vývoj a odlišnosti v územním pohledu. Naproti tomu stojí druhá sledovaná skupina vzdělanostních charakteristik, ta je již podmíněna kulturním, sociálním a historickým vývojem. Vývoj charakteristik v této skupině má tendenci se sbližovat. V mladších věkových skupinách je již patrné sbližování, co se týče vzdělání v genderovém pohledu.

V části věnující se hlubšímu rozboru výsledných faktorů, kde se budou zobrazovat ukazatele, které mají vždy nejvyšší korelační koeficient s daným faktorem, budou použity dvě zobrazovací metody. Tedy pro zobrazení nejsilnějšího ukazatele v rámci jednotlivých faktorů byl použit jednak klasický kartogram, jak lze vidět například na Obr. 57., ale také alternativní zobrazení používající geostatistickou metodu kriging, na Obr. 58. (Popsanou v metodické kapitole „2.4.4 Predikce pomocí krigování“).

5.1 Věkové charakteristiky

V následující kapitole se tato práce zabývá genderovými aspekty stárnutí populace v jednotlivých okresech ČR. Stárnutí populace se již dlouhodobě projevuje například skutečností, že se muži i ženy dožívají vyššího věku. Ženy sice žijí déle než muži, dynamika růstu naděje dožití u mužů je však větší než v případě naděje dožití žen.

5.1.1 Vstupní proměnné

Pro analýzu věkových charakteristik bylo použito následujících deset ukazatelů za jednotlivé okresy:

1. **Podíl osob 0-19 let.** Zachycuje podíl osob v předprodukčním věku v populaci. Slouží k zachycení nejmladší sledované složky obyvatelstva.
2. **Podíl osob 65 a více let.** Zachycuje podíl osob v postprodukčním věku v populaci.
3. **Podíl osob 80 a více let.** Zachycuje nejstarší složku populace, jenž vypovídá o stáří obyvatelstva
4. **Věkový medián mužů.** Udává věk, kterého dosáhla právě polovina populace mužů. Zachycuje věkové rozložení mužů.
5. **Věkový medián žen.** Udává věk, kterého dosáhla právě polovina populace žen. Zachycuje věkové rozložení žen.
6. **Index stáří.** Udává podíl osob postprodukční složky a osob předprodukční složky. Je vhodný pro srovnávání charakteristiky vývoje věkového složení.
7. **Index seniorů.** Udává podíl osob v nejvyšších věcích. Je vhodný pro zjištění charakteristik v nejstarších věkových skupinách
8. **Ukazatel femininity** (pro věk 80 a více let). Udává podíl nejstarších žen v populaci. Tento ukazatel má velký význam a slouží jako genderový indikátor, jelikož v nejvyšších věcích jsou rozdíly v podílech mužů a žen velmi markantní.
9. **Index závislosti.** Udává podíl osob v postprodukční složce a osob v produkční složce. Tedy závislost osob ve věku 65 a více let na osobách ekonomicky aktivních. Při studiu stárnutí populace také velmi důležitý indikátor.
10. **Index stárnoucí pracovní síly.** Vypovídá o tom, jak stárne složka ekonomicky aktivních osob.

V Tab. 31. jsou viditelné i průměrné hodnoty použitých ukazatelů spolu se směrodatnou odchylkou počítané z okresů.

Tab. 31. Vybrané věkové charakteristiky (CR, 2001 a 2011)

	SLDB 2001		SLDB 2011	
	Průměr	Směrodatná odchylka	Průměr	Směrodatná odchylka
Podíl osob 0-19 let	23,37	1,20	20,28	0,96
Podíl osob 65 a více let	13,52	1,36	15,53	1,23
Podíl osob 80 a více let	2,31	0,35	3,58	0,47
Věkový medián mužů	34,62	1,07	37,41	0,76
Věkový medián žen	38,13	1,53	40,49	1,28
Index stáří (65+ / 0-19)	58,23	8,36	76,98	9,11
Index seniorů (80+ / 65+)	16,99	1,33	22,94	1,59
Index feminity (80+ženy / 80+)	70,12	1,48	68,42	1,77
Index závislosti (65+ / 20-64)	21,44	2,29	24,21	2,12
Index stárnoucí pracovní síly (45-64 / 20-64)	41,62	1,15	42,89	1,13

Zdroje: SLDB 2001 a SLDB 2011, vlastní zpracování

Podíl osob v předprodukční složce se mezi SLDB 2001 a SLDB 2011 snížil o 3,09 procentního bodu, zároveň se snižovala i jeho směrodatná odchylka. Podíl osob 60 a více let a 80 a více let má mezi sčítáními vzrůstový charakter. Věkový medián se zvýšil jak u mužů, tak u žen. Rozdíl mezi SLDB 2001 a SLDB 2011 byl vyšší u mužů než u žen (zvýšení u mužů o 2,79 roku a zvýšení u žen o 2,36 roku). Index stáří se zvýšil z 58,23 na 76,98. Index seniorů zaznamenal vzrůst o 5,95. Ukazatel feminity pro věk 80 a více let se snížil ze 70,12 na 68,42, což indikuje více mužů dožívající se tohoto nejvyššího věku. Index závislosti pro postprodukční složku se zvýšil z 21,44 na 24,21. Stárnoucí pracovní sílu zase indikuje index stárnoucí pracovní síly, jenž se zvýšil ze 41,62 na 42,89.

5.1.2 Faktorová analýza

Nejprve byla použita faktorová analýza, která předem vyjmenované vstupní proměnné redukuje na vysvětlující faktory, které nejsou mezi sebou korelované. Prováděná metoda analýzy hlavních komponent zredukovala původních 10 proměnných na dva faktory (Tab. 32.). Pro snadnější interpretaci výsledných faktorů byla provedena rotace varimax. Výsledná tabulka, která určuje počet faktorů, kde vlastní číslo je větší než jedna (v našem případě u dvou faktorů), je přiložena (Příloha. 63.).

V případě této práce vyšli v analýze pro rok 2011 dva faktory, jak je vidět v Tab. 32. První faktor vysvětluje 45,3 % variability a druhý faktor vysvětluje 34,9 % variability. Tedy pomocí těchto dvou faktorů je možné popsát 80,2% vysvětlené variability.

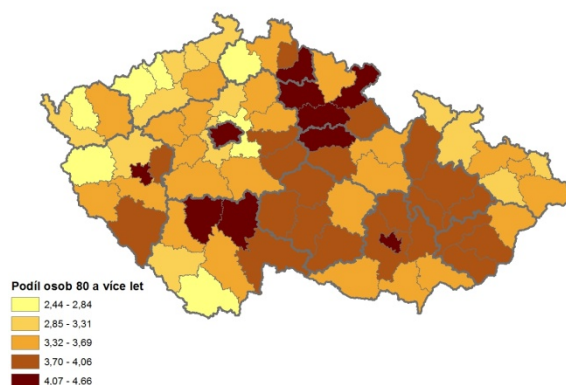
Tab. 32. Faktorové zátěže věkových charakteristik (ČR, 2011)

	Faktor 1	Faktor 2
Podíl osob 80 a více let	0,918	0,335
Index seniorů 80+/65+	0,876	-0,005
Index závislosti (65+/20-64)	0,801	0,524
Podíl osob 65 a více let	0,797	0,566
Index stáří (65+/0-19)	0,759	0,610
Index feminity (80+ženy/80+)	-0,729	0,108
Index stárnoucí pracovní síly (45-64/20-64)	-0,243	0,856
Věkový medián žen	0,430	0,811
Věkový medián mužů	0,137	0,756
Podíl osob 0-19 let	-0,522	-0,657
Procento vysvětlené variability	45,3	34,9

Zdroje: SLDB 2011, vlastní zpracování

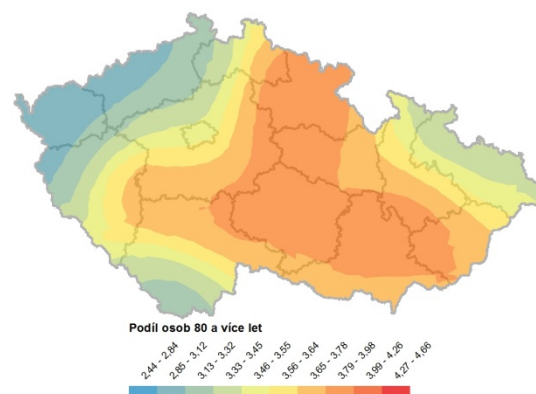
První faktor (*seniorský*) souvisí s ukazateli, které měří charakteristiky stáří týkající se starších a nejstarších věkových skupin, a proto můžeme tento faktor nazvat seniorský. Pro hlubší porozumění složení našeho seniorského faktoru zobrazíme ukazatel, jenž má v rámci seniorského faktoru nejsilnější korelační koeficient 0,918. Nejsilnějším ukazatelem je zde podíl osob 80 a více let zobrazený na Obr. 57. a Obr. 58. Na tomto podílu je patrné jeho rozložení v rámci našeho území. Na Obr. 57. je patrné, že nejvyšších podílů dosahují městské regiony a regiony v periferním území při hranicích Středočeského kraje. V případě, že se podíváme na Obr. 58., tak k predikovaným nejvyšším podílům dochází v oblasti jihovýchodních Čech a jižní Moravy.

Obr. 57. Podíl osob ve věku 80 a více let (ČR, 2011)

Zdroje: SLDB 2011, vlastní zpracování

Obr. 58. Predikce podílu osob 80 a více let (ČR, 2011)

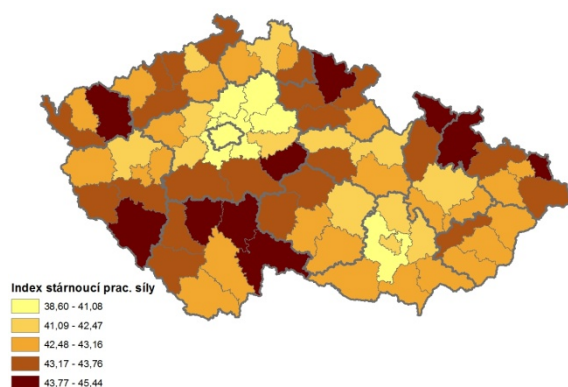
Zdroje: SLDB 2011, vlastní zpracování

Poznámka: metoda kriging

Druhý faktor (*neseniorský*) se skládá z podílu předproduktivní složky, věkový medián mužů, věkový medián žen a index stárnoucí pracovní síly. Vyjmenované ukazatele na rozdíl od prvního nesouvisí se stářím, a tedy ukazatel můžeme nazvat jako neseniorský.

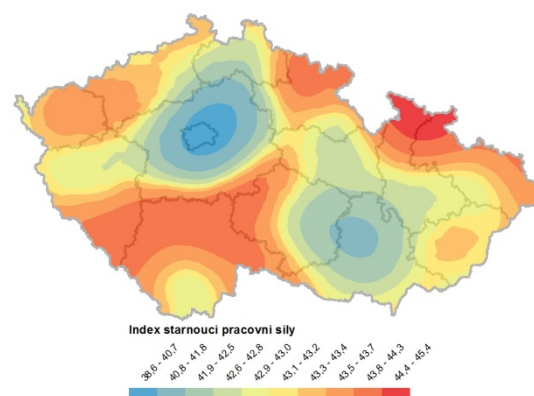
Pro hlubší porozumění neseniorskému faktoru je také zobrazen ukazatel, který má v tomto faktoru nejsilnější korelační koeficient, a to 0,856. Nejsilnějším ukazatelem je zde index stárnoucí pracovní síly, který je zobrazen na Obr. 59. a Obr. 60. Při pohledu na tento index je patrné, že nejvyšších hodnot dosahují příhraniční okresy a převážná část jižních Čech. Na Obr. 60. je dobře patrný vliv velkých měst, jako je Praha a Brno. Je zde dobře vidět, jaký možný vliv mají města na svá zázemí. V našem případě města zřejmě přitahují mladší skupinu ekonomicky aktivních a index stárnoucí pracovní síly zde nabývá nízkých hodnot.

Obr. 59. Index stárnoucí pracovní síly (ČR, 2011)

Zdroje: SLDB 2011, vlastní zpracování

Obr. 60. Predikce indexu stárnoucí pracovní síly (ČR, 2011)

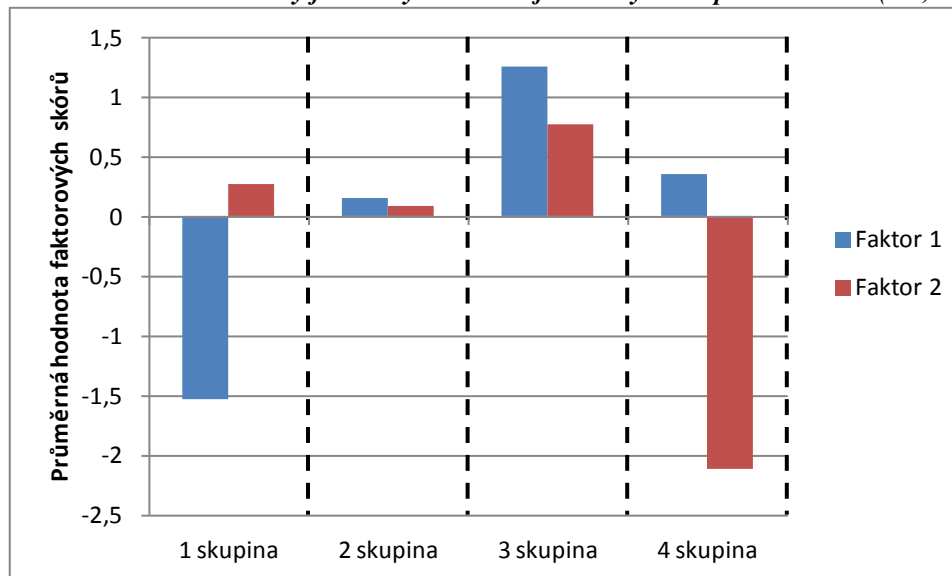

Zdroje: SLDB 2011, vlastní zpracování

Poznámka: metoda kriging

5.1.3 Shluková analýza

Po provedené faktorové analýze byla provedena hierarchická shluková analýza za účelem vytvoření typologie okresů podle stupně seniority a významu neseniorské komponenty. Pro shlukování byly použity faktorové skóry za okresy vypočtené na základě obou faktorů uvedených v Tab. 32. Faktorové skóry, které vstupovaly do shlukové analýzy, nebyly váženy, jelikož nás zajímají rozdíly mezi seniorským a neseniorským faktorem. V našem případě byla pro výpočet vzdáleností použita Euklidovská vzdálenost a shlukování bylo provedeno Wardovou metodou. Vytvořený dendrogram všech okresů je zobrazený v Příloze. 64. Pomocí dendrogramu byla stanovena skupina čtyř skupin okresů zobrazených na Obr. 61. Jako poslední krok byly vypočteny průměrné hodnoty faktorových skóru, v jednotlivých skupinách znázorněných na Obr. 62. Průměrné hodnoty faktorových skóru pro jednotlivé skupiny okresů dávají lepší přehled o tom, jakých průměrných hodnot vypočtených faktorů dosahují okresy v těchto skupinách, stanovuje charakteristiky výsledných skupin okresů.

Obr. 62. Průměrné hodnoty faktorových skóre v jednotlivých skupinách okresů (ČR, 2011)

Zdroje: SLDB 2011, vlastní zpracování

Průměrné hodnoty faktorových skóre podle skupin okresů v této práci stanovují typologii z pohledu věkových charakteristik.

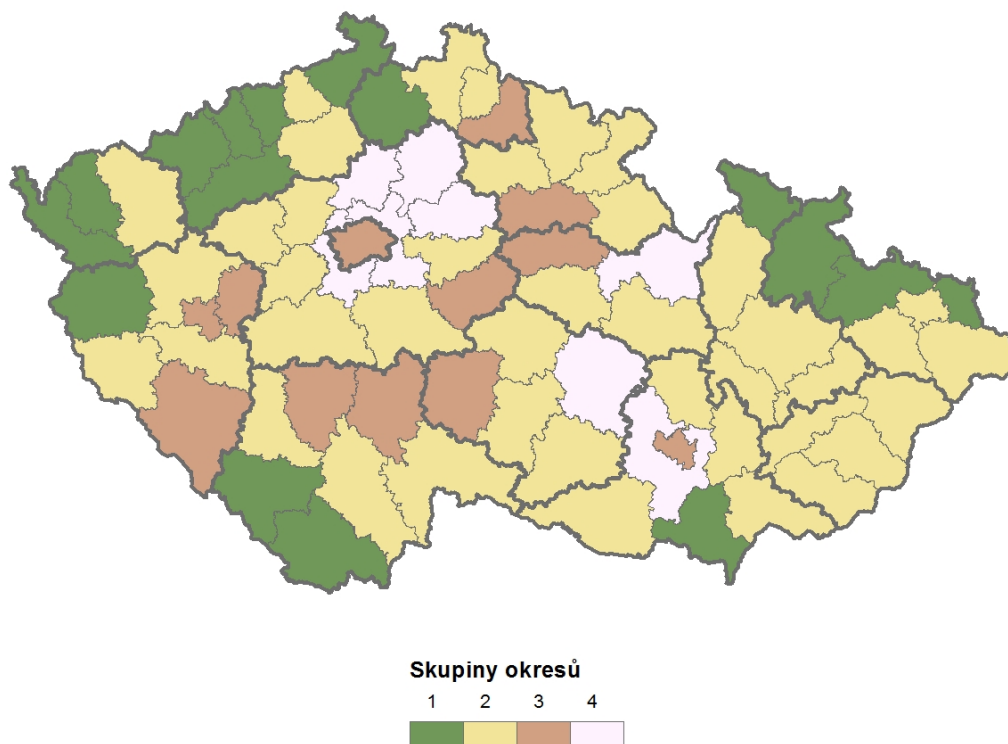
První skupina okresů je charakteristická tím, že faktor 1 (seniorský) dosahuje nejnižších průměrných hodnot faktorových skóre pro první faktor. Dále pak faktor 2 (neseniorský) dosahuje druhých nejvyšších průměrných hodnot faktorových skóre pro druhý faktor.

V případě druhé skupiny nabývá průměrná hodnota skóre pro oba faktory hodnot blízkých nule, a z toho lze usuzovat, že se výsledná skupina těchto okresů nevyznačuje žádnou typickou charakteristikou.

Ve třetí skupině okresů dosahují oba faktory nejvyšších průměrných hodnot faktorových skóre. Faktor 1 (seniorský) i faktor 2 (neseniorský) zde dosahuje nejvyšších hodnot faktorových skóre.

Poslední, čtvrtá skupina dosahuje v případě faktoru 1 (seniorský) druhých nejvyšších průměrných hodnot faktorových skóre pro první faktor.

Obr. 61. Typologie okresů na základě věkových charakteristik (ČR, 2011)

Zdroje: SLDB 2011, vlastní zpracování

První skupina okresů je tvořena těmito okresy: Bruntál, Břeclav, Česká Lípa, Český Krumlov, Děčín, Cheb, Chomutov, Jeseník, Karviná, Louny, Most, Opava, Prachatice, Sokolov, Tachov, Teplice. Tato skupina je charakteristická tím, že se zde objevují příhraniční okresy z celého území ČR.

Druhá skupina okresů je tvořena těmito okresy Benešov, Beroun, Blansko, České Budějovice, Domažlice, Frýdek-Místek, Havlíčkův Brod, Hodonín, Chrudim, Jablonec nad Nisou, Jičín, Jihlava, Jindřichův Hradec, Karlovy Vary, Kladno, Kolín, Kroměříž, Liberec, Litoměřice, Náchod, Nový Jičín, Olomouc, Ostrava-město, Plzeň-jih, Plzeň-sever, Prostějov, Přerov, Příbram, Rakovník, Rychnov nad Kněžnou, Strakonice, Svitavy, Šumperk, Trutnov, Třebíč, Uherské Hradiště, Ústí nad Labem, Vsetín, Vyškov, Zlín, Znojmo. U okresů náležících k této skupině lze jen těžko hledat nějaká specifika. Jedná se o nejpočetnější shluk s neutrálním územím, který i průměrnými hodnotami faktorových skóre (Obr. 62.) nevykazuje žádné typické charakteristiky.

Třetí skupina okresů je tvořena těmito okresy: Brno-město, Hradec Králové, Klatovy, Kutná Hora, Pardubice, Pelhřimov, Písek, Plzeň-město, Praha, Rokycany, Semily, Tábor. V této skupině se vyskytují jak městské regiony tak regiony rozesté při krajských hranicích a to převážně Středočeského kraje.

Čtvrtá skupina okresů je tvořena těmito okresy: Brno-venkov, Mělník, Mladá Boleslav, Nymburk, Praha-východ, Praha-západ, Ústí nad Orlicí, Žďár nad Sázavou. Zde se vyčleňuje skupina okresů charakteristická svou zázemní funkcí velkých měst anebo svým průmyslovým významem jako je případ okresu Mladá Boleslav.

5.2 Vzdelanostní charakteristiky

Úroveň vzdělání se značně diferencuje nejen napříč regiony, ale i genderově. V následující kapitole se tato práce zabývá rozbořem ukazatelů týkajících se vzdelanostních charakteristik. U vzdelanostních charakteristik je v první řadě centrem zájmu celková úroveň vzdělání, proto bude užito ukazatele týkajícího se osob celkem. Dále bude předmětem zájmu, zda existuje diferenciacie mezi muži a ženami. Z toho důvodu je sledována úroveň i odděleně pro muže a ženy.

5.2.1 Vstupní proměnné

K analýze vzdelanostních charakteristik byly použity vzdelanostní ukazatele pro muže a ženy odděleně a pro osoby celkem. Všechny ukazatele jsou sledovány pro věky 30-39 let. V tomto věku je již jistota dokončeného vzdělání. Pro jednotlivé okresy se sledují podíly mužů, žen a celkem pro:

1. Základní vzdělání
2. Středoškolské vzdělání bez maturity
3. Středoškolské vzdělání s maturitou
4. Vysokoškolské vzdělání

Při pohledu na Tab. 33. lze vidět průměrné hodnoty použitých ukazatelů spolu se směrodatnou odchylkou počítané z okresů.

Tab. 33. Vybrané vzdelanostní charakteristiky pro věk 30-39 let (CR, 2001 a 2011)

	SLDB 2001		SLDB 2011	
	Průměr	Směrodatná odchylka	Průměr	Směrodatná odchylka
Podíl mužů se základním vzděláním	7,01	2,51	6,61	2,20
Podíl mužů se středoškolským vzděláním bez maturity	51,16	4,60	47,03	5,33
Podíl mužů se středoškolským vzděláním s maturitou	29,06	2,29	31,50	2,02
Podíl mužů s vysokoškolským vzděláním	12,77	4,00	14,86	5,04
Podíl žen se základním vzděláním	9,48	3,13	6,72	2,82
Podíl žen se středoškolským vzděláním bez maturity	38,39	3,98	33,33	4,42
Podíl žen se středoškolským vzděláním s maturitou	40,76	2,86	41,89	2,06
Podíl žen s vysokoškolským vzděláním	11,37	3,32	18,06	5,17
Podíl osob se základním vzděláním	8,22	2,77	6,66	2,48
Podíl osob se středoškolským vzděláním bez maturity	44,92	4,24	40,30	4,89
Podíl osob se středoškolským vzděláním s maturitou	34,78	2,39	36,61	1,87
Podíl osob s vysokoškolským vzděláním	12,08	3,62	16,43	5,10

Zdroje: SLDB 2001 a SLDB 2011, vlastní zpracování

Poznámka: podíly osob jsou uváděné v dokončeném věku 30-39 let.

Při pohledu na Tab. 33. lze vidět, jak se změnila vzdělanostní ukazatele mezi SLDB 2001 a SLDB 2011. Při pohledu na mužské vzdělanostní ukazatele je patrné snížení podílu mužů se základním vzděláním (ze 7,01 % na 6,61 %) a se středoškolským vzděláním bez maturity (z 51,16 % na 47,03 %). Podíly mužů se středoškolským vzděláním s maturitou a vysokoškolským vzděláním se v mezidobí zvyšují, a to o 2,44 procentního bodu u středoškolského vzdělání s maturitou a o 2,09 procentního bodu u vysokoškolského vzdělání. Vzdělanostní ukazatele u žen kopírují stejný vývoj ve všech kategoriích. Avšak za zmínku stojí poměrně vysoký vzrůst u podílu vysokoškolsky vzdělaných žen, a to o 6,69 procentního bodu. Celkové podíly osob již jen potvrzují předem popsáný vývoj.

5.2.2 Faktorová analýza

Faktorová analýza byla provedena na základě dat sčítání 2011 a dvanáct původních proměnných zredukovala na tři faktory (Tab. 34.), které nejsou mezi sebou korelované. Pro snadnější interpretaci faktorů byla použita rotace varimax. Tabulka určující počet faktorů kde je vlastní číslo větší než jedna je umístěna v Příloze 65.

V případě vzdělanostních charakteristik došlo k redukci vstupních ukazatelů na tři faktory jak je vidět v Tab. 34. První faktor vysvětluje 46,5 % variability, druhý faktor vysvětluje 28,2 % variability a třetí faktor vysvětluje 22,7 % variability. Pomocí tří faktorů tedy lze popsat 97,4 % vysvětlené variability.

Tab. 34. Faktorové zátěže vzdělanostních charakteristik (ČR, 2011)

	Faktor 1	Faktor 2	Faktor 3
Podíl mužů se středoškolským vzděláním vzděláním bez maturity	0,956	0,003	-0,274
Podíl osob se středoškolským vzděláním vzděláním bez maturity	0,954	0,034	-0,294
Podíl žen se středoškolským vzděláním vzděláním bez maturity	0,925	0,089	-0,319
Podíl mužů s vysokoškolským vzděláním vzděláním	-0,927	-0,360	0,058
Podíl osob s vysokoškolským vzděláním vzděláním	-0,922	-0,380	0,074
Podíl žen s vysokoškolským vzděláním vzděláním	-0,908	-0,402	0,090
Podíl mužů se základním vzděláním vzděláním	0,211	0,940	-0,242
Podíl osob se základním vzděláním vzděláním	0,211	0,940	-0,276
Podíl žen se základním vzděláním vzděláním	0,229	0,924	-0,276
Podíl osob se středoškolským vzděláním vzděláním se maturitou	-0,263	-0,303	0,916
Podíl mužů se středoškolským vzděláním vzděláním se maturitou	-0,410	-0,135	0,841
Podíl žen se středoškolským vzděláním vzděláním se maturitou	-0,022	-0,448	0,837
Procento vysvětlené variability	46,5	28,2	22,7

Zdroje: SLDB 2011, vlastní zpracování

Všechny faktory seskupují vždy podíl mužů, žen a celkem dle příslušného vzdělání do daného faktoru. Tedy existenci regionální diference na základě okresů ve vzdělání mezi muži a ženami nemůžeme potvrdit.

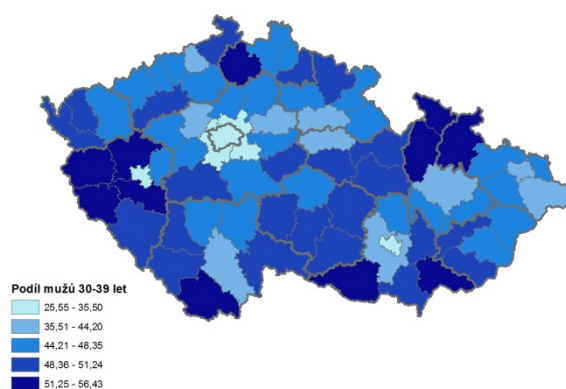
První faktor je sycen podílem středoškolsky vzdělaných a vysokoškolsky vzdělaných osob. Toto seskupení je zajímavé z toho důvodu, že se dvě vzdělanostní skupiny seskupují do jednoho faktoru. Tuto spojitost lze vysvětlit tím, že zvyšující se podíl osob s vysokoškolským vzděláním

má vliv na snižující se podíl osob se středoškolským vzděláním bez maturity. Toto tvrzení potvrzuje porovnání vysokoškolsky vzdělaných osob (Příloha 60. u mužů a Příloha 62. u žen) a osob se středoškolským vzděláním bez maturity (Příloha 52. u mužů a Příloha 54. u žen).

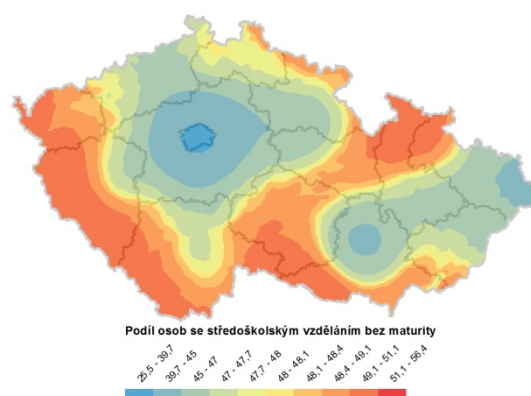
Ukazatel s nejsilnějším korelačním koeficientem 0,956 v rámci prvního faktoru je podíl mužů se středoškolským vzděláním bez maturity zobrazený na Obr. 63. a Obr. 64. U mužů se středoškolským vzděláním bez maturity je typické vysoké zastoupení v mimoměstských regionech, naproti tomu nejvyšších podílů dosahují příhraniční okresy a jisté pásmo dělicí Čechy a Moravu, jak je vidět na Obr. 64.

Obr. 63. Podíl mužů se středoškolským vzděláním bez maturity pro věk 30-39 let (ČR, 2011)

Zdroje: SLDB 2011, vlastní zpracování

Obr. 64. Predikce podílu mužů se středoškolským vzděláním bez maturity pro věk 30-39 let (ČR, 2011)

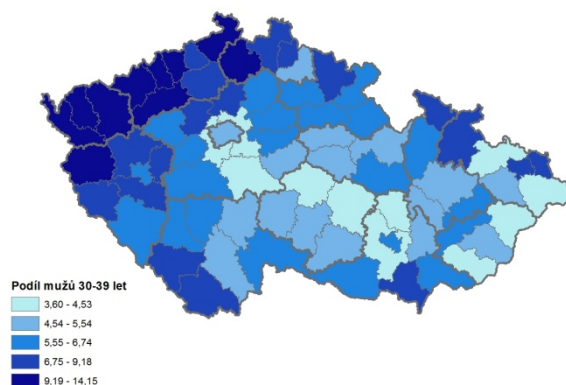

Zdroje: SLDB 2011, vlastní zpracování

Poznámka: metoda kriging

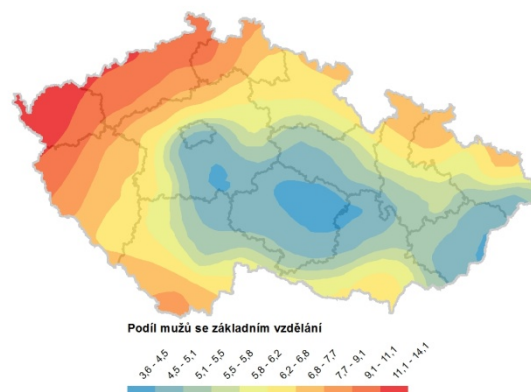
Druhý faktor se skládá pouze z osob se základním vzděláním. V tomto druhém faktoru byl nejsilnějším ukazatelem podíl mužů se základním vzděláním (Obr. 65. a Obr. 66.) s korelačním koeficientem 0,940, který se od hodnoty korelačního koeficientu druhého nejsilnějšího ukazatele lišil až na čtvrtém desetinném místě.

Obr. 65. Podíl mužů se základním vzděláním pro věk 30-39 let (ČR, 2011)

Zdroje: SLDB 2011, vlastní zpracování

Obr. 66. Predikce podílu mužů se základním vzděláním pro věk 30-39 let (ČR, 2011)

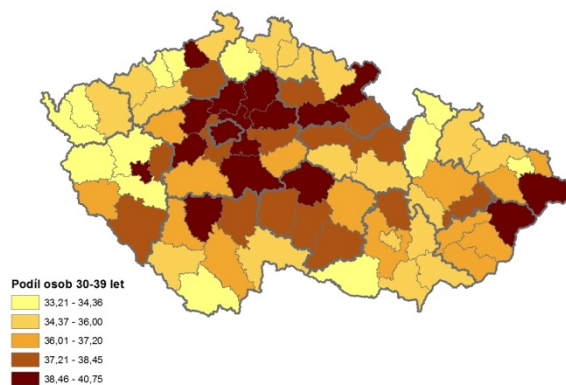

Zdroje: SLDB 2011, vlastní zpracování

Poznámka: metoda kriging

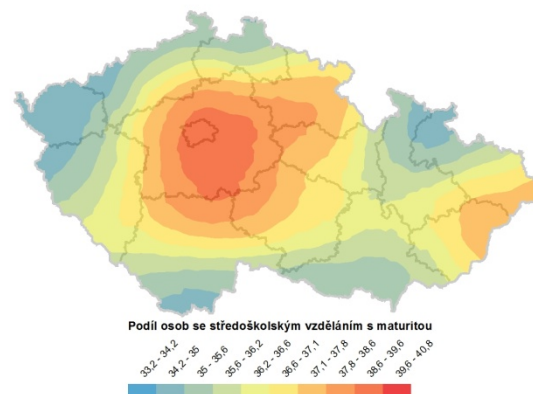
Třetí faktor se skládá pouze z osob, které mají středoškolské vzdělání s maturitou. V tomto třetím faktoru byl nejsilnějším ukazatelem podíl osob se středoškolským vzděláním s maturitou zobrazený na Obr. 69. a Obr. 70. Jeho korelační koeficient dosahoval hodnoty 0,916.

Obr. 69. Podíl osob se středoškolským vzděláním s maturitou pro věk 30-39 let (ČR, 2011)

Zdroje: SLDB 2011, vlastní zpracování

Obr. 70. Predikce podílu osob se středoškolským vzděláním s maturitou pro věk 30-39 let (ČR, 2011)

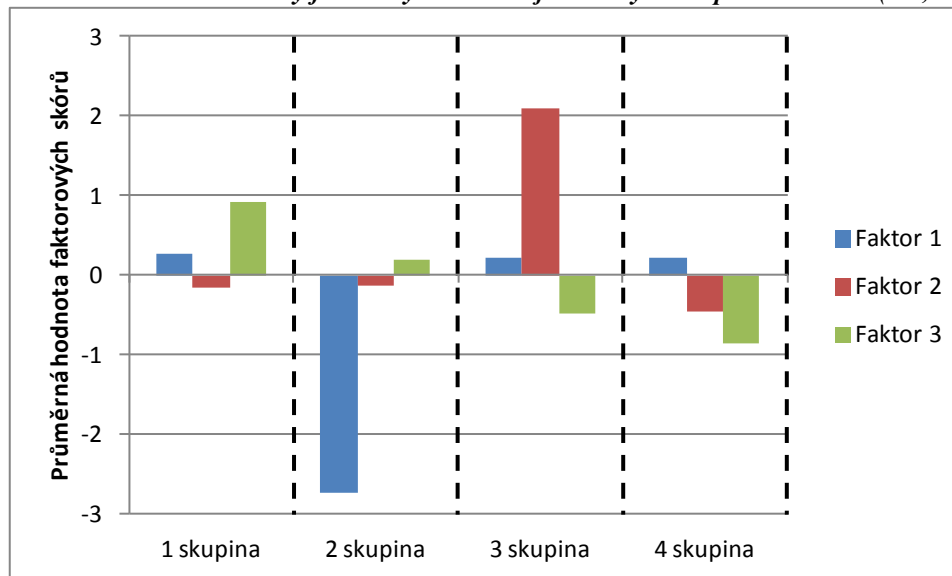

Zdroje: SLDB 2011, vlastní zpracování

Poznámka: metoda kriging

5.2.3 Shluková analýza

V případě této práce při výpočtu shlukové analýzy z faktorových skóre okresů na základě třech výše uvedených vypočítaných faktorů byla pro výpočet vzdáleností použita Euklidovská vzdálenost a shlukování bylo provedeno Wardovou metodou. Vytvořený dendrogram všech okresů je zobrazený v Příloze. 66. Pomocí dendrogramu byla stanovena skupina čtyř skupin okresů zobrazených na Obr. 71. Závěrečným krokem byl výpočet průměrné hodnoty faktorových skóre v jednotlivých skupinách znázorněných na Obr. 72. Průměrné hodnoty faktorových skóre pro jednotlivé skupiny okresů dávají lepší přehled o tom, jakých průměrných hodnot vypočtených faktorů dosahují okresy v těchto skupinách. A stanovuje charakteristiky výsledných skupin okresů.

Obr. 72. Průměrné hodnoty faktorových skóre v jednotlivých skupinách okresů (ČR, 2011)

Zdroje: SLDB 2011, vlastní zpracování

Průměrné hodnoty faktorových skóre podle skupin okresů stanovují typologii z pohledu vzdělanostních charakteristik (Obr. 72.).

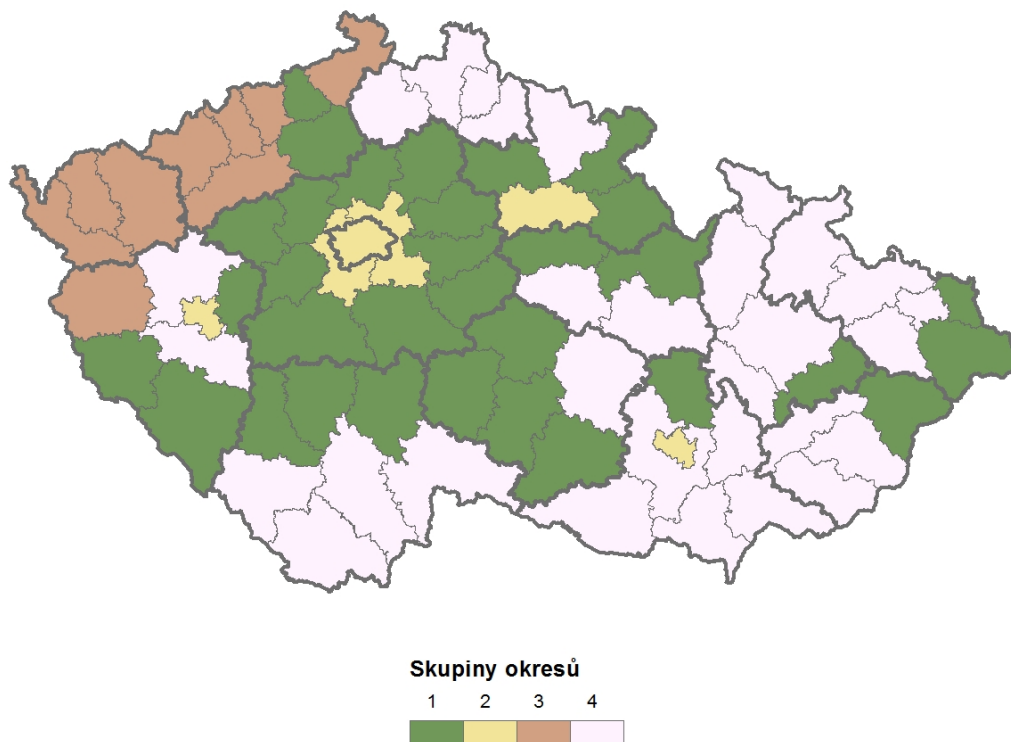
První skupina vzdělanostních charakteristik dosahuje nejvyšších průměrných hodnot faktorových skóre u faktoru 3 skládajícího se z osob se středoškolským vzděláním s maturitou. Ostatní dva faktory dosahují průměrných hodnot faktorových skóre blízkých nule, a tudíž nebudou mít velký vliv na charakteristiku této skupiny.

Ve druhé skupině dosahuje nejnižších průměrných hodnoty faktorových skóre pro první faktor skládající se z osob vysokoškolsky vzdělaných a středoškolsky vzdělaných bez maturity. Do okresů z druhé skupiny spadají městské regiony a lze tedy předpokládat vysoký podíl vysokoškolsky vzdělaných osob a zároveň snižující se podíl osob se středoškolským vzděláním bez maturity.

Třetí skupina se vyznačuje nejvyšší průměrnou hodnotou faktorových skóre u druhého faktoru, který se skládá z osob se základním vzděláním.

Čtvrtá skupina se vyznačuje nejnižší průměrnou hodnotou faktorových skóre u třetího faktoru skládajícího se z osob se středoškolským vzděláním s maturitou. Dále pak nízkých průměrných hodnot faktorových skóre nabývá i druhý faktor skládající se z osob se základním vzděláním.

Obr. 71. Skupiny okresů na základě vzdělanostních charakteristik (ČR, 2011)

Zdroje: SLDB 2011, vlastní zpracování

První skupina okresů je tvořena těmito okresy: Karviná, Benešov, Beroun, Blansko, Domažlice, Frýdek-Místek, Havlíčkův Brod, Jičín, Jihlava, Kladno, Kolín, Litoměřice, Náchod, Písek, Příbram, Rakovník, Rychnov nad Kněžnou, Strakonice, Třebíč, Ústí nad Labem, Vsetín, Klatovy, Kutná Hora, Pardubice, Pelhřimov, Písek, Rokycany, Tábor, Mělník, Mladá Boleslav, Nymburk, Ústí nad Orlicí. Okresy spadající do této skupiny jsou okresy spadající převážně do centrálních Čech a dále se pak nahodile vyskytují po celém území ČR.

Druhá skupina okresů je tvořena těmito okresy: Brno-město, Hradec Králové, Plzeň-město, Praha, Praha-východ, Praha-západ. Tato skupina je tvořena převážně městskými regiony a dále pak regiony tvořícími zázemí hlavnímu městu, tedy okresy Praha-východ a Praha-západ.

Třetí skupina okresů je tvořena těmito okresy: Děčín, Cheb, Chomutov, Louny, Most, Sokolov, Tachov, Teplice, Karlovy Vary. V této skupině se vyskytují příhraniční okresy severních a západních Čech.

Čtvrtá skupina okresů je tvořena těmito okresy: Bruntál, Břeclav, Česká Lípa, Český Krumlov, Jeseník, Opava, Prachatice, České Budějovice, Hodonín, Chrudim, Jablonec nad Nisou, Jindřichův Hradec, Kroměříž, Liberec, Nový Jičín, Olomouc, Ostrava-město, Plzeň-jih, Plzeň-sever, Prostějov, Svitavy, Šumperk, Trutnov, Uherské Hradiště, Vyškov, Zlín, Znojmo, Semily, Brno-venkov, Žďár nad Sázavou. V této skupině se nachází okresy spadající převážně na Moravu a Slezsko a dále se částečně vyskytují i na území Čech.

6 Závěr

Tato práce se zabývá regionální diferenciací genderových charakteristik. V práci byla použita data ze sčítání lidí, domů a bytů 2001 a 2011, s důrazem na generovou diferenciaci. Základním cílem této práce je zachycení současného postavení mužů a žen v České republice se zaměřením na regionální úroveň, ale také práce mapuje vývoj početního stavu a věkovou strukturu obyvatelstva.

Zpracování datové základny bylo poměrně náročné, jelikož Český statistický úřad poskytl data pro trvalý pobyt z SLDB 2011 v databázové podobě v tzv. csv souborech, ve kterých bylo třeba přiřadit názvy číselným kódům, převést je do kontingenčních tabulek a poté je použít. Problematická fáze s vyřešením rozdílného administrativního dělení okresních jednotek byla úspěšně vyřešena přetříděním dat ze SLDB 2001 na nové územní hranice.

Nosná část práce se skládá ze tří kapitol. První z těchto kapitol slouží k základní deskriptivní analýze sledovaných ukazatelů za celé území ČR, ve sledovaném období pro rok 2001 a 2011. Další kapitola pojednává již o genderu v regionálním pohledu. Srovnává vývoj ukazatelů, na úrovni okresů mezi roky 2001 a 2011. Poslední nosná kapitola se zabývá zhodnocením změn věkových a vzdělanostních charakteristik okresů v ČR. Vytváří a popisuje základní typologii okresů dle sledovaných charakteristik.

První část práce pojednávající o změnách genderu v ČR mezi roky 2001 a 2011 je poměrně obsáhlá. Snahou zde bylo dopodrobna popsat vývoj genderu na území ČR. Ve sledovaném období (rok 2001 a 2011) dochází ke zvýšení zastoupení mužů o 0,4 procentního bodu. Zároveň se také zvýšil průměrný a mediánový věk. Podíl osob v poproduktivním věku roste, intenzivněji pak u mužů. Zvyšuje se i vzdělanost obyvatelstva, intenzivněji u žen. Podíl vysokoškolsky vzdělaných žen se přibližuje podílu vysokoškolsky vzdělaných mužů. V mladších věkových kategoriích dochází ke sblížení struktury vzdělání mezi muži a ženami. Ve sledovaném období 2001 a 2011, zastoupení cizích státních příslušníků vzrostlo o 3,5 procentního bodu. V populaci cizích státních příslušníků dominují osoby z Ukrajiny, Slovenska, Vietnamu a Ruska dohromady tvoří více, nežli polovinu cizích státních příslušníků na území ČR. V populaci se zvyšuje podíl svobodných osob a to jak u mužů, tak u žen. Zajímavostí zde je, že se zvyšuje počet vdovců a zároveň se snižuje počet vdov, což je zapříčiněno rychleji zvyšující se nadějí na dožití u mužů oproti ženám. Výrazné je pak také snížení počtu ženatých mužů a vzdaných žen. V ČR existuje také možnost registrovaného partnerství a v ČR již tato registrace dosáhla 1991 osob (1420 mužů a 571 žen). Věřící osoby obecně zaznamenávají snižující se trend, zároveň se v posledním SLDB 2011 výrazně zvýšil podíl osob, kteří na otázku týkající se náboženství neodpověděli. Ve věkové struktuře se výrazně snižuje početní zastoupení starších věřících žen. Co se týče ekonomické aktivity osob, nedošlo k výrazným změnám, jen se změnila struktura

těchto osob, zvýšil se zde počet pracujících důchodců a studentu. Zajímavostí je, že podíl nezaměstnaných mužů zvýšil o 0,9 procentního bodu a podíl nezaměstnaných žen se snížil o 0,4 procentního bodu.

Druhá část práce pojednávající o změnách genderu v regionálním pohledu mezi SLDB 2001 a SLDB 2011 sleduje vybrané ukazatele do podrobnosti okresu. Zároveň se zaměřuje na věkové kategorie, které jsou relevantní pro každý ukazatel. Index maskulinity sleduje až ve vyšším věku. V nejstarší věkové kategorii (80 a více let) u indexu maskulinity dochází ke značné diferenciaci. Při sledování průměrného a mediánového věku sledujeme výrazný vliv velkých měst a jejich zázemí. Vzdělání se v rámci regionu vyznačuje vysokými podíly vysokoškoláků v městských regionech a zároveň vysokým podílem osob s nižším vzděláním v periferních a příhraničních okresech. Každá skupina ze sledovaných cizích státních příslušníků má regiony, které preferuje. Například osoby s vietnamskou národností preferují severní a východní části Čech, oproti osobám se slovenskou národností, kteří preferují okresy v příhraniční oblasti slovenských hranic.

Poslední část práce se věnuje rozboru věkových a vzdělanostních charakteristik. Byla zde stanovena a popsána typologie okresů dle analyzovaných charakteristik věku a vzdělání. Pro názornost je pro každou kapitolu uveřejněn graf průměrných hodnot faktorových skóre v jednotlivých okresech a dále pak uveřejněná typologie okresů pro věkové i vzdělanostní charakteristiky.

Velký význam pro postavení žen a mužů v ČR jistě má a bude mít vzrůst vzdělání, a to především u žen, které měly z minulosti oproti mužům viditelné nedostatky. Dnes je situace pro ženy natolik pozitivní, že se svým vzděláním mužům naprosto vyrovnávají. U mladších osob do 30 let je úroveň vzdělání z genderového pohledu dokonce téměř vyrovnaná. Do budoucna lze odhadovat, že tento vzdělanostní trend bude pokračovat, a ženy tak umocní svou potřebu realizovat se v zaměstnání, a rodinný život se tak bude muset rovnoměrněji přetřansformovat mezi muže a ženy (ČSÚ. 2005)

V práci se potvrdil předpoklad, že území značně diferencuje dle genderu na vybraných ukazatelích. Z předkládané analýzy je zřejmé, že se vydělují především městské okresy, jejich zázemí a okresy s populačně velkými českými městy. K výrazným změnám také docházelo v příhraničních okresech. Mezi SLDB 2001 a SLDB 2011 docházelo k vývoji všech sledovaných ukazatelů. Všechny změny byly v zásadě pozitivního charakteru jako například zvyšující se podíly vysokoškolsky vzdělaných osob nebo zvyšující se průměrný věk. V genderové diferenciaci hraje zásadní roli věk a věkové kategorie. Existují ukazatele, které byly zatíženy stereotypy z minulosti, jako je vysoký podíl žen se základním vzděláním ve vyšších věcích. V současnosti se tyto rozdíly mezi muži a ženami stírají.

Z mého pohledu je výsledný přínos, mnou předkládané práce, rozšíření datové základny na regionální úrovni pojednávající o generové problematice.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

BARDOŇOVÁ , Hana. 2012, Cizinci na území ČR v uplynulém desetiletí. STATISTIKA & MY. 2012, roč. 02, č. 03, s. 46-51. Dostupné z:

[http://www.czso.cz/csu/2012edicniplan.nsf/t/BB0040342B/\\$File/18041203.pdf](http://www.czso.cz/csu/2012edicniplan.nsf/t/BB0040342B/$File/18041203.pdf)

BARTOŇOVÁ, Dagmar. 2013, Úroveň vzdělání obyvatelstva ČR a její zjišťování aneb jak lze měřit úroveň vzdělání. Demografie: revue pro výzkum populačního vývoje. 2013, roč. 55, č. 2, s. 145-149. Dostupné z:

[http://www.czso.cz/csu/2013edicniplan.nsf/t/8E004C7C95/\\$File/180313q2.pdf](http://www.czso.cz/csu/2013edicniplan.nsf/t/8E004C7C95/$File/180313q2.pdf)

ČERMÁKOVÁ, Marie. 2000, *Proměny současné české rodiny: (rodina - gender - stratifikace)*. Vyd. 1. Praha: Sociologické nakladatelství, 170 s. Studie (Sociologické nakladatelství), sv. 28. ISBN 80-858-5093-1.

ČERMÁKOVÁ, Marie. 2001, Demografové, pohlaví a gender. Demografie: revue pro výzkum populačního vývoje. 2001, roč. 43, č. 2, s. 142-143.

ČSÚ. 2003, Národnostní složení obyvatelstva. In: [online]. Praha: ČSÚ, 2003 [cit. 2013-05-01]. Dostupné z: <http://www.czso.cz/csu/2003edicniplan.nsf/t/57004FD472/>

ČSÚ. 2005, Ženy a muži ČR v letech 2005. Praha: ČSÚ, 2005. Dostupné z:

<http://www.czso.cz/csu/2005edicniplan.nsf/publ/1415-05-2005>

ČSÚ. 2007, Regionální rozdíly v demografickém, sociálním a ekonomickém vývoji České republiky v letech 2000 a 2005. In: [online]. Praha: ČSÚ, 2007 [cit. 2013-03-21]. Dostupné z: <http://www.czso.cz/csu/2007edicniplan.nsf/p/1379-07>

ČSÚ. 2011, ČSÚ sečte při sčítání i lidi, kteří se přihlásí k hnutí Jedi. Praha: ČSÚ, 2011 [cit. 2012-01-28]. Dostupné z:

http://www.scitani.cz/sldb2011/redakce.nsf/i/csu_secte_pri_scitani_i_lidi_kteri_se_prihlasi_k_hnuti_jedi

ČSÚ. 2012a, Obyvatelstvo podle Sčítání lidu, domů a bytů 2011 - Česká republika a kraje [online]. Praha: ČSÚ, 2012 [cit. 2012-12-07]. Dostupné z:

http://www.czso.cz/csu/2012edicniplan.nsf/publ/07000-12-n_2012

ČSÚ. 2012b, Komentář k základním výsledkům SLDB 2011 Česká republika. In: [online]. Praha: ČSÚ, 2012 [cit. 2013-04-10]. Dostupné z:

[http://www.czso.cz/csu/2012edicniplan.nsf/41fed56aacfa8529c1256f5100518b03/7a40c6c07fc23c14c1257b020056d86c/\\$FILE/63382557.pdf/CR_komentar.pdf](http://www.czso.cz/csu/2012edicniplan.nsf/41fed56aacfa8529c1256f5100518b03/7a40c6c07fc23c14c1257b020056d86c/$FILE/63382557.pdf/CR_komentar.pdf)

ČSÚ. 2012c, Slovenská národnost na území ČR. In: [online]. Praha: ČSÚ, 2012 [cit. 2013-07-03]. Dostupné z:

http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/slovenska_narodnost

ČSÚ. 2013a, Okres dle statistické klasifikace. Praha: ČSÚ, 2013 [cit. 2013-03-15]. Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/rso.nsf/i/okres_NUTS

ČSÚ. 2013b, Gender: Historie genderové problematiky v ČR. Praha: ČSÚ, 2013 [cit. 2013-05-02]. Dostupné z:

http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/o/gender_hist-historie_genderove_problematiky_v_cr

ČSÚ. 2013c, Projekce obyvatelstva České republiky do roku 2100. In: [online]. Praha: ČSÚ, 2013 [cit. 2013-08-10]. Dostupné z: <http://www.czso.cz/csu/2013edicniplan.nsf/p/4020-13>

ČSÚ. 2013d, Pohyb obyvatelstva - 1. čtvrtletí 2013. In: [online]. Praha: ČSÚ, 2013 [cit. 2013-08-01]. Dostupné z: <http://www.czso.cz/csu/csu.nsf/informace/coby061213.doc>

JEŽEK, Josef. 2008, Geostatistika: Úvod do geostatistiky. (učební skripta)

KALIBOVÁ, Květa. 1997, Úvod do demografie. 1. vyd. Praha: Karolinum, 52 s. ISBN 80-718-4428-4.

MILITKÝ, Jiří. 2004, Metoda hlavních komponent a exploratorní analýza vícerozměrných dat. 2004, s. 11. Dostupné z: <http://meloun.upce.cz/docs/publication/127a.pdf>

MÜLLER, Jan. 2007, Aktuální změny v územním členění ČR a demografických dat. Demografie: revue pro výzkum populačního vývoje. roč. 49, č. 4, s. 253-261.

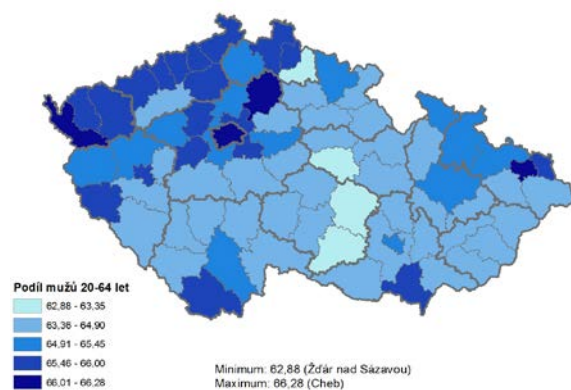
PAVLÍK, Zdeněk, Jitka RYCHTAŘÍKOVÁ a Alena ŠUBRTOVÁ. 1986, Základy demografie. Vyd. 1. Praha: Academia, 732 s.

TUHÁČKOVÁ, Pavla. 2013, Ekonomická aktivita podle výsledků sčítání 2011. Demografie: revue pro výzkum populačního vývoje. 2013, roč. 55, č. 1, s. 86-94. Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/2013edicniplan.nsf/publ/1803-13-q1_2013

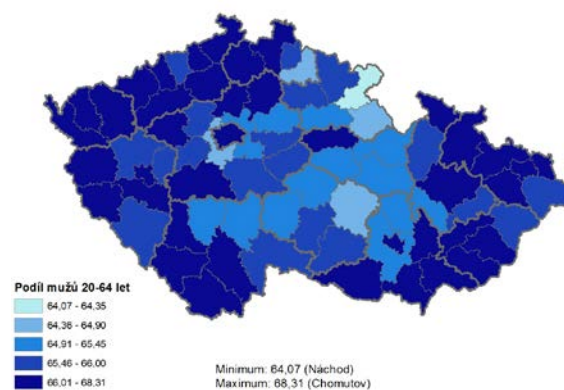
Přílohy

Příloha 1. Podíl mužů 20-64 let (ČR, 2001)	100
Příloha 2. Podíl mužů 20-64 let (ČR, 2011)	100
Příloha 3. Podíl žen 20-64 let (ČR, 2001)	100
Příloha 4. Podíl žen 20-64 let (ČR, 2011)	100
Příloha 5. Podíl mužů 65 a více let (ČR, 2001)	100
Příloha 6. Podíl mužů 65 a více let (ČR, 2011)	100
Příloha 7. Podíl žen 65 a více let (ČR, 2001)	101
Příloha 8. Podíl žen 65 a více let (ČR, 2011)	101
Příloha 9. Podíl mužů 80 a více let (ČR, 2001)	101
Příloha 10. Podíl mužů 80 a více let (ČR, 2011)	101
Příloha 11. Podíl žen 80 a více let (ČR, 2001)	101
Příloha 12. Podíl žen 80 a více let (ČR, 2011)	101
Příloha 13. Ima pro věk 20-64 let (ČR, 2001)	102
Příloha 14. Ima pro věk 20-64 let (ČR, 2011)	102
Příloha 15. Ima pro věk 65 a více let (ČR, 2001)	102
Příloha 16. Ima pro věk 65 a více let (ČR, 2011)	102
Příloha 17. Ima pro věk 80 a více let (ČR, 2001)	102
Příloha 18. Ima pro věk 80 a více let (ČR, 2011)	102
Příloha 19. Mediánový věk mužů (ČR, 2001)	103
Příloha 20. Mediánový věk mužů (ČR, 2011)	103
Příloha 21. Mediánový věk žen (ČR, 2001)	103
Příloha 22. Mediánový věk žen (ČR, 2011)	103
Příloha 23. Průměrný věk mužů (ČR, 2001)	103
Příloha 24. Průměrný věk mužů (ČR, 2011)	103
Příloha 25. Průměrný věk žen (ČR, 2001)	104
Příloha 26. Průměrný věk žen (ČR, 2011)	104
Příloha 27. Variační koeficient věkového rozložení mužů (ČR, 2001)	104
Příloha 28. Variační koeficient věkového rozložení mužů (ČR, 2011)	104
Příloha 29. Variační koeficient věkového rozložení žen (ČR, 2001)	104
Příloha 30. Variační koeficient věkového rozložení žen (ČR, 2011)	104
Příloha 31. Podíl mužů s ukrajinskou státní příslušností (ČR, 2001)	105
Příloha 32. Podíl mužů s ukrajinskou státní příslušností (ČR, 2011)	105
Příloha 33. Podíl žen s ukrajinskou státní příslušností (ČR, 2001)	105
Příloha 34. Podíl žen s ukrajinskou státní příslušností (ČR, 2011)	105
Příloha 35. Podíl mužů se slovenskou státní příslušností (ČR, 2001)	105

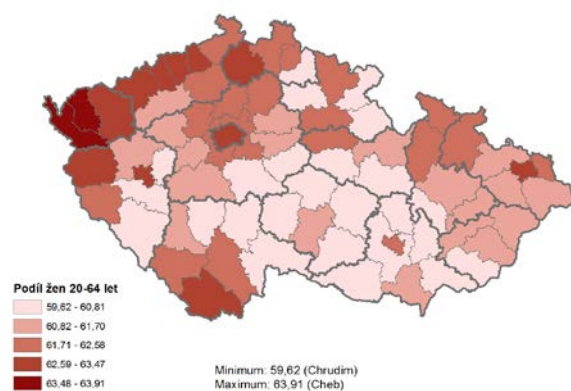
Příloha 36. Podíl mužů se slovenskou státní příslušností (ČR, 2011)	105
Příloha 37. Podíl žen se slovenskou státní příslušností (ČR, 2001)	106
Příloha 38. Podíl žen se slovenskou státní příslušností (ČR, 2011)	106
Příloha 39. Podíl mužů s vietnamskou státní příslušností (ČR, 2001)	106
Příloha 40. Podíl mužů s vietnamskou státní příslušností (ČR, 2011)	106
Příloha 41. Podíl žen s vietnamskou státní příslušností (ČR, 2001)	106
Příloha 42. Podíl žen s vietnamskou státní příslušností (ČR, 2011)	106
Příloha 43. Podíl mužů s ruskou státní příslušností (ČR, 2001)	107
Příloha 44. Podíl mužů s ruskou státní příslušností (ČR, 2011)	107
Příloha 45. Podíl žen s ruskou státní příslušností (ČR, 2001)	107
Příloha 46. Podíl žen s ruskou státní příslušností (ČR, 2011)	107
Příloha 47. Podíl mužů se základním vzděláním ve věku 30-39 let (ČR, 2001)	107
Příloha 48. Podíl mužů se základním vzděláním ve věku 30-39 let (ČR, 2011)	107
Příloha 49. Podíl žen se základním vzděláním ve věku 30-39 let (ČR, 2001)	108
Příloha 50. Podíl mužů se základním vzděláním ve věku 30-39 let (ČR, 2011)	108
Příloha 51. Podíl mužů se středoškolským vzděláním bez maturity, ve věku 30-39 let (ČR, 2001)	108
Příloha 52. Podíl mužů se středoškolským vzděláním bez maturity, ve věku 30-39 let (ČR, 2011)	108
Příloha 53. Podíl žen se středoškolským vzděláním bez maturity, ve věku 30-39 let (ČR, 2001)	108
Příloha 54. Podíl žen se středoškolským vzděláním bez maturity, ve věku 30-39 let (ČR, 2011)	108
Příloha 55. Podíl mužů se středoškolským vzděláním s maturitou, ve věku 30-39 let (ČR, 2001)	109
Příloha 56. Podíl mužů se středoškolským vzděláním s maturitou, ve věku 30-39 let (ČR, 2011)	109
Příloha 57. Podíl žen se středoškolským vzděláním s maturitou, ve věku 30-39 let (ČR, 2001)	109
Příloha 58. Podíl mužů se středoškolským vzděláním s maturitou, ve věku 30-39 let (ČR, 2011)	109
Příloha 59. Podíl mužů s vysokoškolským vzděláním, ve věku 30-39 let (ČR, 2001)	109
Příloha 60. Podíl mužů s vysokoškolským vzděláním, ve věku 30-39 let (ČR, 2011)	109
Příloha 61. Podíl žen s vysokoškolským vzděláním, ve věku 30-39 let (ČR, 2001)	110
Příloha 62. Podíl žen s vysokoškolským vzděláním, ve věku 30-39 let (ČR, 2011)	110
Příloha 63. Hodnota vlastního čísla a podíl vysvětlené variability pro věkové charakteristiky	110
Příloha 64. Shlukování okresů na základě věkových charakteristik	111
Příloha 65. Hodnota vlastního čísla a podíl vysvětlené variability pro vzdělanostní charakteristiky	112
Příloha 66. Shlukování okresů na základě vzdělanostních charakteristik	113
Příloha 67. - E-mailová komunikace s Radan Šafařík, MPSV, ze dne 5. 3. 2013	114
Příloha 68. - E-mailová komunikace s Marek Řezanka ČSÚ, ze dne 11. 3. 2013	114
Příloha 68. - E-mailová komunikace s Jana Podhorská ČSÚ, ze dne 12. 3. 2013	114

Příloha 1. Podíl mužů 20-64 let (ČR, 2001)

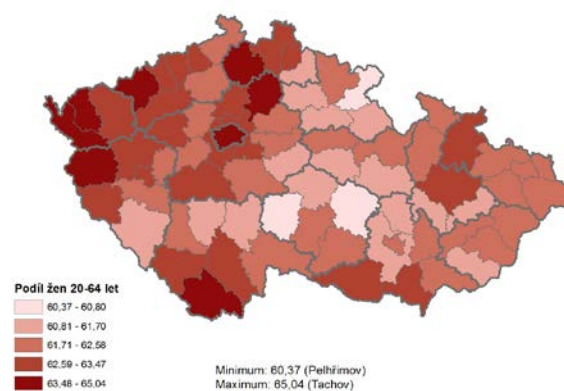
Zdroje: SLDB 2001, vlastní zpracování

Příloha 2. Podíl mužů 20-64 let (ČR, 2011)

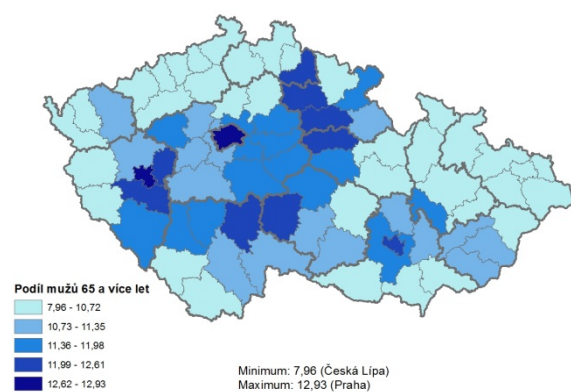
Zdroje: SLDB 2011, vlastní zpracování

Příloha 3. Podíl žen 20-64 let (ČR, 2001)

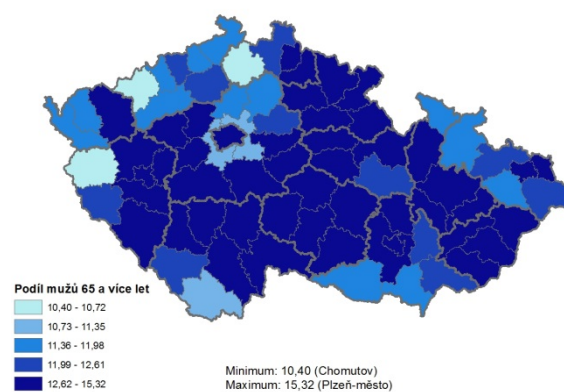
Zdroje: SLDB 2001, vlastní zpracování

Příloha 4. Podíl žen 20-64 let (ČR, 2011)

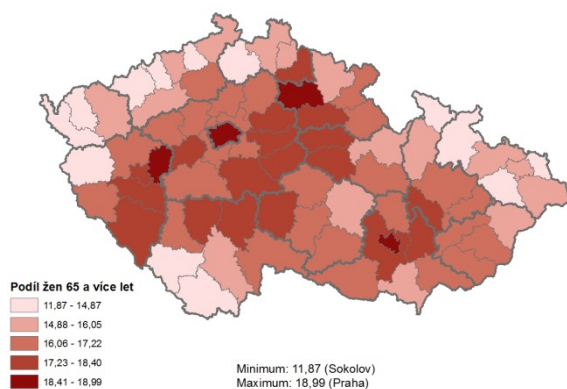
Zdroje: SLDB 2011, vlastní zpracování

Příloha 5. Podíl mužů 65 a více let (ČR, 2001)

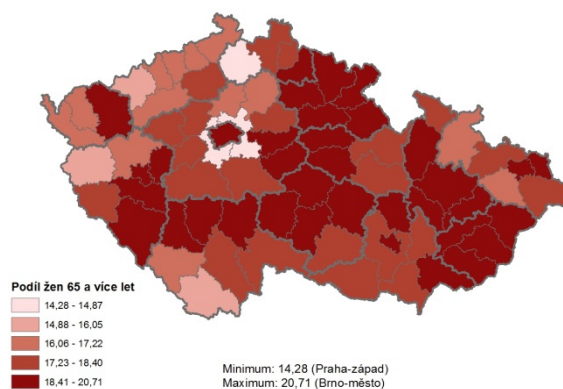
Zdroje: SLDB 2001 a vlastní zpracování

Příloha 6. Podíl mužů 65 a více let (ČR, 2011)

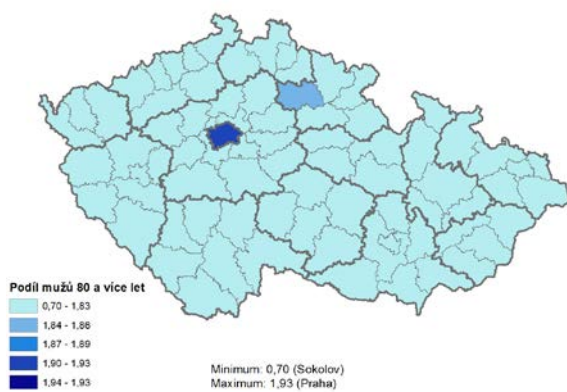
Zdroje: SLDB 2011 a vlastní zpracování

Příloha 7. Podíl žen 65 a více let (ČR, 2001)

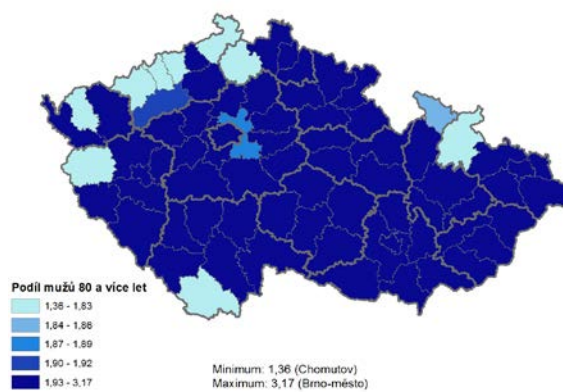
Zdroje: SLDB 2001 a vlastní zpracování

Příloha 8. Podíl žen 65 a více let (ČR, 2011)

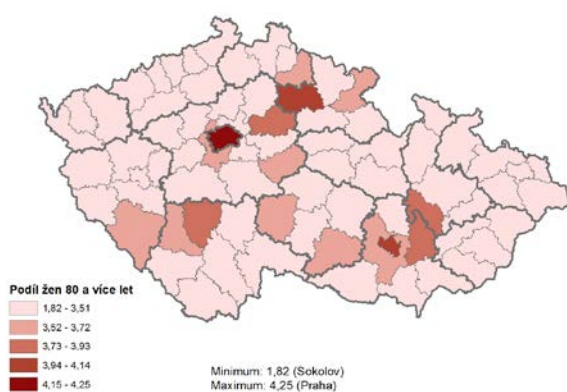
Zdroje: SLDB 2011 a vlastní zpracování

Příloha 9. Podíl mužů 80 a více let (ČR, 2001)

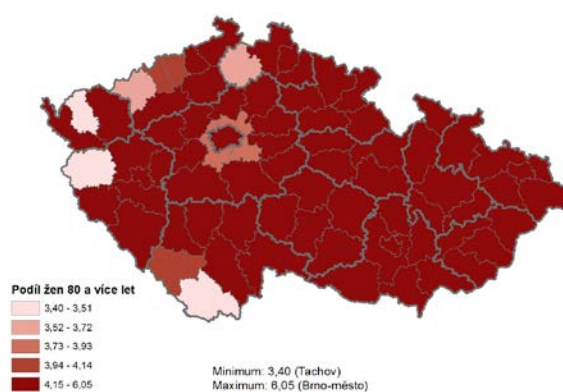
Zdroje: SLDB 2001, vlastní zpracování

Příloha 10. Podíl mužů 80 a více let (ČR,2011)

Zdroje: SLDB 2011, vlastní zpracování

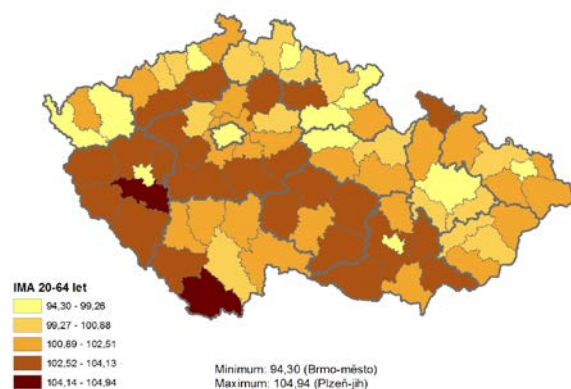
Příloha 11. Podíl žen 80 a více let (ČR, 2001)

Zdroje: SLDB 2001, vlastní zpracování

Příloha 12. Podíl žen 80 a více let (ČR, 2011)

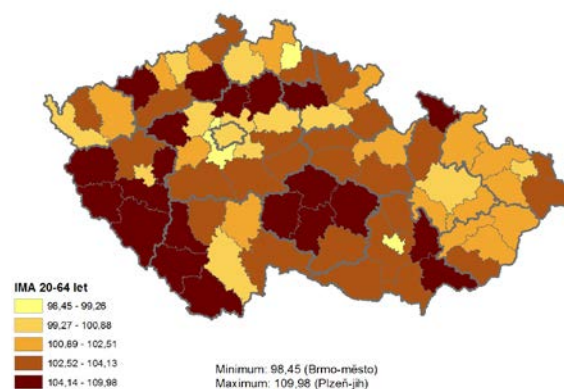
Zdroje: SLDB 2011, vlastní zpracování

Příloha 13. Ima pro věk 20-64 let (ČR, 2001)

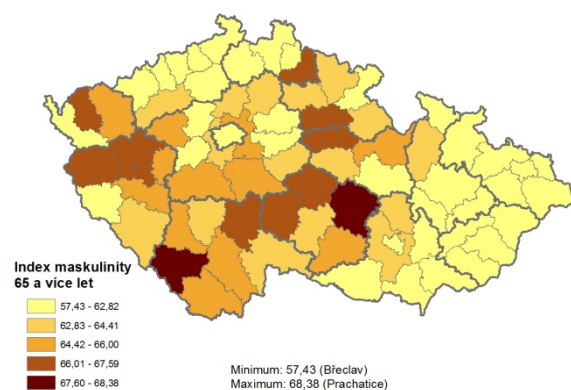
Zdroje: SLDB 2001, vlastní zpracování

Příloha 14. Ima pro věk 20-64 let (ČR, 2011)

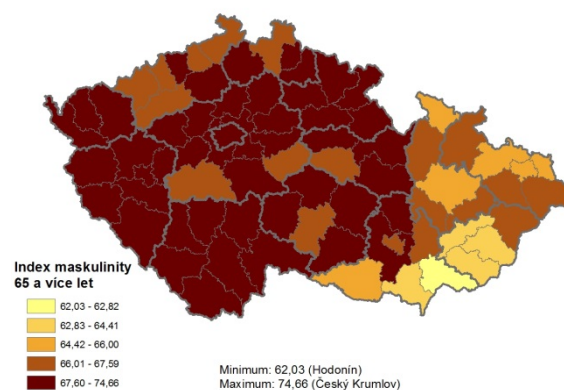
Zdroje: SLDB 2011, vlastní zpracování

Příloha 15. Ima pro věk 65 a více let (ČR, 2001)

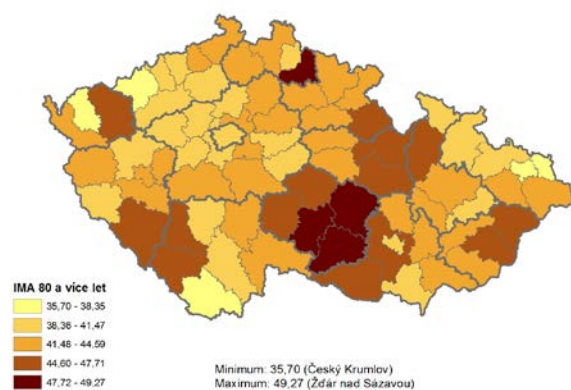
Zdroje: SLDB 2001 a vlastní zpracování

Příloha 16. Ima pro věk 65 a více let (ČR, 2011)

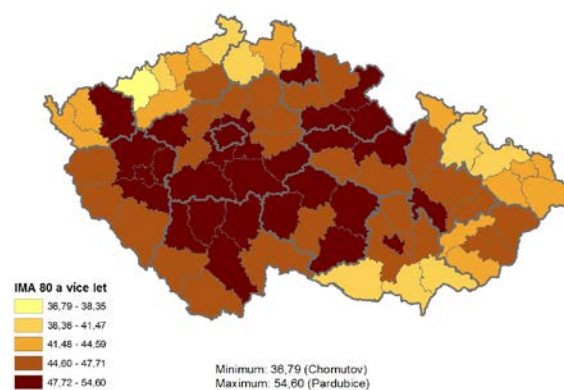
Zdroje: SLDB 2011 a vlastní zpracování

Příloha 17. Ima pro věk 80 a více let (ČR, 2001)

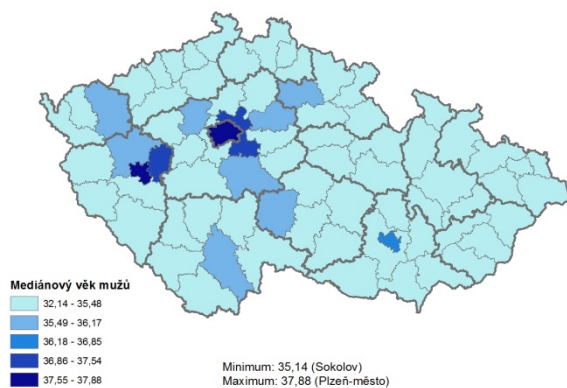
Zdroje: SLDB 2001, vlastní zpracování

Příloha 18. Ima pro věk 80 a více let (ČR, 2011)

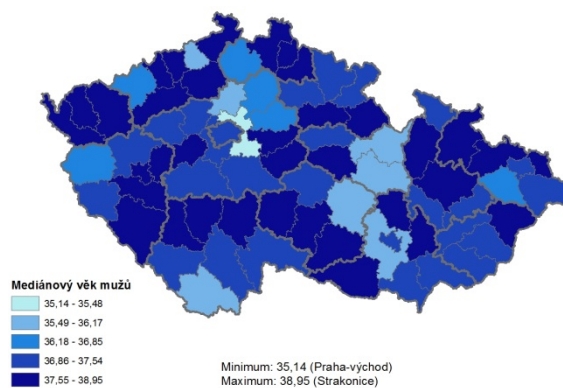
Zdroje: SLDB 2011, vlastní zpracování

Příloha 19. Mediánový věk mužů (ČR, 2001)

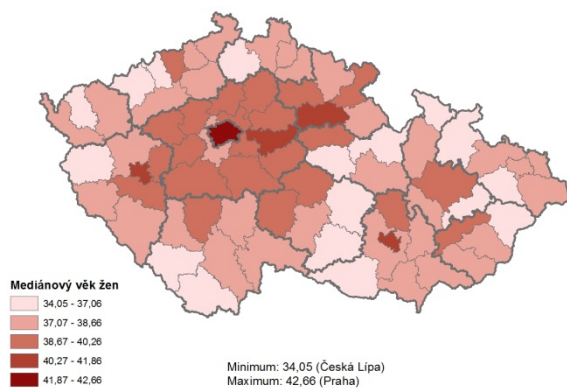
Zdroje: SLDB 2001 a vlastní zpracování

Příloha 20. Mediánový věk mužů (ČR, 2011)

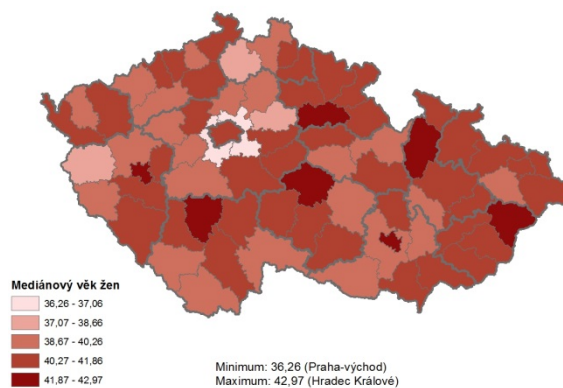
Zdroje: SLDB 2011 a vlastní zpracování

Příloha 21. Mediánový věk žen (ČR, 2001)

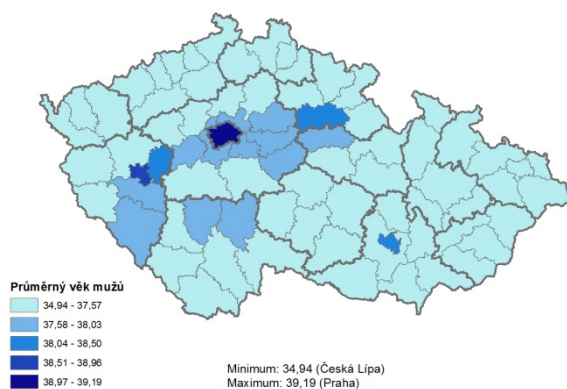
Zdroje: SLDB 2001 a vlastní zpracování

Příloha 22. Mediánový věk žen (ČR, 2011)

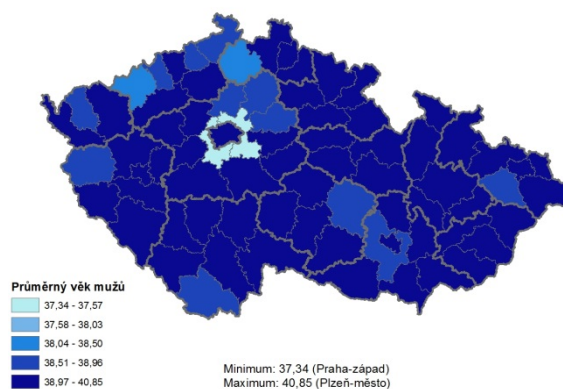
Zdroje: SLDB 2011 a vlastní zpracování

Příloha 23. Průměrný věk mužů (ČR, 2001)

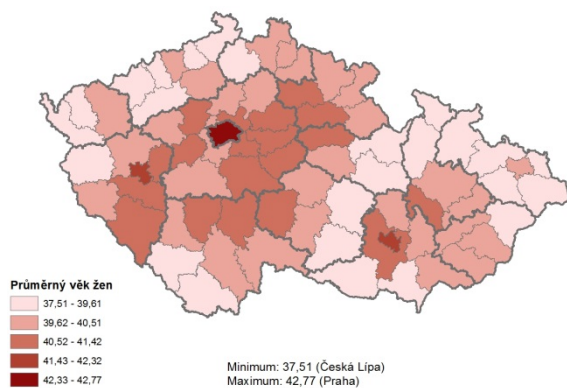
Zdroje: SLDB 2001 a vlastní zpracování

Příloha 24. Průměrný věk mužů (ČR, 2011)

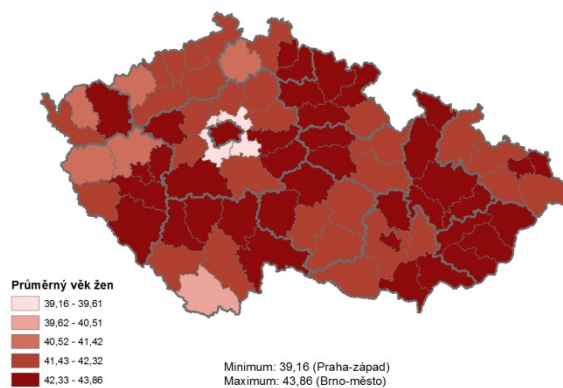
Zdroje: SLDB 2011 a vlastní zpracování

Příloha 25. Průměrný věk žen (ČR, 2001)

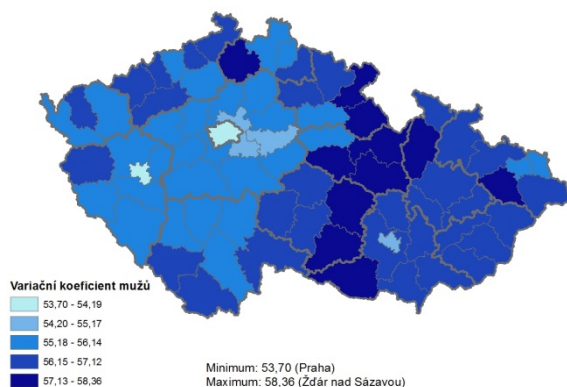
Zdroje: SLDB 2001 a vlastní zpracování

Příloha 26. Průměrný věk žen (ČR, 2011)

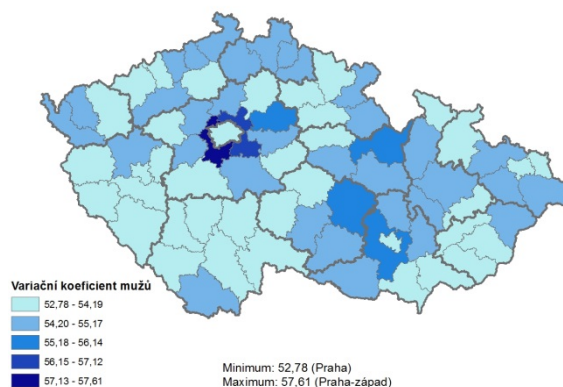
Zdroje: SLDB 2011 a vlastní zpracování

Příloha 27. Variační koeficient věkového rozložení mužů (ČR, 2001)

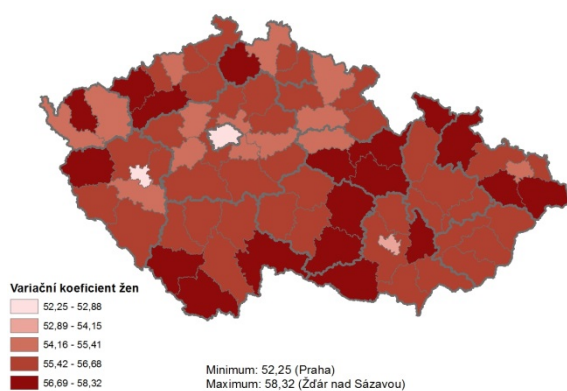
Zdroje: SLDB 2001 a vlastní zpracování

Příloha 28. Variační koeficient věkového rozložení mužů (ČR, 2011)

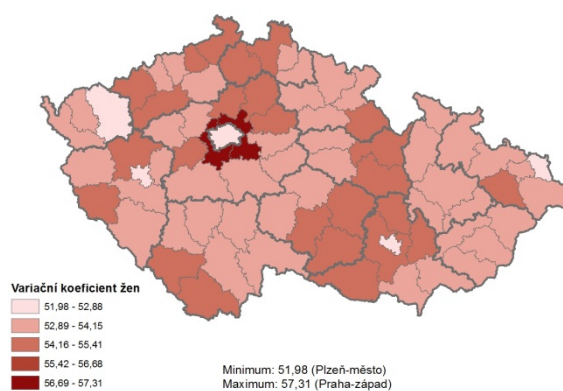
Zdroje: SLDB 2011 a vlastní zpracování

Příloha 29. Variační koeficient věkového rozložení žen (ČR, 2001)

Zdroje: SLDB 2001 a vlastní zpracování

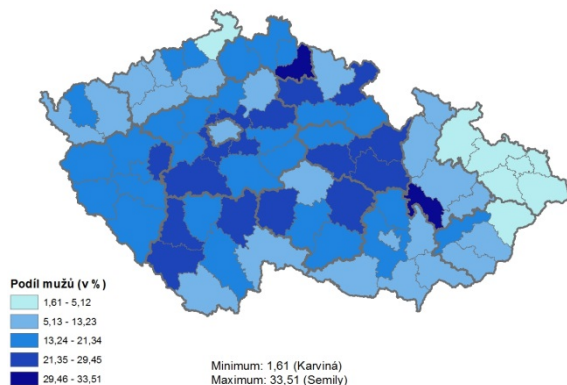
Příloha 30. Variační koeficient věkového rozložení žen (ČR, 2011)

Zdroje: SLDB 2011 a vlastní zpracování

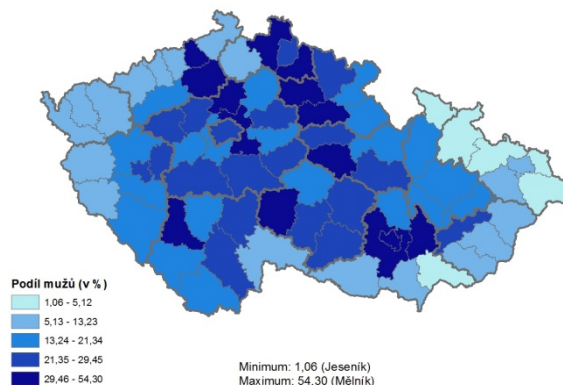

Příloha 31. Podíl mužů s ukrajinskou státní příslušností (ČR, 2001)

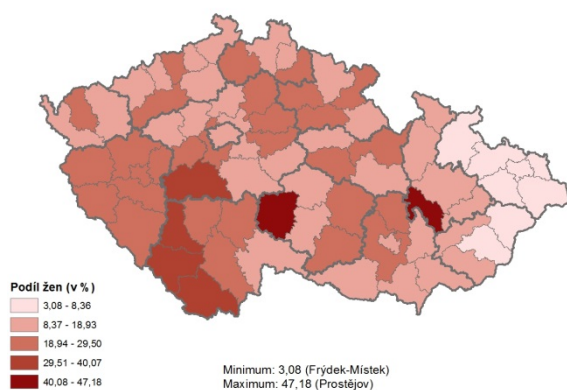
Zdroje: SLDB 2001 a vlastní zpracování

Příloha 32. Podíl mužů s ukrajinskou státní příslušností (ČR, 2011)

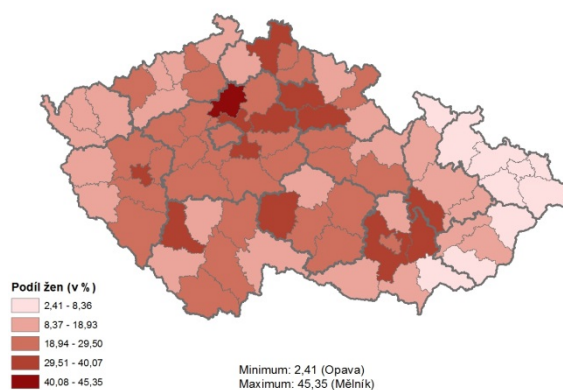
Zdroje: SLDB 2011 a vlastní zpracování

Příloha 33. Podíl žen s ukrajinskou státní příslušností (ČR, 2001)

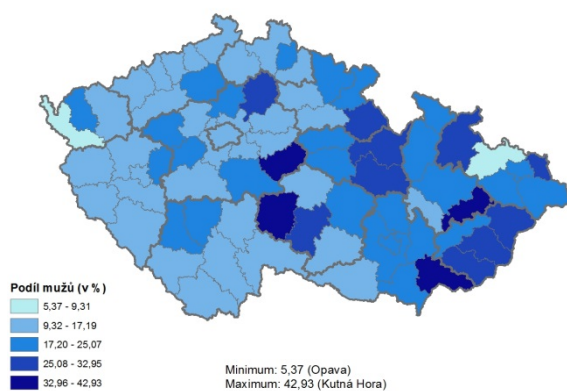
Zdroje: SLDB 2001 a vlastní zpracování

Příloha 34. Podíl žen s ukrajinskou státní příslušností (ČR, 2011)

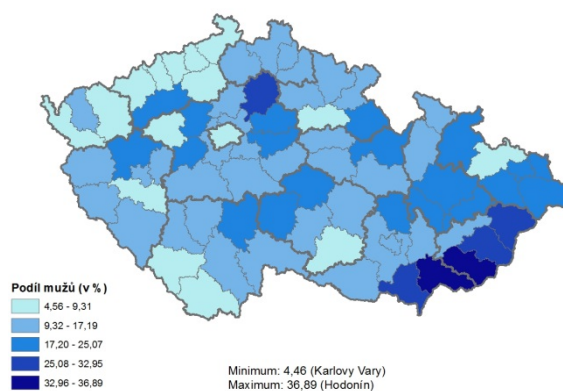
Zdroje: SLDB 2011 a vlastní zpracování

Příloha 35. Podíl mužů se slovenskou státní příslušností (ČR, 2001)

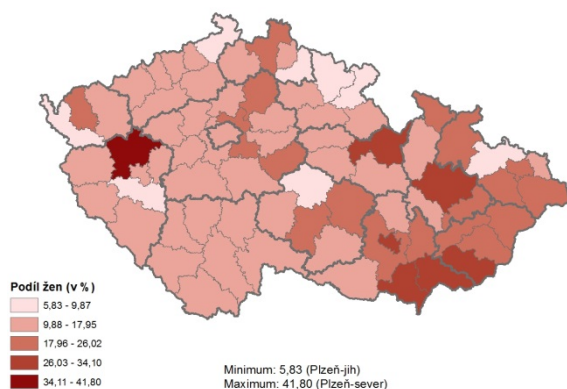
Zdroje: SLDB 2001 a vlastní zpracování

Příloha 36. Podíl mužů se slovenskou státní příslušností (ČR, 2011)

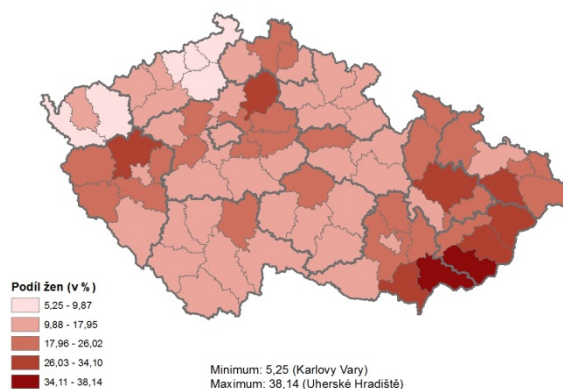
Zdroje: SLDB 2011 a vlastní zpracování

Příloha 37. Podíl žen se slovenskou státní příslušností (ČR, 2001)

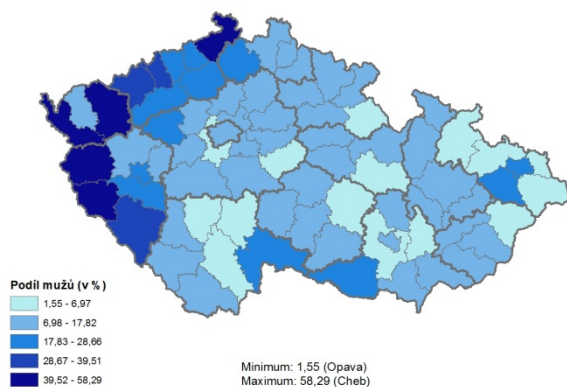
Zdroje: SLDB 2001 a vlastní zpracování

Příloha 38. Podíl žen se slovenskou státní příslušností (ČR, 2011)

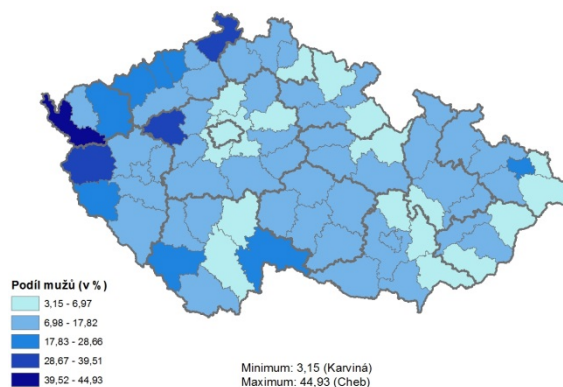
Zdroje: SLDB 2011 a vlastní zpracování

Příloha 39. Podíl mužů s vietnamskou státní příslušností (ČR, 2001)

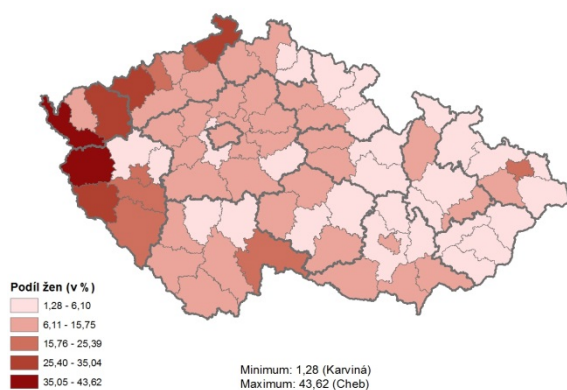
Zdroje: SLDB 2001 a vlastní zpracování

Příloha 40. Podíl mužů s vietnamskou státní příslušností (ČR, 2011)

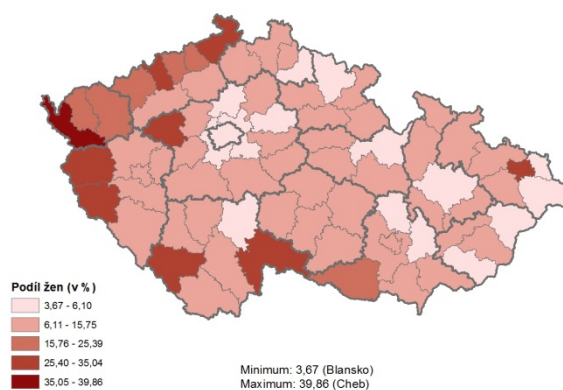
Zdroje: SLDB 2011 a vlastní zpracování

Příloha 41. Podíl žen s vietnamskou státní příslušností (ČR, 2001)

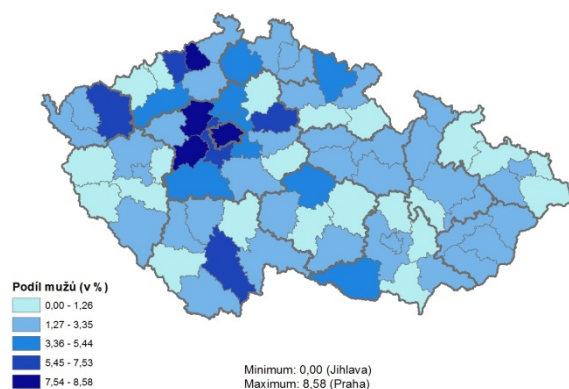
Zdroje: SLDB 2001 a vlastní zpracování

Příloha 42. Podíl žen s vietnamskou státní příslušností (ČR, 2011)

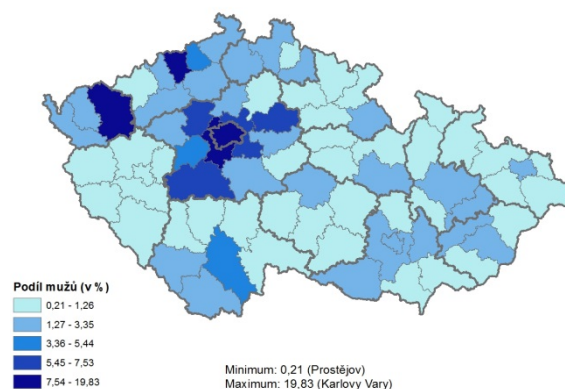
Zdroje: SLDB 2011 a vlastní zpracování

Příloha 43. Podíl mužů s ruskou státní příslušností (ČR, 2001)

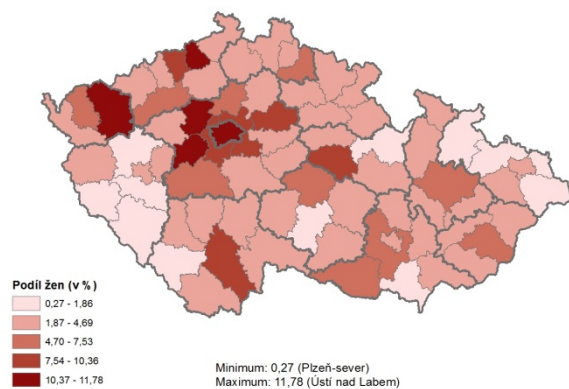
Zdroje: SLDB 2001 a vlastní zpracování

Příloha 44. Podíl mužů s ruskou státní příslušností (ČR, 2011)

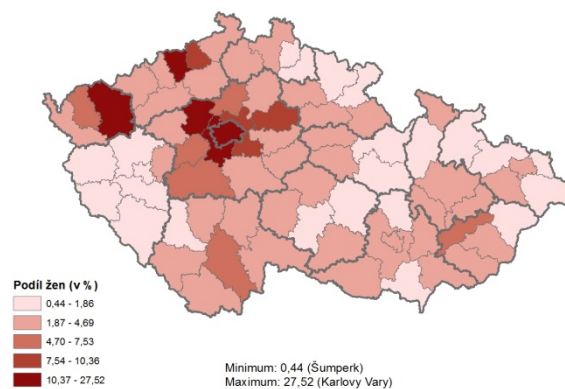
Zdroje: SLDB 2011 a vlastní zpracování

Příloha 45. Podíl žen s ruskou státní příslušností (ČR, 2001)

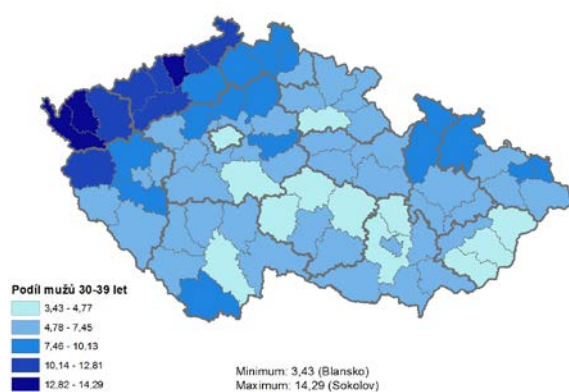
Zdroje: SLDB 2001 a vlastní zpracování

Příloha 46. Podíl žen s ruskou státní příslušností (ČR, 2011)

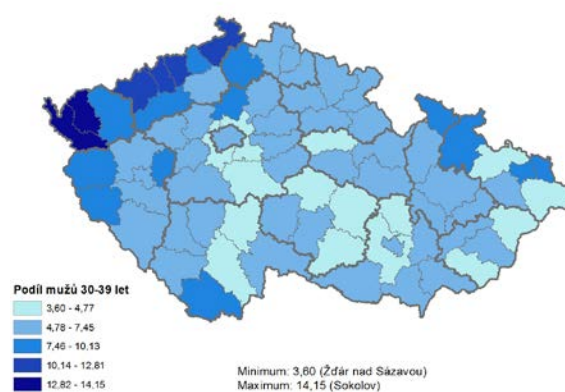
Zdroje: SLDB 2011 a vlastní zpracování

Příloha 47. Podíl mužů se základním vzděláním ve věku 30-39 let (ČR, 2001)

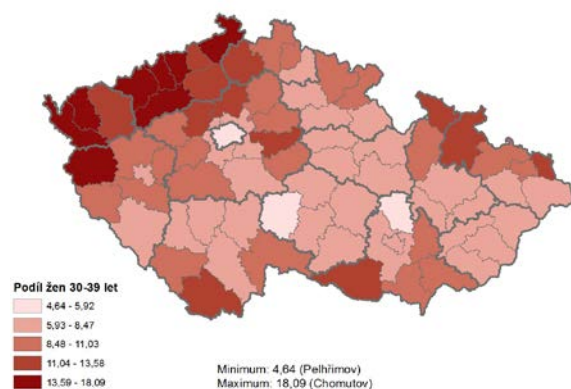
Zdroje: SLDB 2001, vlastní zpracování

Příloha 48. Podíl mužů se základním vzděláním ve věku 30-39 let (ČR, 2011)

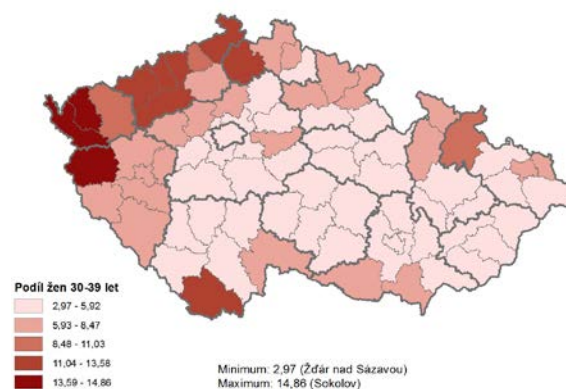
Zdroje: SLDB 2011, vlastní zpracování

Příloha 49. Podíl žen se základním vzděláním ve věku 30-39 let (ČR, 2001)

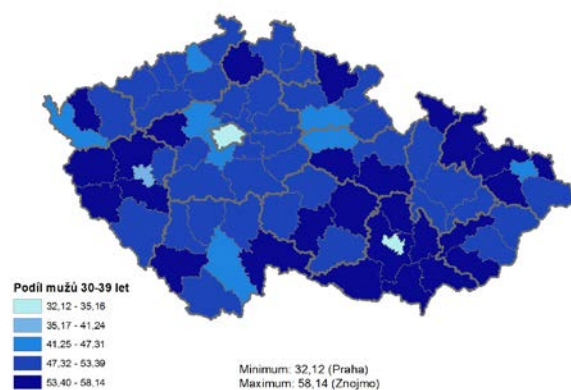
Zdroje: SLDB 2001, vlastní zpracování

Příloha 50. Podíl mužů se základním vzděláním ve věku 30-39 let (ČR, 2011)

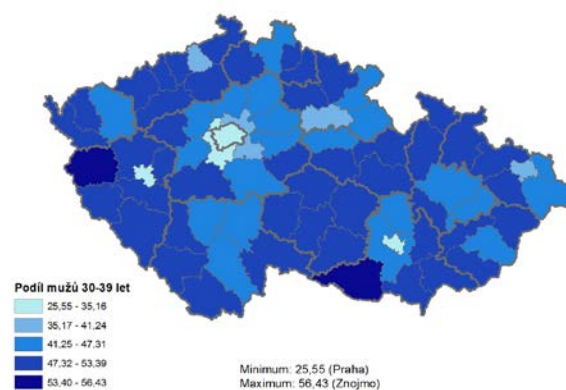
Zdroje: SLDB 2011, vlastní zpracování

Příloha 51. Podíl mužů se středoškolským vzděláním bez maturity, ve věku 30-39 let (ČR, 2001)

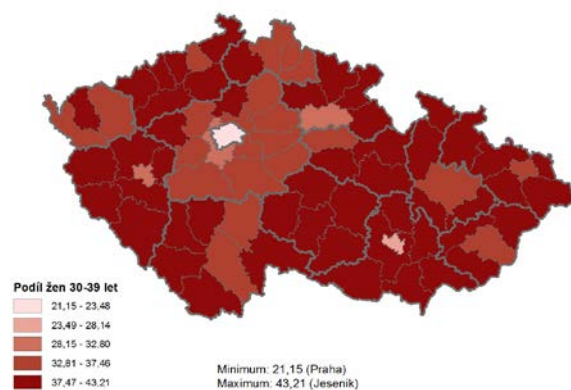
Zdroje: SLDB 2001, vlastní zpracování

Příloha 52. Podíl mužů se středoškolským vzděláním bez maturity, ve věku 30-39 let (ČR, 2011)

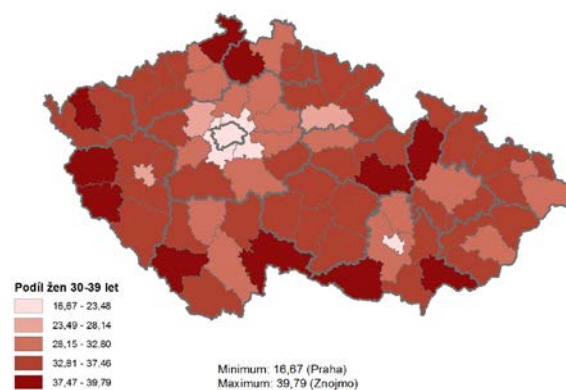
Zdroje: SLDB 2011, vlastní zpracování

Příloha 53. Podíl žen se středoškolským vzděláním bez maturity, ve věku 30-39 let (ČR, 2001)

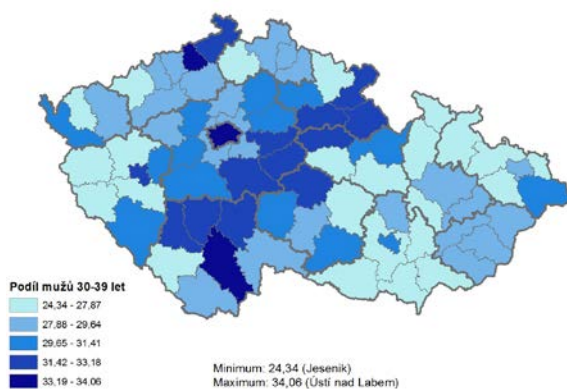
Zdroje: SLDB 2001, vlastní zpracování

Příloha 54. Podíl žen se středoškolským vzděláním bez maturity, ve věku 30-39 let (ČR, 2011)

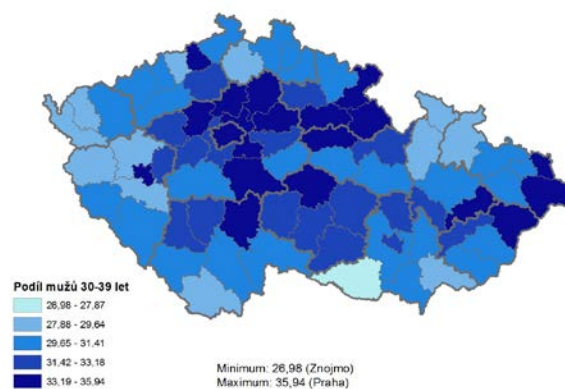
Zdroje: SLDB 2011, vlastní zpracování

Příloha 55. Podíl mužů se středoškolským vzděláním s maturitou, ve věku 30-39 let (ČR, 2001)

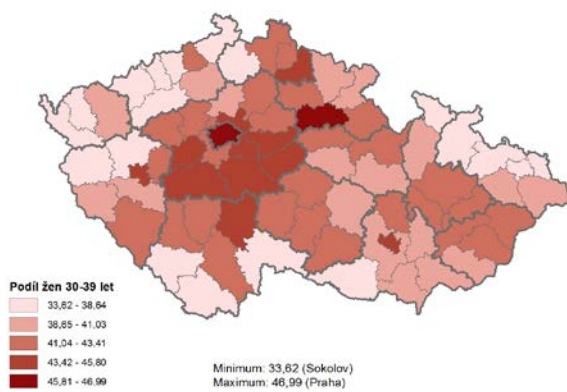
Zdroje: SLDB 2001, vlastní zpracování

Příloha 56. Podíl mužů se středoškolským vzděláním s maturitou, ve věku 30-39 let (ČR, 2011)

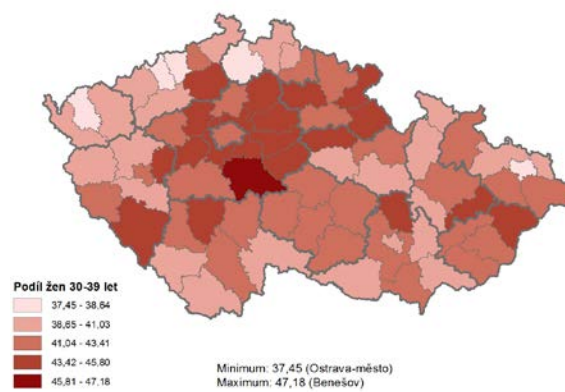
Zdroje: SLDB 2011, vlastní zpracování

Příloha 57. Podíl žen se středoškolským vzděláním s maturitou, ve věku 30-39 let (ČR, 2001)

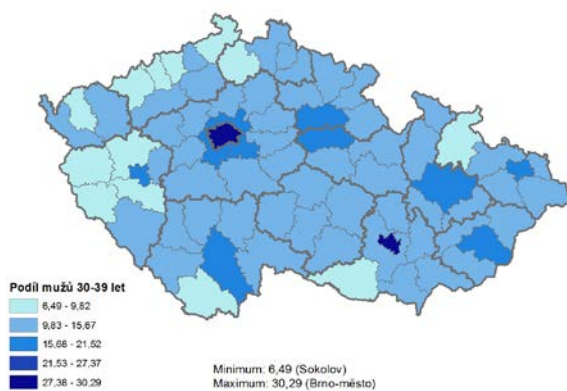
Zdroje: SLDB 2001, vlastní zpracování

Příloha 58. Podíl mužů se středoškolským vzděláním s maturitou, ve věku 30-39 let (ČR, 2011)

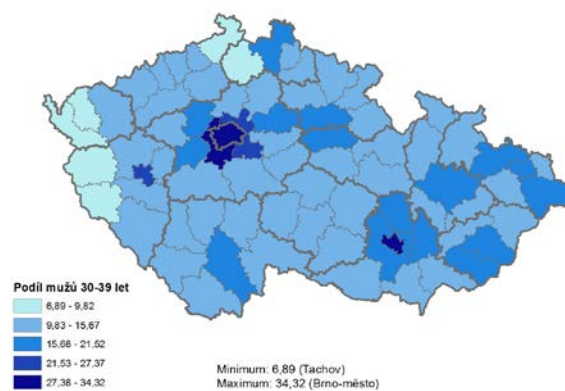
Zdroje: SLDB 2011, vlastní zpracování

Příloha 59. Podíl mužů s vysokoškolským vzděláním, ve věku 30-39 let (ČR, 2001)

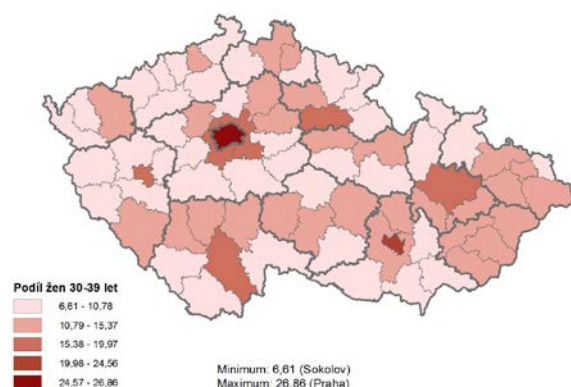
Zdroje: SLDB 2001, vlastní zpracování

Příloha 60. Podíl mužů s vysokoškolským vzděláním, ve věku 30-39 let (ČR, 2011)

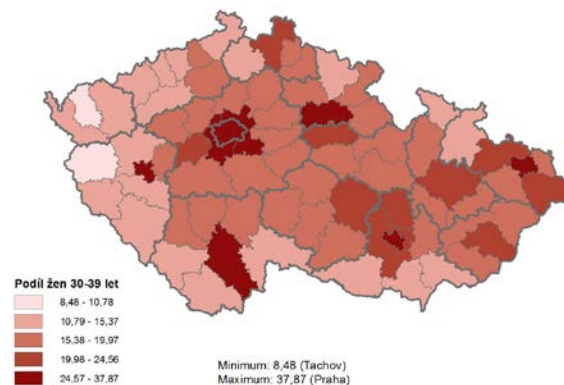
Zdroje: SLDB 2011, vlastní zpracování

Příloha 61. Podíl žen s vysokoškolským vzděláním, ve věku 30-39 let (ČR, 2001)

Zdroje: SLDB 2001, vlastní zpracování

Příloha 62. Podíl žen s vysokoškolským vzděláním, ve věku 30-39 let (ČR, 2011)

Zdroje: SLDB 2011, vlastní zpracování

Příloha 63. Hodnota vlastního čísla a podíl vysvětlené variability pro věkové charakteristiky

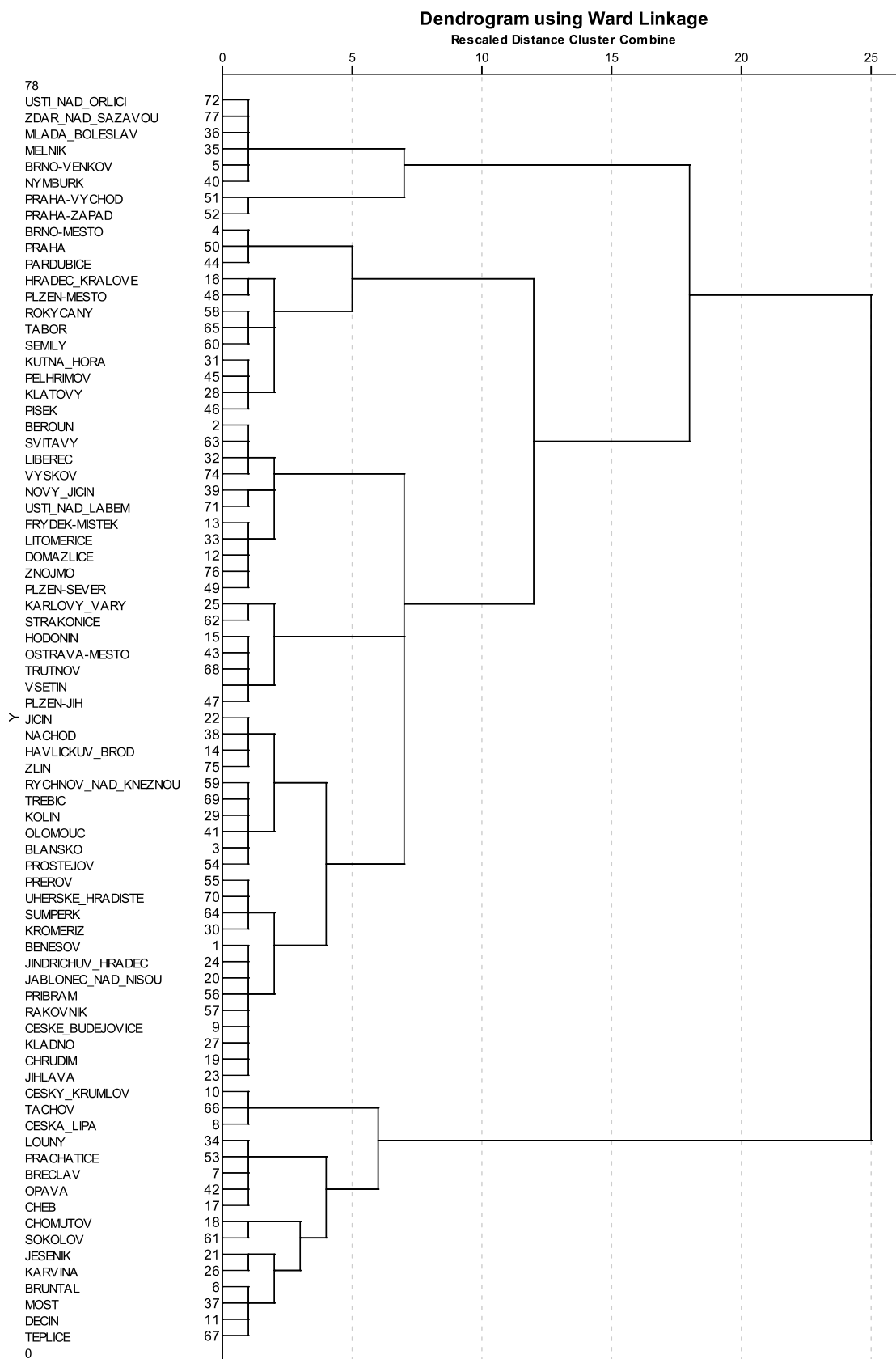
Total Variance Explained

Component	Initial Eigenvalues			Rotation Sums of Squared Loadings		
	Total	% of Variance	Cumulative %	Total	% of Variance	Cumulative %
1	6.216	62.163	62.163	4.532	45.315	45.315
2	1.802	18.015	80.178	3.486	34.863	80.178
3	.649	6.491	86.670			
4	.509	5.088	91.757			
5	.441	4.413	96.171			
6	.231	2.308	98.479			
7	.148	1.475	99.954			
8	.003	.034	99.988			
9	.001	.011	99.999			
10	5.470E-5	.001	100.000			

Extraction Method: Principal Component Analysis.

Zdroje: SLDB 2011, vlastní zpracování

Příloha 64. Shlukování okresů na základě věkových charakteristik

Zdroje: SLDB 2011, vlastní zpracování

Příloha 65. Hodnota vlastního čísla a podíl vysvětlené variability pro vzdělanostní charakteristiky
Total Variance Explained

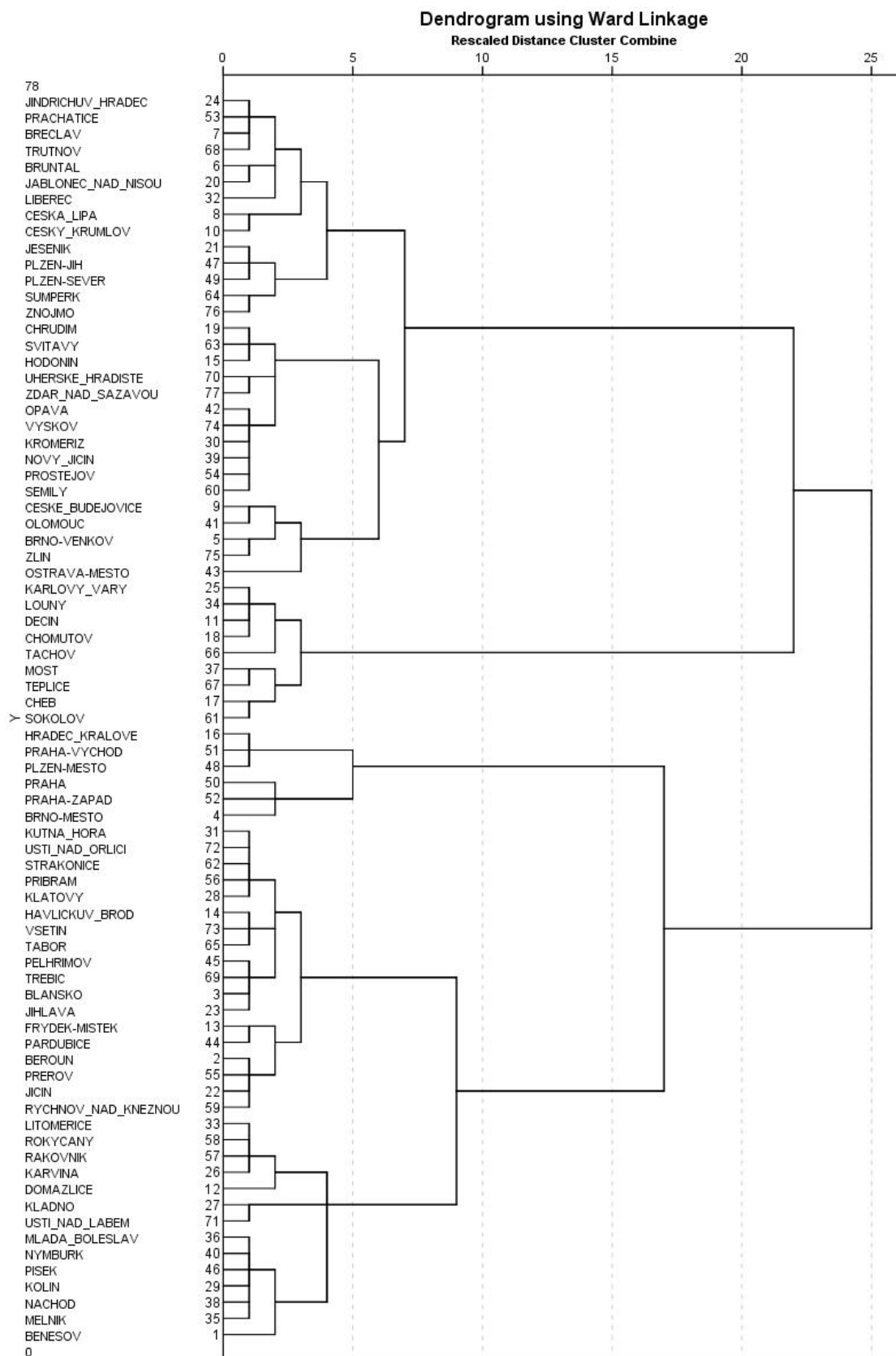
Component	Initial Eigenvalues			Rotation Sums of Squared Loadings		
	Total	% of Variance	Cumulative %	Total	% of Variance	Cumulative %
1	7.793	64.943	64.943	5.581	46.507	46.507
2	2.512	20.934	85.878	3.380	28.163	74.670
3	1.385	11.539	97.416	2.730	22.746	97.416
4	.244	2.030	99.446			
5	.043	.359	99.805			
6	.023	.188	99.993			
7	.001	.007	100.000			
8	5.166E-6	4.305E-5	100.000			
9	2.218E-6	1.848E-5	100.000			
10	8.605E-14	7.171E-13	100.000			
11	7.965E-14	6.637E-13	100.000			
12	6.735E-14	5.612E-13	100.000			

Extraction Method: Principal Component Analysis.

Zdroje: SLDB 2011, vlastní zpracování

Příloha 66. Shlukování okresů na základě vzdělanostních charakteristik

Zdroje: SLDB 2011, vlastní zpracování

Příloha 67. - E-mailová komunikace s Radan Šafařík, MPSV, ze dne 5. 3. 2013

Dobrý den,

obávám se, že genderové statistiky sledujeme pouze na celostátní úrovni. Využíváme zejména souhrnnou publikaci ČSÚ „Zaostřeno na ženy a muže“ (http://www.czso.cz/csu/2012edicniplan.nsf/publ/1413-12-r_2012) a pak v dílčích oblastech rovných příležitostí žen a mužů statistiky jednotlivých resortů – např. v oblasti školství statistickou ročenku školství (<http://toiler.uiv.cz/rocenka/rocenka.asp>) či v oblasti justice statistické ročenky kriminality (<http://cslav.justice.cz/InfoData/statisticke-rocenky.html;jsessionid=1ce50421012f116c73a3da1243ce>).

V případě zájmu doporučuji kontaktovat pana Marka Řezanku, který má na ČSÚ na starost genderové statistiky (marek.rezanka@czso.cz).

S pozdravem

Radan Šafařík

(radan.safarik@mpsv.cz)

Příloha 68. - E-mailová komunikace s Marek Řezanka ČSÚ, ze dne 11. 3. 2013

Pěkné dopoledne,

je pravda, že genderových dat za regiony (oblasti, kraje, okresy) není moc, a hlavně u některých tématických celků (např. Sociální zabezpečení - důchody) nejsou k dispozici.

Někde ale za oblasti či kraje data najdete, např. za Zaměstnanost i Nezaměstnanost:

<http://www.czso.cz/csu/2012edicniplan.nsf/p/3115-12> (II. oddíl, 202/3, 205/2, IV. oddíl).

Jinak něco by Vám k regionálním datům mohla říci kolegyně, Jana Podhorská: jana.podhorska@czso.cz

Zdravím,

Marek Řezanka

(marek.rezanka@czso.cz),

Příloha 69. - E-mailová komunikace s Jana Podhorská ČSÚ, ze dne 12. 3. 2013

Dobrý den,

odpovídám na Váš dotaz ohledně údajů ze SLDB.

S údaji za okresy by Vám lépe poradili kolegové na informačním servisu ústředí, zkuste kontaktovat infoservis@czso.cz.

Nevím, nakolik jste obeznámen s novými daty SLDB, proto pár informací k datům SLDB:

1) porovnání 2001 a 2011

údaje ze Sčítání 2001 a 2011 jsou publikovány do území dle dvou rozdílných přístupů:

2001 - podle trvalého bydliště osob (například domácnosti jsou tedy podle trvalého pobytu, byty jsou "trvale obydlené" a tak dále)

2011 - podle obvyklého bydliště - tedy kde osoby uvedly, že hospodaří a tráví většinu svého volného času

To je třeba si uvědomit při interpretaci.

Více k rozdílnostem např. metodika zde:

<http://www.praha.czso.cz/csu/2012edicniplan.nsf/krajp/06010-12-xa>

pdf soubor "Metodické vysvětlivky"

2) data z SLDB 2011

a) tematické publikace s podrobnými daty tříděnými dle pohlaví (prozatím však s omezenými tříděními do nižších úrovní)

ČR + kraje:

http://www.czso.cz/csu/2012edicniplan.nsf/publ/07000-12-n_2012

http://www.czso.cz/csu/2012edicniplan.nsf/publ/08000-12-n_2012

http://www.czso.cz/csu/2013edicniplan.nsf/publ/10000-13-n_2013

b) údaje ve VDB

velká část dat z posledního SLDB je k dispozici ve Veřejné databázi (VDB) ČSÚ: <http://vdb.czso.cz/vdbvo/uvod.jsp> v pravém menu odkaz "Sčítání lidu, domů a bytů 2011"

- zde je v levém menu adresář "Definitivní výsledky" a dále data členěná podle témat

- nebo můžete využít horizontální lištu a vybrat "Vše o území" a zde postupně dojít až k území, které potřebujete

- možnost tvořit uživatelské dotazy: [http://vdb.czso.cz/sldbvo/#!stranka=podle-](http://vdb.czso.cz/sldbvo/#!stranka=podle-tematu&tu=0&th=&v=&vo=null&vseuzemi=null&void=)

[tematu&tu=0&th=&v=&vo=null&vseuzemi=null&void=](http://vdb.czso.cz/sldbvo/#!stranka=podle-tematu&tu=0&th=&v=&vo=null&vseuzemi=null&void=)

a dále pod horizontální lištou je možnost "Sestavení vlastní tabulky"

Ne vždy lze nalézt to, co potřebujete, také ne všechny údaje do nižších územních celků byly zatím publikovány.

Doporučuji, než se obrátíte na náš centrální infoservis s žádostí o data, prostudujte výše uvedené odkazy, zkuste si možnost uživatelských dotazů ve VDB.

Podrobnější údaje za okresy by měly být zveřejněny po 15.3. a po 14.6.2013.

Hezký den,

Jana Podhorská

(jana.podhorska@czso.cz),